

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
HISTORICKÝ ÚSTAV

**Mechanismus a realizace voleb do národních výborů
v Hradeckém kraji z hlediska činnosti KNV
(porovnání voleb z let 1954 a 1957)**

Diplomová práce

Autor: Bc. Eliška Hrubá
Studijní program: N0114A300053 / Učitelství pro střední školy
Studijní obor: 7504T256 / Dějepis
7504T / Společný základ
7504T267 / Základy společenských věd
Vedoucí práce: prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.
Oponent práce: PhDr. Tomáš Hradecký, PhD.

Zadání diplomové práce

Autor: Eliška Hrubá

Studium: P20P0423

Studijní program: N0114A300053 Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Dějepis, Základy společenských věd

Název diplomové práce: **Mechanismus a realizace voleb do národních výborů v Hradeckém kraji z hlediska činnosti KNV (porovnání voleb z let 1954 a 1957)**

Název diplomové práce AJ: The mechanism and implementation of the Electoral Process into the National Committees in Hradec Králové Region from the perspective of function of the Regional National Committee (comparison of the 1954 a 1957 elections)

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem práce je analyzovat přípravu a realizaci voleb do Národních výborů v Královéhradeckém kraji v letech 1954 a 1957 z hlediska krajské úrovně. Výzkum se soustředí na zhodnocení a porovnání volebních kampaní, průběhu voleb a jejich výsledků a na poznání rozsahu zapojení KNV do přípravy voleb do ONV a MNV. Součástí studia bude také komparace tematiky s výsledky výzkumu provedenými v Ústeckém kraji a případně Pardubickém kraji. Předmětem studia budou archivní prameny z fondů KV KSČ Hradec Králové a KNV Hradec Králové uložených ve Státním oblastním archivu Zámorsk v oblastním oddělení Hradec Králové, dále regionální tisk, zejména deník *Pochodeň*, odborná literatura a diplomové práce, zpracované k tematice vývoje státní správy ve východočeských okresech v semináři vedoucího práce.

Prameny: SOA Zámorsk, oblastní oddělení Hradec Králové: fondy KV KSČ Hradec Králové a KNV Hradec Králové. Tisk: *Pochodeň*, deník KV KSČ. **Literatura:** ČECHÁK V.: *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice*, Praha 2004; HLEDÍKOVÁ, Z. – JANÁK, J. – DOBEŠ, J.: *Dějiny správy v českých zemích. Od počátku státu po současnost*, Praha 2007; Hradecký, T.: *Nejpokrokovější kraj v Československu. KNV Ústeckého kraje v letech 1949–1960*, Praha 2017. KAPLAN, K.: *Národní fronta 1948–1960*, Praha 2012; MATES, P.: *Vývoj volebního práva v letech 1945–1989*, Praha 2004; PAVKA, M.: *KADRY ROZHODUJÍ VŠE! Kádrová politika KSČ z hlediska teorie elit (Prvních pět let komunistické vlády)*, Brno 2003.

Zadávací pracoviště: Historický ústav,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Oponent: PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 27.11.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala (pod vedením vedoucího diplomové práce) samostatně a uvedla jsem veškeré prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Podpis

.....

Anotace

Hrubá Eliška, *Mechanismus a realizace voleb do národních výborů v Hradeckém kraji z hlediska činnosti KNV (porovnání voleb z let 1954 a 1957)*, Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022, s. 109, Diplomová práce.

Cílem práce je analyzovat přípravu a realizaci voleb do Národních výborů v Hradeckém kraji v letech 1954 a 1957 z hlediska krajské úrovně. Úvodní část práce popisuje stručnou historii KNV a vymezuje jeho pravomoci, proto aby uvedla čtenáře do reálného prostředí zkoumané tématu. Následně se již výzkum soustředí na zhodnocení a porovnání volebních kampaní, průběhu voleb a jejich výsledků a na poznání rozsahu zapojení KNV do přípravy voleb do ONV a MNV. Součástí studia bude také komparace tematiky s výsledky výzkumu provedeným v Pardubickém kraji. Předmětem studia budou archivní prameny z fondů KV KSČ Hradec Králové a KNV Hradec Králové uložených ve Státním oblastním Hradec Králové, dále regionální deník *Pochodeň*, odborná literatura a kvalifikační práce týkající se volební tematiky.

Klíčová slova

volby, národní výbory, Hradecký kraj, Hradec Králové, kandidáti, komise, volební kampaň, KNV, ONV, MNV, předseda, tajemník.

Annotation

Hrubá Eliška, *Mechanism and implementation of elections to national committees in the Hradec Králové region in terms of KNV activities (comparison of elections from 1954 and 1957)*, Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022, pp 109, Diploma thesis.

The aim of this thesis is to analyze the preparation and implementation of elections to the National Committees in the Hradec Králové region in 1954 and 1957 in terms of the regional level. The introductory part of the thesis describes a brief history of KNV and defines its powers in order to deal with the reader in a real environment. Finally, the research focuses on the evaluation and comparison of election campaigns, the course of the elections and their results, and knowledge of the extent of KNV's involvement in the ONV and MNV elections. The study will also compare topics with the results of research conducted in the Pardubice region. The subject of the study will be archival sources from the funds of the KV KSČ Hradec Králové and KNV Hradec Králové stored in the State Regional Hradec Králové, as well as the regional daily Pochodeň, professional literature and qualification theses related to election issues.

Keywords

elections, national committees, Hradec Králové Region, Hradec Králové, candidates, commissions, election campaign, KNV, ONV, MNV, chairman, secretary.

Poděkování

Poděkování patří hlavně mému vedoucímu práce prof. PhDr. Ondřeji Felcmanovi, CSc., za odborné vedení, vstřícný přístup, trpělivost, cenné rady, připomínky a přínosné konzultace. Dále pracovníkům Státního oblastního archivu Hradec Králové (zejména Mgr. Josefu Kindlovi) za pomoc při shromažďování archivních písemností. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za podporu během psaní této práce a po celou dobu studia.

Obsah

Úvod.....	8
1 KNV Hradec Králové.....	12
2 Role KNV ve volbách do národních výborů v roce 1954 v Hradeckém kraji	15
3 Role KNV ve volbách do národních výborů v roce 1957	61
Závěr	93
Seznam pramenů, literatury a archivních pomůcek.....	99
Seznam zkratk.....	101
Seznam tabulek.....	103
Seznam příloh.....	105

Úvod

V diplomové práci se zabývám mechanismem a realizací voleb do národních výborů v letech 1954 a 1957 na krajské úrovni v rámci Hradeckého kraje. Téma jsem si vybrala z toho důvodu, že výzkumy byly zatím provedeny jen v Ústeckém a Pardubickém kraji. Chtěla bych tímto přispět k poskládání uceleného obrazu o krajské úrovni voleb do národních výborů ve volbách v Československu 50. let. První publikace, která přináší informace o volbách do národních výborů, vyšla ještě před Sametovou revolucí. Monografie slovenského historika Josefa Žatkuliaka o vzniku a rané historii národních výborů na Slovensku přináší stručné informace o přípravě voleb do národních výborů a statistický přehled volebních výsledků ve všech slovenských krajích v roce 1954.¹

Po pádu komunistického režimu byl však historiografií fenomén voleb do zastupitelských orgánů v totalitním Československu historiky dlouho přehlížen, nepochybně proto, že na ně bylo pohlíženo jako na pouhou propagandistickou inscenaci. V posledních letech se problematikou voleb přece jen historici začali zabývat, nepochybně proto, že existoval funkční mechanismus volební přípravy na „vyrábění voleb,“ včetně pečlivě připravené a místy extrémně kontaktní kampaně, který zaslouží značnou pozornost.

Legislativní zakotvení voleb do národních výborů vymezil český politolog Oskar Krejčí.² Podrobné analýzy mechanismu přípravy a realizace voleb do národních výborů na krajské úrovni jsou zatím k dispozici z Ústeckého a Pardubického kraje. Tomáš Hradecký ve své disertační práci o vývoji ústeckého KNV a v další studii vytyčil základní rozdíly v přípravách voleb do národních výborů v 50. letech.³ Více do hloubky se volbami do národních výborů zabývala Monika Kabešová, která detailně zanalyzovala přípravu a

¹Josef ŽATKULIAK, *Vývoj národních výboroch na Slovensku v prvých rokoch výstavby socializmu*, Bratislava 1986.

²Oskar, KREJČÍ, *Nová kniha o volbách*, Praha 2006,

³Tomáš HRADECKÝ, *Mechanismus přípravy voleb do národních výborů v 50. letech na příkladu Ústeckého kraje, (srovnání let 1954 a 1957)*, České, slovenské a československé dějiny IX, Hradec Králové 2014; Tomáš HRADECKÝ, *Vznik a působení Krajského národního výboru v Ústí nad Labem*, Disertační práce FF UHK, Hrade Králové 2014.

průběh voleb jak v okresní, tak v krajské úrovni v Pardubickém kraji.⁴⁵⁶ Také je k dispozici výzkum ze Středočeského kraje, ale pouze z okresu Mladá Boleslav.⁷

Historiky nebyly opomenuty ani plánované volby v období Pražského jara a normalizace, kdy již volby probíhaly do zastupitelských orgánů současně. Historik Martin Šikula se zabýval přípravou voleb v roce 1968, které nakonec neproběhly a již uskutečněnými volbami v roce 1971.⁸ Pohled na volby v normalizačním období přinesl historik Tomáše Vilímek.⁹

Předrevoluční historiografie přináší mnoho publikací o volbách v totalitním Československu, např. monografie historika Stanislava Zdobinského.¹⁰ Většina z nich se však soustředila na volby do Národního shromáždění v období normalizace a sloužila především k propagandě a diskreditaci volebních mechanismů v demokratických státech.

Výzkum tématu byl založen na archivních pramenech uložených ve fondech KNV Hradec Králové a KV KSČ Hradec Králové, ve Státním oblastním archivu v Hradci Králové. Vzhledem k tomu, že jsou fondy velmi rozsáhlé, studovala jsem schůze plén, byra KV KSČ a rady KNV z let 1954 a 1957. Ve fondu KV KSČ Hradec Králové jsem prostudovala také schůze sekretariátu, nejsou však v práci příliš citovány, protože schůze sekretariátu přinášely shodné informace jako schůze byra KV KSČ Hradec Králové. Tyto schůze však nebyly zaměřené striktně jen na volební tematiku, nepochybně proto, že i během volební přípravy se musely oba orgány zabývat běžnou agendou. Téma proto

⁴Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace do NV v Pardubickém kraji z hlediska činnosti KNV Pardubice ve volbách do v roce 1954*, Diplomová práce PDF UHK, Hradec Králové 2017; Monika Kabešová, *Mechanismus a realizace voleb do národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, Bakalářská práce PDF UHK, Hradec Králové 2015; Monika KABEŠOVÁ, *Legislativní zakotvení a reálný vliv KNV Pardubice ve volbách do národních výborů v roce 1954*, *Východočeské listy historické* 36, 2016, s. 117–154; Monika KABEŠOVÁ, „*Hlasujeme pro kandidáty NF*“ *Mechanismus výběru kandidátů pro volby do KNV Pardubice v letech 1954 a 1957*, *České, slovenské a československé dějiny IX*, Hradec Králové 2018.

⁵Monika KABEŠOVÁ, *Legislativní zakotvení a reálný vliv KNV Pardubice ve volbách do národních výborů v roce 1954*, *Východočeské listy historické* 36, 2016, s. 117–154.

⁶Monika KABEŠOVÁ, „*Hlasujeme pro kandidáty NF*“ *Mechanismus výběru kandidátů pro volby do KNV Pardubice v letech 1954 a 1957*, *České, slovenské a československé dějiny IX*, Hradec Králové 2018.

⁷Hana ČEŽÍKOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do národních výborů v okrese Mláda Boleslava*, Diplomová práce FF UHK, Hradec Králové 2018.

⁸Martin ŠIKULA, *Volby očekávané a odkládané (1967) 1968–1971, od liberalizující politiky KSČ k upevnění posttotalitní moci*, *Malice moravská* 132, s. 83–112.

⁹Tomáš VILÍMEK, *Všichni komunisté do ureň!: Volby v Československu v letech 1971–1989 jako společenský, politický a státně bezpečnostní fenomén*, Praha 2016.

¹⁰Stanislav ZDOBÍNSKÝ a kol., *Současné a socialistické a buržoázní volební systémy*, Praha 1980; Dále také: Stanislav ZDOBÍNSKÝ a kol, *Volby v socialismu a kapitalismu*, Praha 1986.

vyžadovalo pečlivé prostudování kartonů s volební tematikou, které obsahovaly volební směrnice, zprávy z okresů a orgánů speciálně utvořených pro volební přípravu.

Pro doplnění informací především o volební kampani jsem využila hradecký deník Pochodeň. Velkou pomocí pro zpracování tématu byla také sbírka zákonů z let 1954, 1957 a 1960, díky kterým jsem mohla vymezit legislativní ukotvení voleb do národních výborů a pravomocí KNV.

V první kapitole jsem čerpala z inventáře hradeckého KNV a z doplněného a aktualizovaného vydání publikace o politickosprávním vývoji ČSR od autorské trojice Hledíková, Janák, Dobeš, která poskytla potřebné poznatky o vzniku KNV a krajského zřízení v ČSR v roce 1949.¹¹ Bohužel zatím nebyla napsaná monografie nebo studie o historii Krajského národního výboru Hradec Králové. K dispozici je zatím studie o kádrové politice v jeho nástupní instituci, Východočeském KNV od dvojice autorů Ondřej Felcman a Ondřej Šindelář.¹² Pro hlavní část textu včetně komparace Hradeckého a Pardubického kraje jsem využila především výše uvedenou literaturu od Moniky Kabešové a Tomáše Hradeckého. Základní princip kandidátky Národní fronty vysvětluje Karel Kaplan ve své publikaci o historii Národní fronty.¹³ Pro dohledání celostátních výsledků voleb do národních výborů posloužila přehledová chronologická publikace od kolektivu autorů vedených Miroslavem Buchvaldkem.¹⁴

V práci k použitým fondům cituji všechny potřebné informace k jejich zpětnému dohledání, přičemž jsem využila citační úzus Historického ústavu FF UHK.

Zpracování tématu vyžadovalo metodologické vymezení. Zvolila jsem analyticko-komparační přístup. Nejprve jsem zanalyzovala volby v obou zkoumaných kampaních s využitím přímé i nepřímé metody. Vzhledem k tomu, že se jedná o volby, v práci jsem použila i statistickou metodu a metodu komparace.

Práce je členěna na tři větší kapitoly, úvod a závěr. První kapitola uvádí čtenáře do reálného prostředí zkoumaného tématu, proto je zaměřena na stručnou historii

¹¹Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK – Jan DOBEŠ, *Dějiny správy Českých zemí od počátku po současnost*, Praha 2007, s. 447; SOA Hradec Králové, FRANCEK, J., *Krajský národní výbor Hradec Králové 1949–1960, Přehled zápisů ze zasedání pléna KNV a soupis předloh projednaných radou KNV*, Inventární seznam, Zámorsk 1984.

¹²Ondřej FELCMAN – Ondřej ŠINDELÁŘ, *Proměny východočeské politické elity v šedesátých letech – skupina představitelů KNV*, *Východočeské listy historické* 30, 2013, s. 37–73.

¹³Karel KAPLAN, *Národní fronta 1948–1960*, Praha 2012.

¹⁴Miroslav Buchválek, *Československé dějiny v datech*, Praha 1986.

hradeckého KNV a základní kádrové změny na postech předsedů od jeho vzniku v roce 1949 do jeho zániku v roce 1960. V kapitole je vymezeno složení hradeckého KNV a úkoly rady, pléna a jednotlivých referátů. Dále jsou představeny pravomoci a úkoly předsedy KNV, jeho náměstků a referentů.

Stěžejní část diplomové práce představují další dvě kapitoly, které analyzují volby do Krajského národního výboru v Hradeckém kraji jednak v roce 1954, jednak v roce 1957.

Začátek druhé kapitoly odůvodňuje uspořádání historicky prvních voleb do národních výborů v Československu a pojednává o časovém rozdělení volební přípravy. Následně se kapitola věnuje všenárodní diskusi, ve které byly občanům představovány návrhy volebního zákona a nového zákona o národních výborech,¹⁵ dále vlastní volební přípravě a průběhu volební kampaně včetně ustavení volebních komisí a agitačních středisek, mechanismu výběru kandidátů, podobě volebního dne a volebním výsledkům.

Třetí kapitola o volbách do národních výborů z roku 1957 je sestavena podobně. Úvodní část kapitoly se soustředila opět na časové rozvržení volební přípravy, kampaň za zhodnocení činnosti národních výborů ve volebním období a novelizaci volebního zákona. Následně je již postupováno stejně jako v předchozí kapitole. Důraz je kladen na práci agitačních středisek, programové plány, ustanovení volebních komisí, mechanismus výběru kandidátů, průběh volební kampaně, volební den a volební výsledky.

V závěru práce je provedena komparace pramenné základny a výše uvedených poznatků. Vzhledem k tomu, že se nejedná o první analýzu voleb do národních výborů v ČSR, bylo možné porovnat výsledky z analýzy voleb z Pardubického kraje. Komparaci napomohla i skutečnost, že se jednalo o sousední kraj s blízkou geografickou polohou a že v práci o Pardubickém kraji je postupováno metodologicky stejně a jsou sledovány stejné aspekty. V závěru jsou rovněž nastíněny možnosti pro další rozšíření práce. Součástí celého textu jsou tabulky, obrazy, grafy a přílohy, vhodně dokreslující nastíněnou tematiku.

Práce usiluje o další rozvinutí výzkumu v této oblasti.

¹⁵ Zákon č. 13/1954 Sb. o národních výborech; Zákon č. 14/1954 Sb. o volbách do národních výborů.

1 KNV Hradec Králové

Ustanovující schůze rady KNV byla uskutečněna 8. 1. 1949 v přednáškovém sále tehdy městského muzea, kde bylo přijato oficiální programové prohlášení, ve kterém se KNV zavázalo provádět všechny články nové ústavy tak, aby lidová správa „byla jedním z hlavních pilířů při stavbě socialistické společnosti.“ To potvrdil následně první předseda hradeckého KNV Stanislav Baudyš ve svém projevu na prvním plenárním zasedání konaném 24. dubna 1949, kde krajské zřízení prezentoval jako jediné a efektivnější, které může odstranit starý byrokratický řád a zároveň zajistí úspěšnou výstavbu socialismu.¹⁶

Za jedenáct let fungování hradeckého KNV se vystřídali v jeho vedení již kromě výše zmíněného Stanislava Baudyše další čtyři předsedové, a to Stanislav Jiránek (1951–1952), Josef Prokop (1952–1953), Josef Herbs (1953–1955) a Josef Ježek (1955–1960). Poslední dva zmínění provedli hradecký KNV procesem voleb, jejichž zajištění a průběh jsou předmětem studia.¹⁷

Hradecký kraj zanikl v roce 1960 na základě zákona č. 36/1960 Sb., který republiku rozdělil do deseti krajů. Hradecký kraj spolu s krajem Pardubickým vytvořil nově Východočeský kraj.¹⁸ Logicky tím musel KNV Hradec Králové zakončit svoji činnost. Jeho nástupní institucí se stal Východočeský krajský národní výbor v Hradci Králové.¹⁹

Základním orgánem hradeckého KNV bylo plénum se 48 členy,²⁰ které určovalo směry působení orgánu, kontrolovalo jejich naplňování a schvalovalo rozpočet KNV.²¹ V roce 1954 byl vydán zákon č. 13/1954 Sb. o národních výborech, který počet členů navýšil na 82.²² Důležitým úkolem pléna byla volba předsedy, jeho náměstků, referentů

¹⁶SOA Hradec Králové, FRANCEK, J., *Krajský národní výbor Hradec Králové 1949–1960, Přehled zápisů ze zasedání pléna KNV a soupis předloh projednaných radou KNV*, Inventární seznam, Zámrsk 1984, s. 6.

¹⁷Tamtéž.

¹⁸Zákon č. 36/1960 Sb. – o územním členění státu, § 3.

¹⁹SOA Hradec Králové, FRANCEK, J., *Krajský národní výbor Hradec Králové 1949–1960, Přehled zápisů ze zasedání pléna KNV a soupis předloh projednaných radou KNV*, Inventární seznam, Zámrsk 1984, s. 6.

²⁰Termín člen národního výboru je dán zákonem, Srov. Zákon č. 13/1954 o národních výborech Sb., oddíl 8, § 17.

²¹Počet členů pléna se odvíjel od počtu obyvatel v kraji. V Hradeckém kraji podle sčítání lidu z roku 1950 v žilo 531 533. Srov. Zákon č. 280/1948 Sb. o krajském zřízení, oddíl 4, § 11.; Český statistický úřad, Statistika, [online], [cit. 12.2.2022], dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&sp=A&skupId=1187&pvokc=&filtr=G~F M~F Z~F R~F P~ S~ U~301 null &katalog=31674&pvo=SCHIST01aobv&z=G&f=GRAFICKY OBJEKT#w=>; Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK – Jan DOBEŠ, *Dějiny správy Českých zemí od počátku po současnost*, Praha 2007, s. 447.

²² Zákon č. 13/1954 Sb. o národních výborech., oddíl 1, § 3.

a zřizování či rušení komisí. Mezi další neméně významné úkoly pléna náleželo schválení krajského plánu (v rámci jednotného hospodářského plánu), vydávání směrnic a pokynů nižším orgánům pro činnost výkonných složek a přijímání zpráv o jejich činnosti.²³

Samotné provádění státní správy měla na starost rada,²⁴ která vykonávala usnesení plenárního zasedání. Skládala se z předsedy, jeho náměstků a referentů. Vždy předběžně projednala věci, které byly na programu plenárního zasedání, kontrolovala činnost jednotlivých komisí a referátů. Předkládala plénu návrh krajského plánu ke schválení.²⁵

Předseda zastupoval KNV a kraj navenek, předsedal plenárnímu zasedání a schůzím rady. Byl odpovědný a podřízený plenárnímu zasedání a radě. Mohl přerušit výkon rozhodnutí každého orgánu, který byl příslušný KNV. V době, kdy rada nezasedala, mohl činit neodkladná opatření, nicméně byl povinen požádat radu do osmi dnů o dodatečné schválení. Sjednocoval činnost jednotlivých referátů a kontroloval plnění jednotlivých směrnic. S výkonem všech povinností mu pomáhali dva náměstci.²⁶

Referenti stáli včele referátů, které zajišťovaly práci KNV. Jednalo se o volenou funkci, kdy každý referát zastupoval jeden referent. Činnost jednotlivých referátů byla stanovena předpisy, vydanými v podobě vládních nařízení. Každý referent byl odpovědný plenárnímu zasedání, jemuž byl podřízen.²⁷ Referátů bylo celkem 11 (viz Tabulka 2).

V rámci bezpečnostního referátu KNV bylo zřízeno krajské velitelství národní bezpečnosti, které plnilo úkoly národní bezpečnosti. Zaměstnanci velitelství byli vybráni z řad příslušníků Sboru národní bezpečnosti a zaměstnanců obstarávajících úkoly národní bezpečnosti. Organizaci a činnost velitelství upravilo ministerstvo vnitra.²⁸

²³Zákon č. 280/1948 Sb. o krajském zřízení, oddíl 2, § 9.

²⁴Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny...*2007, s. 447.

²⁵Zákon č. 280/1948 Sb. o krajském zřízení, oddíl 4, § 17.

²⁶Počet náměstků se stejně jako počet členů odvíjel od počtu obyvatel. Srov. Zákon č. 280/1948 Sb. o krajském zřízení, oddíl 4, § 18.

²⁷*Tamtéž.* § 19.

²⁸Zákon č. 280/1948 Sb. o krajském zřízení, oddíl 4, § 21.

Tabulka 1

Seznam referátů v KNV²⁹

1	pro všeobecné vnitřní věci.
2	bezpečností
3	finanční
4	plánovací
5	zemědělský
6	technický
7	pro školství, osvětu a tělesnou výchovu
8	hospodářský
9	pro vnitřní obchod a výživu
10	zdravotnictví
11	práce a sociální péče

Poradním orgánem rady byly komise. Rada je mohla pověřit konat rozhodnutí jejím jménem v rozsahu, který sama stanovila.³⁰

Volení referenti a ostatní zaměstnanci KNV byli podřízeni krajskému tajemníkovi, kterého stanovila rada, a následně potvrdilo ministerstvo vnitra. Byl pomocníkem předsedy při výkonu jeho působnosti, zastupoval ho v jeho funkci jako služební představený zaměstnanců KNV. Byl povinen účastnit se plenárních zasedání schůzí rady, kde měl poradní hlas.³¹

²⁹ Vládní nařízení č. 300/1949 sb., o referátech Krajských národních výborů pro všeobecné vnitřní věci; Nařízení vlády č. 301/1948 Sb., Vládní nařízení o bezpečnostních referátech krajských národních výborů; Nařízení vlády č. 302/1948 Sb., Vládní nařízení o finančních referátech krajských národních výborů a o přenesení působnosti některých finančních úřadů na berní správy; Vládní nařízení č. 303/1948 Sb., o plánovacích referátech krajských národních výborů; Vládní nařízení č. 12/1949 Sb., o zemědělských referátech krajských národních výborů; Vládní nařízení č. 13/1949 Sb., o technických referátech krajských národních výborů; Vládní nařízení č. 14/1949 Sb., o referátech krajských národních výborů pro školství, osvětu a tělesnou výchovu; Vládní nařízení č. 23 Sb., o hospodářských referátech krajských národních výborů; Vládní nařízení č. 24 Sb., o referátech krajských národních výborů pro vnitřní obchod a výživu; Vládní nařízení č. 28 Sb., o zdravotních referátech krajských národních výborů; Vládní nařízení č. 29 Sb., referátech práce a sociální péče krajských národních výborů

³⁰ Zákon č. 280/1948 Sb. o krajském zřízení, oddíl 4, § 23.

³¹ *Tamtéž.* § 22.

2 Role KNV ve volbách do národních výborů v roce 1954 v Hradeckém kraji

Volby do národních výborů všech stupňů konané dne 16. května 1954 v ČSR byly v komunistickém státě prvními svého druhu. Ještě před vznikem krajského zřízení v roce 1946 bylo složení národních výborů (ONV a MNV) odvozeno od výsledků voleb do Národního shromáždění z téhož roku evidovaných v dané obci a okrese. Zákon č. 280/1948 o krajském zřízení sice volby do KNV ustanovil, nicméně v roce 1949, kdy KNV vznikaly, volby vláda neplánovala, proto byla na přechodnou dobu ustavena tzv. zatímní správa, kdy KNV vystupovaly jako zatímní krajské národní výbory.³² Přechodná doba se však protáhla na pět let až do roku 1954.³³ Členové národních výborů do té doby byli jmenováni a odvoláváni ministrem vnitra na návrh ústředního akčního výboru Národní fronty.³⁴

I když byly volby podle zákona č. 14/ 1954 všeobecné, rovné a tajné,³⁵ byly pouhou inscenací, která měla potvrdit stávající politickosprávní systém, což potvrzují volební hesla „*Hlasujeme pro kandidáty NF,*“ či „*Hlasujeme pro socialismus, mír a šťastný život našeho lidu.*“³⁶ Volbám předcházel pečlivě připravený proces včetně volební kampaně, který měl volbám dodat obraz legality. Vzhledem k tomu, že voliči byli aktivně zapojeni do příprav, kdy mohli vznášet připomínky např. k volebnímu zákonu nebo ke kandidátům, KSČ mohla volby do národních výborů prezentovat jako demokratické a lépe je využít jako vhodný nástroj propagandy v zahraničí.

Oficiální cílem voleb do národních výborů bylo přiblížení jejich práce československým občanům³⁷ a posílení jednoty mezi dělníky, rolníky a pracujícími inteligencí.³⁸ Dosavadní členové národních výborů nevěnovali pozornost svému obvodu,

³² Zákon č. 280/1948 Sb. o krajském zřízení, oddíl 4, § 12.

³³ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny...*, s. 450.

³⁴ Zákon č. 280/1948 Sb. o krajském zřízení oddíl 7, § 42.

³⁵ Zákon č. 14/1954 Sb. o volbách do národních výborů, § 1.

³⁶ SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 28, kart. 3, zápis 2. schůze pléna KNV konané dne 2.3 1954, diskusní příspěvek s. Vlčka

³⁷ *Tamtéž*, inv. j. 27, kart. 3, Zápis 1. schůze pléna KNV konané dne 11. 1. 1954, diskusní příspěvek s. Kohla předsedy KPK.

³⁸ *Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 59, kart. 105, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 7. 1. 1954, Návrh plánu politicko-organizačního zajištění všennárodní diskuse k návrhu zákonů o národních výborech v Hradeckém kraji.

volby tak měly posílit jejich odpovědnost za jejich obvod. Další motivací pro KSČ volby realizovat byla skutečnost, že v Sovětském svazu byly již takové volby uskutečněny.³⁹

Volby byly v prosinci roku 1953 projednány na ÚV KSČ, kde prezident republiky Antonín Zápotocký a předseda Viliam Široký národní výbory výrazně zkritizovali a zdůraznili nutnost je reformovat.⁴⁰ KV KSČ s KNV Hradec Králové v lednu 1954 tak začaly s přípravou.⁴¹ Zatímco funkce KV KSČ byla spíše kontrolní a schvalovací, KNV řídil přípravu a provedení celého volebního procesu.

Příprava na volby do národních výborů byla rozdělena do tří etap. V první etapě probíhala tzv. všenárodní diskuse k zákonům o národních výborech.⁴² Ve druhé byli vybráni kandidáti, členové volebních a obvodních komisí. Také byly sestaveny voličské seznamy a volební obvody.⁴³ V poslední etapě se kandidáti představovali voličům a aparát národních výborů prováděl ve spolupráci se stranickými orgány přípravu na provedení volebního aktu.⁴⁴

Volby byly uskutečněny podle zákona č. 14/1954 Sb. o volbách do národních výborů.⁴⁵ Před tím, než je schválilo Národní shromáždění, byly zákony představeny v tzv. všenárodní diskusi, která probíhala v každém městě i obci ve všech krajích.⁴⁶ Kromě již výše zmíněného zákona byl na všenárodní diskusi předložen ještě druhý zákon č. 13/1954 Sb. o národních výborech.⁴⁷ Návrhy obou zákonů byly zveřejněny v regionálním periodiku Pochodeň.⁴⁸

Při všenárodní diskusi zástupci národních výborů informovali občany o návrzích dvou výše uvedených zákonů. Jak už ale vypovídá název, nejednalo se o přednášky, ale

³⁹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 1. 3. 1954, oznámení o schválení zákonů o národních výborech z 8. 3. 1954

⁴⁰*Tamtéž*, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 8. 1. 1954, referát s. Trunce

⁴¹*Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 27, kart. 3, Zápis 1. schůze pléna KNV konané dne 11. 1. 1954, diskusní příspěvek s. Kohla předsedy KPK; *Tamtéž*, f. KV KSČ, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 8. 1. 1954, referát s. Trunce

⁴²*Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 1.3. 1954, oznámení o schválení zákonů o národních výborech z 8. 1. 1954

⁴³*Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 29, zápis z 8. řádné schůze rady konané dne 23. 2. 1954, Úkoly národních výborů při přípravě, zajištění a provedení voleb do národních výborů.

⁴⁴*Tamtéž* f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 1. 3. 1954, oznámení o schválení zákonů o národních výborech z 8. 3. 1954

⁴⁵Zákon č. 14/1954 Sb. o volbách do národních výborů

⁴⁶ SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv.j. 27, kart. 3, Zápis z 1. schůze pléna KNV konané dne 11. 1. 1954, diskusní příspěvek s. Kohla předsedy KPK.

⁴⁷Zákon č. 13/1954 Sb, o národních výborech.

⁴⁸*Všenárodní diskuse k návrhům k zákonům o národních výborech. Důvodová zpráva k ústavnímu zákonu o národních výborech*, Pochodeň, 40, 1954, s. 3–4.

o diskuse. Občané tak dostali možnost vyjádřit se k navrženým zákonům a vznést připomínky a kritiku. Cílem bylo přiblížit národní výbory občanům a odstranit nedostatky v zákonech ještě před tím, než je schválí parlament.⁴⁹

Kromě představování nových zákonů bylo úkolem dosavadních členů národních výborů složit účty a seznámit občany s tím, co po dobu fungování národních výborů od roku 1945 udělali. Občané se tak mohli vyjadřovat nejen k samotným zákonům, ale i k fungování národních výborů jako institucím.⁵⁰ Všenárodní diskuse byla vnímána také jako příležitost pozitivně se odlišit od západních států. Vystihuje to příspěvek člena pléna KNV Vlčka: „*My právě při této chvíli dáváme otázku, zda by bylo možné předložit v západních státech lidu zákon o obranném společenství atd.*“⁵¹ Všenárodní diskuse také zahrnovala vysvětlování rozdílů mezi kapitalistickým a lidově-demokratickým zřízením.⁵²

Všenárodní diskuse probíhala formou veřejných schůzí národních výborů, ve čtvrtích a jednotlivých blocích domů byly organizovány besedy.⁵³ Pro doplnění pořádal úsek vědecko-osvětové propagace KNV přednášky s politickými tématy, např. „*O právech občanů lidově demokratického státu,*“ ale jejich účast na rozdíl od veřejných schůzí byla velmi nízká.⁵⁴ Účast občanů byla zajišťována rozhlasem, formou vyhlášek nebo diapozitivů v kinech a letáků.⁵⁵ Zapojen byl i stranický tisk, včetně Pochodně.⁵⁶ Místní složky NF vytvořily agitační dvojice, které za občany docházely do jejich bydliště, nebyly však příliš využívány.⁵⁷

Příprava všenárodní diskuse v Hradeckém kraji začala 11. ledna 1954, kdy byla zřízena speciální krajská komise při KNV, která zodpovídala za řádný průběh všenárodní

⁴⁹SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 27, kart. 3, Zápis 1. schůze pléna KNV konané dne 11. 1. 1954, diskusní příspěvek s. Kohla předsedy KPK.

⁵⁰Tamtéž, inv. j. 935, kart. 412, Volby – průběh předvolební kampaně, Zpráva o průběhu všenárodní kampaně k zákonům o národních výborech v Hradeckém kraji v lednu 1954 (den neuveden).

⁵¹Tamtéž, inv. j. 27, kart. 3, Zápis 1. schůze pléna KNV konané dne 11. 1. 1954, diskusní příspěvek s. Vlčka

⁵²Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. 79, kart. 105, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 15. 1. 1954, Krajský plán politicko-organizačního zajištění všenárodní diskuse ke schválení BKV KSČ.

⁵³Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 935, kart. 412, Volby – průběh předvolební kampaně, Situační zpráva o průběhu a politicko-organizačním zajišťováním všenárodní diskuse z 18. 1. 1954.

⁵⁴ Tamtéž, inv. j. 204, kart. 29, Zápis z 7. řádné schůze rady KNV konané dne 16. 2. 1954, Zhodnocení práce úseku vědecko-osvětové propagace.

⁵⁵ Tamtéž, inv. j. 935, kart. 412, Volby – průběh předvolební kampaně, Zpráva o průběhu všenárodních diskuse k zákonům o národních výborech v Hradeckém kraji v lednu 1954 (den neuveden)

⁵⁶ Tamtéž, Tisk v Hradeckém kraji v celostátní diskusi o národních výborech. Zpráva č. 2 z 20. 1. 1954.

⁵⁷SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 935, kart. 412, Volby – průběh předvolební kampaně, Zpráva o průběhu všenárodní diskuse k zákonům o národních výborech v Hradeckém kraji. (datum neuvedeno).

diskuse v kraji. Skládala se z předsedy, tajemníka a dvou řadových členů. Předsedou komise byl jmenován předseda KNV Josef Herbs, tajemníkem komise předseda oddělení administrativy KV KSČ Rulant a na místo řadových členů komise byli delegováni vedoucí tajemník KAV NF Král a vedoucí tajemník KV ČSM Vlček.⁵⁸

Krajská komise sestavila krajský sbor referentů ze všech složek NF a vypracovala tzv. plán politicko-organizačního zajištění celé kampaně všennárodní diskuse. Po vypracování byl předložen ke schválení předsednictvu KV KSČ a radě KNV.⁵⁹

Plán politicko-organizačního zajištění celé kampaně všennárodní diskuse obsahoval pokyny pro všechny složky NF včetně politických stran, které dostaly za úkol do 25. ledna 1954 projednat, jakým způsobem a intenzitou se do kampaně k všennárodní diskusi zapojí. Dále plán určoval, jakým způsobem a dokdy je potřeba vyškolit krajský referentský sbor, jak provádět agitace, a stanovil datum ukončení všennárodní diskuse na 15. února 1954.⁶⁰

V průběhu všennárodní diskuse krajská komise kontrolovala a koordinovala práci národních výborů a všech složek NF při školení okresního referentského sboru, při pořádání veřejných schůzí národních výborů a tvorbě agitačního materiálu. Veřejné schůze národních výborů, celozávodní schůze a besedy po dohodě s okresní komisí obsazovala referenty.⁶¹

Na úrovni okresů vznikly okresní komise při ONV, které postupovaly v rámci okresu stejně. Vytvořily okresní sbor referentů a plán politicko-organizačního zajištění kampaně, který byl mnohem podrobnější, obsahoval např. časový harmonogram a počet veřejných schůzí, besed a přednášek.⁶² Vlastní plán vypracovaly i jednotlivé složky NF.⁶³

Krajská komise se setkávala dvakrát týdně a stejně často sdělovala informace a připomínky ONV pomocí konferenčních hovorů. O dalších úkolech informovali okresní

⁵⁸SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. 79, kart. 105, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 15. 1. 1954, Zpráva o průběhu příprav diskusní kampaně o národních výborech v kraji Hradec Králové z 16. 1. 1954, Předložení krajského plánu politicko-organizačního zajištění všennárodní diskuse ke schválení BKV KSČ.

⁵⁹Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 935, kart. 412, Volby – průběh předvolební kampaně, Závěrečné zhodnocení všennárodní diskuse k zákonům o národních výborech v Hradeckém Kraji z 2. 3. 1954.

⁶⁰Tamtéž, Situační zpráva o průběhu a politicko-organizačním zajišťování všennárodní diskuse z 18. 1. 1954.

⁶¹Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. 79, kart. 105, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 15. 1. 1954, Krajský plán politicko-organizačního zajištění všennárodní diskuse ke schválení BKV KSČ.

⁶²Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 935, kart. 412, Volby – průběh předvolební kampaně, Situační zpráva o průběhu a politicko-organizačním zajištěním všennárodní diskuse z 18. 1. 1954.

⁶³Tamtéž, inv. j. 28, kart. 3, Zápis z 2. schůze pléna, Zhodnocení činnosti KNV a jeho členů od roku 1949 a výsledků všennárodní diskuse.

komisi přidělení instruktoři.⁶⁴ Každému okresu byl poslán jeden trvalý instruktor z aparátu KNV, který pomáhal s celou organizací voleb,⁶⁵ a člen pléna KNV, který kontroloval průběh zasedání ONV. Z okresních národních výborů byli na pomoc MNV vysláni instruktoři.⁶⁶

Všenárodní diskuse probíhala i v závodech a školách. Jejich organizaci však neměly na starost ONV, ale ROH a ČSM.⁶⁷

Propagaci a agitaci řídily speciálně utvořené tří až pětičlenné komise, které vytvořily argumentační materiál; následně byl předán referentům, agitátorům a tisku. Argumentační materiál byl vytvářen dokonce z dokumentů vzniklých v předválečné republice a z let po roce 1945.⁶⁸ Z období první republiky byly využívány kroniky, zápisy z obecních zastupitelstev a výpovědi pamětníků. Z poválečného období měl být především zdůrazňován pětiletý plán.⁶⁹ Komise se však při tvorbě materiálů více soustředily na období první republiky, za což byly KNV kritizovány.⁷⁰ Pro agitátory byla vydaná pomůcka *Slovo agitátora*, ve které byly rovněž informace z předválečných let. V hale hradeckého nábřeží byla nainstalována speciální výstava.⁷¹

Hlavní složkou celé přípravy voleb byly okresní a krajské referentské sbory.⁷² V celém kraji bylo vyškoleno 1500 referentů,⁷³ 170 jich patřilo do krajského referentského sboru. Referenti vystupovali na veřejných schůzích se svými referáty, které se buď věnovaly předkládaným zákonům nebo zhodnocení práce národních výborů od roku 1945. Referentské sbory se skládaly ze zkušených stranických, odborových nebo veřejných funkcionářů, učitelů, zástupců jiných politických stran, masových organizací,

⁶⁴SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 935, kart. 412, Volby – průběh předvolební kampaně, Závěrečné zhodnocení všennárodní diskuse k zákonům o národních výborech v Hradeckém Kraji z 2. 3. 1954.

⁶⁵Tamtéž, inv. j. 204, kart. 29, Zápis s 1. řádné, schůze rady konané dne 5. 1. 1954, Referát s. Halviegra k všennárodní diskusi.

⁶⁶Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 935, kart. 412, Volby – průběh předvolební kampaně, Předběžná zpráva o hodnocení celostátní diskuse k návrhu zákonů o národních výborech.

⁶⁷ Tamtéž, Volby – průběh předvolební kampaně, Zpráva o průběhu příprav diskusní kampaně o národních výborech v kraji Hradec Králové z 16. 1. 1954.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Tamtéž, Předběžná zpráva o hodnocení celostátní diskuse k návrhu zákonu o národních výborech.

⁷⁰ Tamtéž, Zpráva o průběhu všennárodní diskuse k zákonům o národních výborech v Hradeckém kraji. (datum neuvedeno).

⁷¹ Tamtéž, Závěrečné zhodnocení všennárodní diskusní kampaně o národních výborech v kraji Hradec Králové z 2. 1. 1954.

⁷²Tamtéž.

⁷³Tamtéž, Závěrečné zhodnocení všennárodní diskuse k zákonům o národních výborech v Hradec Kraji z 2. 3. 1954.

a pokud byla možnost i z poslanců NS.⁷⁴ Každý referent se před veřejnou schůzí nebo besedou musel pečlivě seznámit se situací na vesnici nebo závodě, kde měl vystoupit.⁷⁵

Všenárodní diskuse začala v týdnu od 18. ledna 1954. Nejprve se konaly plenární schůze MNV, aby se s návrhy zákonů seznámili jejich členové. Veřejné schůze v závodech začaly již od 20. ledna 1954. První veřejné schůze národních výborů, přednášky a besedy se konaly od 25. ledna 1954.⁷⁶

Připomínky občanů k práci národních výborů byly evidovány v I. referátu KNV a všech ONV, poté byly rozeslány na jednotlivé referáty podle druhu stížnosti, kde byl připraven návrh odpovědi pro občany. Připomínky byly rozděleny do tří skupin. Na ty, které bylo možné odpovědět ihned prostřednictvím referátu daného národního výboru, na připomínky, u kterých bylo možné stanovit termín a mohly být zodpovězeny nejdéle do konání další veřejné schůze ve II. etapě volební kampaně, a na připomínky, které byly zakomponovány do podoby akčního plánu nového národního výboru.⁷⁷

Občané práci národních výborů kritizovali. Nelíbilo se jim špatné zásobování vesnických prodejen některými potravinami, nebo dokonce přímo rušení některých prodejen, špatná bytová situace či nedostatek škol v Hradci Králové. Zdravotnictví bylo vytýkáno nevhodné rozdělení obvodů a umístění zdravotnických středisek na špatných místech. Přímo byly kritizovány zemědělské referáty, protože nepomáhaly nově ustanoveným JZD. Občané Náchodska si stěžovali na časté vypínání proudu. V obci Bílý Újezd se občané vyslovili proti označování sedláků za kulaky a jejich vystěhování z vesnice bez souhlasu MNV.⁷⁸ Občané se také čteně dotazovali na důvod rušení dosavadního referentského systému. Návrh zákona s referentským systémem nepočítal, protože jednotliví referenti se úzce specializovali jen na svůj úsek a neznali situaci v jiných úsecích, na jednání rady národních výborů se tak často rozhodovalo bez znalosti

⁷⁴SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 935, kart. 412, Volby – průběh předvolební kampaně, Zpráva o průběhu příprav diskusní kampaně o národních výborech v kraji Hradec Králové ze 16.1. 1954.

⁷⁵ *Tamtéž*, inv. j. 27, kart. 3, Zápis 1. řádné schůze pléna konané dne 11. 1. 1954, diskusní příspěvek s. Halviegra.

⁷⁶ *Tamtéž*, inv. j. 935, kart. 412 Volby – průběh předvolební kampaně, Zpráva o průběhu příprav diskusní kampaně o národních výborech v kraji Hradec Králové ze 16. 1. 1954.

⁷⁷ *Tamtéž*, Závěrečné zhodnocení všennárodní diskuse k zákonům o národních výborech v Hradeckém kraji z. 2. 3. 1954.

⁷⁸*Tamtéž*, Zpráva o průběhu všennárodní diskuse k zákonům o národních výborech v Hradeckém kraji. (datum neuvedeno).

situace. Referenti také svá rozhodnutí s nikým nekonzultovali, což v obci, okrese nebo kraji způsobovalo nemalé potíže.⁷⁹

Požadavky k zákonům o národních výborech byly poslány na KNV, které je pře poslalo na vládu.⁸⁰ Nejčastějším požadavkem k volebnímu zákonu bylo snížení pasivního volebního práva na 18 let.⁸¹ Dále občané vyžadovali, aby byli zvoleni náhradníci v případě odstoupení nebo odvolání zvolených členů, aby se nemusely konat doplňovací volby. Další připomínka se týkala zvýšení počtu členů v radě, kdy podle občanů měla mít vždy min. pět členů. Občané se vyjadřovali k rušení rozhodnutí národního výboru nižšího stupně národním výborem vyššího stupně, podle občanů by měl národní výbor vyššího stupně rušit rozhodnutí po poradě s podřízeným národním výborem.

V Hradeckém kraji proběhlo celkem 2870 schůzí z účastí 114 776 občanů Hradeckého kraje, z nich aktivně diskutovalo 23 944 (21 %). Z uvedeného počtu schůzí se jednalo 824 zasedání plén MNV, 110 veřejných schůzí národních výborů ve městech, 831 veřejných schůzí národních výborů na vesnicích a 1105 schůzí v závodech a školách. Průměrně se zúčastnilo 40 občanů na jednu schůzi, což bylo považováno za velmi málo.⁸² Jako příčina bylo uvedeno nedostatečné zapojení agitačních dvojic pro zvaní na schůze, které zajišťovaly místní složky NF.⁸³ K zákonům o národních výborech bylo podáno 2474 připomínek a k práci národních výborů 7289 podnětů.

Velmi problematicky probíhala všenárodní diskuse v okrese Broumov. Okresní komise nevypracovala plán organizačně politického zajištění všenárodní diskuse.⁸⁴ Celou situaci zkomplikovalo vypuknutí chřipkové epidemie a od 2. února dokonce platil zákaz shromažďování. Veřejné schůze a schůze v závodech musely být uskutečněny během několika málo dní po oficiálním ukončení všenárodní diskuse.⁸⁵ Okresní komise

⁷⁹ *Proč má být zrušen referentský systém. Rozhovor s referentem KNV Antonínem Benešem*, 40, 1954, s. 3.

⁸⁰ SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 29, Zápis s 1. řádné, schůze rady konané dne 5. 1. 1954, Referát s. Halviegra k všenárodní diskusi.

⁸¹ Pasivní volební právo bylo od 21 let. Srov. Zákon č. 14/1954 Sb. o volbách do národních výborů, § 3.

⁸² SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 29, Zápis s 1. řádné, schůze rady konané dne 5. 1. 1954, Referát s. Halviegra k všenárodní diskusi.

⁸³ *Tamtéž*, diskusní příspěvek s. Strašilové

⁸⁴ *Tamtéž*, inv. j. 935, kart. 412, Volby – průběh předvolební kampaně, Závěrečná zpráva ONV Broumov k všenárodní diskusi.

⁸⁵ *Tamtéž*, Závěrečné zhodnocení všenárodní diskuse k zákonům o národních výborech v Hradeckém kraji z. 2. 3. 1954.

byla limitována i při zajišťování účasti, kdy kvůli zákazu shromažďování nemohla využít připravené diapozitivy v kinech a agitační dvojice pro zvaní na schůze.⁸⁶

Nejvíce veřejných schůzí proběhlo logicky v okrese Hradec Králové. Nejméně naopak v okrese Vrchlabí. Součet počtu schůzí a účastí jednotlivých okresů s daty Krajské komise pro všennárodní diskusi nesouhlasí, jednotlivá ONV tak pravděpodobně zaslala neúplná data.

Tabulka 2

Počet veřejných schůzí v jednotlivých okresech podle dat zaslanych od jednotlivých ONV⁸⁷

okres	počet schůzí	účasť
Broumov	108	5011
Dobruška	143	5957
Dvůr Králové	201	6760
Hořice	206	5828
Hradec Králové	542	24058
Jaroměř	167	6147
Jičín	134	2375
Náchod	225	10 478
Nová Paka	132	3681
Nový Bydžov	221	6660
Rychnov nad Kněžnou	221	8235
Trutnov	170	10736
Vrchlabí	87	3924
Žamberk	129	6504
celkem	2684	106 354

Oba zákony vstoupily v platnost 9. března 1954. Zrušily systém jmenování členů a referentský systém, který byl nahrazen kolektivním rozhodováním. Stanovily, že členové národních výborů jsou voleni na dobu tří let, a pokud by neplnili funkci správně, mohli být po rozhodnutí voličů odvoláni.⁸⁸ Právo volit měl každý občan starší 18 let,

⁸⁶SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 935, kart. 412, Závěrečné zhodnocení všennárodní diskuse k zákonům o NV v Hradeckém kraji z. 2. 3. 1954, Závěrečná zpráva ONV Broumov k všennárodní diskusi.

⁸⁷Tamtéž, Závěrečná zpráva ONV Broumov k všennárodní diskusi; Závěrečná zpráva ONV Dobruška k všennárodní diskusi; Závěrečná zpráva ONV Dvůr Králové k všennárodní diskusi; Závěrečná zpráva ONV Hořice k všennárodní diskusi; Závěrečná zpráva ONV Hradec Králové k všennárodní diskusi; Závěrečná zpráva ONV Jaroměř k všennárodní diskusi; Závěrečná zpráva ONV Jičín k všennárodní diskusi; Závěrečná zpráva ONV Náchod k všennárodní diskusi; Závěrečná zpráva ONV Nová Paka k všennárodní diskusi.

⁸⁸Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. 79, kart. 105, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 15. 1. 1954, Předložení krajského plánu politicko-organizačního zajištění všennárodní diskuse ke schválení BKV KSČ.

pokud nebyl rozsudkem zbaven občanských čestných práv nebo svéprávnosti pro duševní poruchu. Volební zákon nestanovil volební povinnost, účast na volbách tak byla „oficiálně dobrovolná“ a měla „přispět k upevnění jednoty pracujících a upevnění NF.“⁸⁹ Pravým důvodem však bylo spíše odlišení se od „buržoazní“ první republiky, což potvrzuje důvodová zpráva k ústavnímu zákonu o národních výborech zveřejněná v Pochodni. „*Náš stát jako lidově demokratická republika je státem nového socialistického typu. Na rozdíl od buržoazního státu, jakým byla předmnichovská republika, neslouží již vykořisťovatelům k utlačování a vysávání pracujícího lidu, nýbrž slouží pracujícím jako nástroj k ochraně jejich revolučních vymožeností a k výstavbě socialistické společnosti.*“⁹⁰

Každý kandidát musel ke svému zvolení získat nadpoloviční počet odevzdaných hlasů, pokud se tak nestalo, musely se volby v daném obvodu opakovat. Aby byly volby platné, musela se jich zúčastnit polovina zapsaných voličů v daném obvodě.⁹¹

Fotografie 1

Plakát k všenárodní diskusi⁹²

⁸⁹SOA Hradec Králové, f. KV KSC Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSC konané ve dnech 7–8. 3. 1954, Úvodní referát s. Blahníka: Úkoly strany při přípravě zajištění a provedení voleb do národních výborů.

⁹⁰ *Všenárodní diskuse k návrhům k zákonům o národních výborech. Důvodová zpráva k ústavnímu zákonu o národních výborech*, Pochodeň, 40, 1954, s. 2.

⁹¹SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 28, kart. 3, Zápis ze schůze pléna KNV konané dne 2. 3. 1954, Projednání zásad nového volebního zákona a politicko-organizačního opatření národních k provedení voleb do NV.

⁹²*Tamtéž*, inv. j. 935, kart. 412, Volby – průběh předvolební kampaně, Závěrečná zpráva ONV Dobruška k všenárodní diskusi.

Fotografie 2

Fotografie v periodiku *Pochodeň*⁹³

Po ukončení všenárodní diskuse pokračovaly v rámci volební kampaně veřejné schůze národních výborů. Členové nadále hodnotili činnost národního výboru od roku 1945 a podávali zprávy, jak byly vyřízeny připomínky z všenárodní diskuse, ale především představili občanům volební zákon č. 14/1954 Sb. a základní volební pravidla.⁹⁴

Do volební kampaně byl aktivně zapojen Východočeský rozhlas a deník *Pochodeň*, který byl vydáván v Hradeckém kraji. Obě média pracovala podle speciálního plánu, který dostala od KV KSČ. *Pochodeň*, která dostala přímo tematický rozpis na každé číslo, se věnovala vysvětlování volebního systému, novým zákonům o národních výborech a popularizaci kandidátů.⁹⁵ Kromě současného volebního systému voliče seznamovala s volebním systémem republiky, např. v pravidelné rubrice na Pomoc agitátorům byli prvorepublikoví zastupitelé označeni za „loutky hejtmanů“ a naopak členové národních výborů za „pravé zástupce lidu.“⁹⁶ V jiném článku byl zveřejněn příběh komunistického zastupitele z první republiky o jeho útlaku ze strany jiných zastupitelů.⁹⁷ Východočeský

⁹³Anežka SEIDLOVÁ, *Všenárodní diskuse v Hradeckém kraji zahájena*, 40, 1954, s. 3.

⁹⁴SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 10. 4. 1954, Hodnocení II. etapy a úkoly III. etapy.

⁹⁵*Tamtéž*, inv. j. 79, kart. 106, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 27. 2. 1954, Tematický plán *Pochodeň*.

⁹⁶*Na pomoc agitátorům. Další prohloubení demokracie*, *Pochodeň*, 40, 1954, s. 3.

⁹⁷*Okolo voleb za první republiky*, *Pochodeň*, 40, 1954 s. 3.

rozhlas vysílal pravidelné reportáže o průběhu volební kampaně, popularizoval kandidáty nebo vysvětloval akční programový plán.⁹⁸ Stejně jako u všenárodní diskuse byl byrem KV KSČ připraven plán organizačního zajištění voleb, podle kterého se postupovalo při volební přípravě.⁹⁹

Opěrným bodem veškeré agitační činnosti byla agitační střediska, budovaná na základě směrnic ÚV KSČ.¹⁰⁰ Prostory na ně poskytla kulturně osvětová zařízení. Za jejich vybudování zodpovídali předseda KNV Josef Herbs a předsedové ONV společně s okresními komisemi NF.¹⁰¹ Budovy agitačních středisek byly označeny výrazným nápisem agitační středisko, vyzdobené propagandistickými fotografiemi, plakáty o „buržoazní“ první republice a tehdejším socialistickém Československu a vybavené politickou literaturou, tiskovými a názornými agitačními materiály. Jednotlivá agitační střediska se lišila, zatímco některá měla jednu přednáškovou místnost, jiná měla i čítárnu.¹⁰²

V kraji jich bylo naplánováno celkem 312. Umístění agitačního střediska a jeho vedoucího určil příslušný OV KSČ, např. v Hradci Králové bylo agitační středisko v pobočce lidové knihovny.¹⁰³ Brzy se však ukázalo, že místa agitačních středisek byla často v rámci volebních obvodů vybrána nevhodně, musela tak být otevřena jiná střediska, která nebyla v plánu.¹⁰⁴

Před otevřením agitačního střediska byl vybrán vedoucí, který dohlížel na chod celé instituce a na práci ostatních agitátorů. Vedoucí byl obvykle zkušený propagandista nebo

⁹⁸SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 6. 5. 1954, referát J. Herbse – Stav voleb-příprava volebního dne.

⁹⁹Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 7.3–8.3 1954. Úvodní referát s. Blahníka: Úkoly strany při přípravě a zajištění voleb do NV.

¹⁰⁰Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 10. 4. 1954, Hodnocení II. etapy volební kampaně a úkoly ve III. etapě.

¹⁰¹Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 29, zápis z 8. řádné schůze rady konané dne 23. 2. 1954, Úkoly národních výborů při přípravě, zajištění a provedení voleb do národních výborů; *Ve Smidarech budují vzorné agitační středisko*, Pochodeň, 40, 1954, s. 3.

¹⁰² Tamtéž, zápis z 9. řádné schůze rady konané dne 2. 3. 1954 Referát školství a osvěta; *Tamtéž*, inv. j. 204, kart. 29, zápis z 8. řádné schůze rady konané dne 23. 2. 1954, Úkoly národních výborů při přípravě, zajištění a provedení voleb do národních výborů; Josef RODR, *Agitační středisko ve Smidarech*, 40, 1954, s. 5; Vilém ŽDÁRSKÝ, *Agitační středisko v Potštejně otevřeno*, Pochodeň, 40, 1954, s. 4.

¹⁰³SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 29, Zápis z 8. řádné schůze rady KNV konané dne 23. 2. 1954, Úkoly národních výborů při přípravě, zajištění a provedení voleb do národních výborů.

¹⁰⁴Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 10. 4. 1954, Hodnocení II. etapy volební kampaně a úkoly ve III. etapě.

řadový agitátor schválený příslušným OV KSČ. Společně se svými spolupracovníky vypracoval plán činnosti daného agitačního střediska.¹⁰⁵

Mezitím OV KSČ ve spolupráci s příslušnou MO KSČ, okresním AV NF, lidosprávou a masovými organizacemi vybíraly agitátory, kteří v agitačním středisku pracovali. Velmi se dbalo na to, aby se agitátory stávali zástupci všech složek NF, bezpartijní, příslušníci jiných stran, úředníci národních výborů, zástupci úřadů, závodů či členové ROH a ČSM, nikoli pouze komunisté.¹⁰⁶ KSČ však přesto díky svým členům v agitačních střediscích uplatňovala významný vliv.¹⁰⁷ Po otevření agitačních středisek se jejich vedoucí pravidelně scházeli, aby si vyměnili zkušenosti.¹⁰⁸

Zakládání agitačních středisek bylo velmi pomalé a problematické, protože nebyli včas jmenováni jejich vedoucí, nebo nebyly včas vypracované plány. S vedoucími často nebyla jejich funkce dohodnuta předem, ti pak odmítli a vedoucí musel být vyměněn. Mnoho středisek bylo sice slavnostně otevřeno, poté ale zůstalo v nečinnosti, např. v Broumově jich bylo otevřeno 20 a činnost vyvíjelo jen 10.¹⁰⁹ Všechna agitační střediska měla být otevřena do 16. dubna 1954.¹¹⁰ V té době aktivně fungovalo 290 středisek.¹¹¹ Ve druhé polovině dubna jich bylo ještě dodatečně otevřeno 18. Během voleb jich bylo celkově zřízeno 308 z plánovaných 312.¹¹² Na pomalé otevírání agitačních středisek poukazují i fakta, že 6. dubna 1954 jich fungovalo 210 a že v Jaroměři bylo první agitační středisko otevřeno až v posledním dubnovém týdnu 1954.¹¹³

¹⁰⁵SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv.j 35, kart. 31 Zázpis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 7–8. 3. 1954, Úvodní referát s. Blahníka: Úkoly strany při přípravě zajištění a provedení voleb do národních výborů.

¹⁰⁶*Tamtéž*, Zázpis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 7–8. 3. 1954, Úvodní referát s. Blahníka: Úkoly strany při přípravě a zajištění voleb do NV; *Tamtéž*, inv.j. 79, kart. 105, Zázpis se schůze BKV KSČ konané dne 12. 2. 1954, Úkoly OV KSČ při vypracování politickoorganizačního plánu zajištění voleb v průběhu volební kampaně.

¹⁰⁷ *Tamtéž*, Zázpis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 7–8. 3. 1954, Referát s. Mudruňky zástupce UV KSČ.

¹⁰⁸*Tamtéž*, Zázpis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 10. 4. 1954, Diskusní příspěvek s. E. Kaplana – Trutnov.

¹⁰⁹*Tamtéž*, Hodnocení II. etapy volební kampaně a úkoly ve III. etapě.

¹¹⁰*Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové inv. j. 204, kart. 29, zázpis z 8. řádné schůze rady konané dne 23. 2. 1954, Úkoly národních výborů při přípravě, zajištění a provedení voleb do národních výborů.

¹¹¹*Tamtéž*, inv. j. 317, kart. 30, zázpis z 16. řádné schůze rady konané dne 21. 4. 1954, Zpráva o průběhu předvolební kampaně.

¹¹² *Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zázpis ze schůze pléna konané dne 6. 5. 1954. Referát předsedy KNV J. Herbse – Stav voleb – příprava volebního dne.

¹¹³ *Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové inv. j. 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Pokyny a zpráva krajské volební komise – Zpráva o průběhu předvolební kampaně pro volby do národních výborů z 6. 4. 1954; *Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv.j. 35, kart. 31, Zázpis ze schůze pléna KV KSČ 6. 5. 1954, Referát předsedy KNV J. Herbse – Stav voleb-příprava volebního dne.

Tabulka 3

Počet agitační středisek v Hradeckém kraji¹¹⁴

datum	počet agitačních středisek
6. 4. 1954	210
16. 4. 1954	290
6. 5. 1954	308
plánovaných	312

Práci agitačních středisek lze rozdělit do dvou skupin. První z nich bylo pořádání různých osvětových akcí, jako byly politické přednášky, filmové večery, divadelní představení či besedy o knihách (např. o knize prezidenta Antonína Zápotockého *Rudá zář nad Kladnem*) nebo setkání s kandidáty NF do národních výborů. První akce agitačních středisek se konaly v polovině března 1954.¹¹⁵

Častým problémem bylo, že agitační střediska pořádala akce, o které sice byl ze strany občanů velký zájem, ale s politikou a volbami neměla nic společného. Až později agitační střediska pořádala politické přednášky např. „*O právech občanů v lidové demokratické republice* nebo *KSČ iniciátorka a organizátorka výstavby socialismu v naší vlasti*.“ Tyto přednášky občané navštěvovali minimálně, v okrese Dobruška se účastnilo průměrně 41 občanů, naopak filmové večery nebo divadelní představení se těšily velké návštěvnosti. Osvětové akce agitačních středisek se konaly i mimo jejich budovy, na ulici se konaly promenádní koncerty a promítání dokumentárních filmů. Na čtyřiceti místech v Hradeckém kraji byla nainstalována výstava „*Dříve a nyní*.“¹¹⁶

¹¹⁴SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Pokyny a zprávy krajské volební komise – Zpráva o průběhu předvolební kampaně pro volby do národních výborů z 6. 4. 1954; *Tamtéž*, inv. j. 204, kart. 29, zápis z 8. řádné schůze rady konané dne 23. 2. 1954, Úkoly národních výborů při přípravě, zajištění a provedení voleb do národních výborů; *Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 6. 5. 1954. Referát předsedy KNV J. Herbse – Stav voleb – příprava volebního dne.

¹¹⁵*Tamtéž*, inv. j. 317, kart. 30, zápis z 16. řádné schůze rady konané dne 21. 4. 1954, Zpráva o průběhu předvolební kampaně; *Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 7–8. 3. 1954, Úvodní referát s. Blahníka: Úkoly strany při přípravě zajištění a provedení voleb do národních výborů; *Na první besedě v agitačním středisku*, Pochodeň, 40, 1954, s. 1.

¹¹⁶*Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 317, kart. 30, zápis z 16. řádné schůze rady KNV konané dne 21. 4. 1954, Zpráva o průběhu předvolební kampaně; *Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 7–8. 3. 1954, Úvodní referát s. Blahníka: Úkoly strany při přípravě zajištění a provedení voleb do národních výborů.

Druhou skupinou byla přímá práce jednotlivých agitátorů s voliči. Každý agitátor měl svoji skupinu voličů, se kterými soustavně pracoval. Na každého agitátora spadalo 20–25 voličů.¹¹⁷

Projednával s nimi jejich zapsání do voličských seznamů, seznamoval je s kandidáty a zval je na schůze, kde kandidáti byli představováni. Během agitační soboty a neděle, které se konaly 24 a 25. dubna, navštěvovali agitátoři občany za účelem pozvání na oslavy 1. máje a Dne vítězství. Těsně před volbami agitátor u svých voličů zkontroloval, zdali mají v pořádku legitimační a volební lístky a vysvětlil průběh volebního aktu.¹¹⁸ V Hradeckém kraji bylo celkově vyškoleny 13 295 agitátorů, z toho bezpartijních bylo 2792.¹¹⁹ Volební kampaň, kterou agitační střediska realizovala, byla tedy velmi kontaktní.

Agitační střediska byla veřejnosti otevřena, i když v nich zrovna neprobíhala žádná akce, v této době pracovníci střediska vysvětlovali občanům nejasnosti volebního systému do národních výborů. Pro lepší orientaci měla občanům pomoci vystavená schémata vysvětlující volební systém do národních výborů nebo literatura, kterou si mohli v agitačním středisku zakoupit.¹²⁰

Pro získání zkušeností a odstranění nedostatků bylo jako první otevřeno „pilotní“ agitační středisko ve Smidarech na Novobydžovsku, které nakonec bylo hodnoceno jako nejlepší a pro ostatní agitační střediska se stalo vzorem.¹²¹

Organizace práce jednotlivých agitačních středisek se lišila, např. v Potštejně byly stanoveny čtyři pracovní skupiny. První skupina pro názornou agitaci se věnovala výstavě fotografií, přípravě dokumentačního materiálu a popularizaci kandidátů. Členové druhé skupiny pro osobní agitaci komunikovali s občany, vysvětlovali jim význam volebního

¹¹⁷SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Pokyny a zprávy krajské volební komise – Zpráva o průběhu předvolební kampaně pro volby do národních výborů z 6. 4. 1954.

¹¹⁸Tamtéž, Volby do národních výborů, Směrnice o volbách do národních výborů – Směrnice komise NF a Krajské volební komise pro organizování schůzí a agitační práce ve III. etapě.

¹¹⁹Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv.j. 35, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 6. 5. 1954, Reférát předsedy KNV J. Herbse – Stav voleb-příprava volebního dne.

¹²⁰Josef RODR, *Agitační středisko ve Smidarech*, Pochodeň 40, 1954, s. 5.

¹²¹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 10. 4. 1954, Hodnocení II. etapy volební kampaně a úkoly ve III. etapě; diskusní příspěvek s. Zezulky – Nový Bydžov.

zákona či představovali kandidáty. Třetí skupina se zaměřila na propagaci v místním rozhlasu a čtvrtá pořádala přednášky a besedy v agitačním středisku.¹²²

Dva dny před volbami 14. května 1954 byla ve všech krajích ČSR vysílaná rozhlasová beseda s představiteli vlády NF. Agitátoři v Hradeckém kraji zorganizovaly společný poslech a po něm besedy, na kterých agitátoři voličům vysvětlovali témata, o kterých vládní představitelé mluvili.

Nejlepší agitační střediska po volbách měla zůstat v činnosti, jejich agitační práce měla být přesunuta na plnění hospodářských úkolů v průmyslu, energetice, zemědělství a rozvíjení socialistického soutěžení na počest X. sjezdu KSČ. Úloha agitačních středisek spočívala v působení na občany, na které nešlo působit na pracovištích a pomáhání uličním organizacím. Pořádala přednášky, informovala veřejnost o různých aktivitách a organizovala brigády. Ze všech agitátorů byli vybráni ti nejschopnější a vytvořili tzv. agitační kolektivy jako jádro agitační práce jednotlivých organizací KSČ.¹²³

Fotografie 3

Beseda v agitačním středisku ve Smidarech¹²⁴

¹²² Vilém ŽDÁRSKÝ, *Agitační středisko v Potštejně otevřeno*, Pochodeň, 40, 1954, s. 4.

¹²³ SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 6. 5. 1954, Referát předsedy KNV J. Herbse – Stav voleb-příprava volebního dne.

¹²⁴ Josef RODR, *Agitační středisko ve Smidarech*, Pochodeň 40, 1954, s. 5.

Pro přípravu a provedení voleb byly AV NF ustaveny komise NF, ve kterých prostřednictvím komunistických členů, KV KSC a OV KSC uplatňovaly vliv v celém volebním procesu.¹²⁵ V případě voleb do KNV se jednalo o krajskou komisi NF, do ONV o okresní komisi NF. Jejich prvním úkolem bylo zhodnocení všennárodní diskuse ve všech okresech. Vypracovaly plány agitační a propagandistické činnosti ve volbách do národních výborů, do kterého se promítly výsledky všennárodní diskuse. Dále organizovaly masově-politickou práci, plánovaly veřejné schůze, besedy, přednášky a návštěvy agitátorů u voličů v domácnostech, které realizovala agitační střediska.¹²⁶ Přípravovaly materiály pro agitátory, životopisy kandidátů, politické plakáty. Zabezpečovaly využití tisku všech složek NF a vesnických novin.¹²⁷ Komise NF se však především zaměřily na organizaci výběru kandidátů do národních výborů.¹²⁸

Úkolem krajské komise NF nebyla pouze příprava volebního procesu do KNV, ale i kontrola přípravy voleb do všech stupňů národních výborů. Krajská komise NF dohlížela na národní výbory při zřizování volebních komisí, volebních obvodů, okrsků, obvodních volebních komisí a okrskových komisí, sestavování voličských seznamů a zhodnocení práce národního výboru s vypracováním akčního programového plánu.¹²⁹ Velkým nedostatkem komisí NF bylo, že se nezapojily do kampaně všechny složky NF, a to jak masové organizace, tak ostatní politické strany.¹³⁰

¹²⁵SOA Hradec Králové, f. KV KSC, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSC konané ve dnech 10. 4. 1954, Hodnocení II. etapy volební kampaně a úkoly ve III. etapě.

¹²⁶Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 28, kart. 3, Zápis se schůze pléna KNV Hradec Králové konané dne 2. 3. 1954, Projednání zásad nového volebního zákona a politicko-organizačního opatření národních výborů k provedení voleb do národních výborů; Tamtéž, f. KV KSC Hradec Králové, inv. j. 79, kart. 105, Zápis ze schůze BKV KSC konané dne 12. 2. 1954, Směrnice BKV KSC k vypracování plánu agitační a propagandistické činnosti v kraji, při zajišťování příprav a provedení voleb do národních výborů.

¹²⁷Tamtéž, f. KV KSC Hradec Králové, inv. j. 79, kart. 105, Zápis ze schůze BKV KSC konané dne 12. 2. 1954, Směrnice BKV KSC k vypracování plánu agitační a propagandistické činnosti v kraji, při zajišťování příprav a provedení voleb do národních výborů.

¹²⁸Tamtéž, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSC konané ve dnech 10. 4. 1954, Hodnocení II. etapy volební kampaně a úkoly ve III. etapě.

¹²⁹Tamtéž, inv. j. 79, kart. 106, Zápis ze schůze BKV KSC konané dne 20. 2. 1954, Plán krajské komise NF k zajištění voleb do národních výborů.

¹³⁰ Tamtéž, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSC konané ve dnech 10. 4. 1954, Hodnocení II. etapy volební kampaně a úkoly ve III. etapě.

Tabulka 4

Složení krajské komise NF¹³¹

jméno a příjmení	stranická příslušnost
Josef Herbs (předseda KNV)	KSČ
Jaroslav Janeček	KSČ
Antonín Král	KSČ
Ladislav Vlček	KSČ
František Jeřábek	KSČ
Marcel Kubec	ČSS
Miloslav Berounský	ČSL
Podsedníková (jméno neznámé)	bezpartijní

Základním dokumentem kampaně pro volby do KNV byl krajský Akční programový plán (dále jen APP), který vypracovala rada KNV.¹³² Pro volby do nižších stupňů (ONV A MNV) sestavily rady ONV okresní APP a rady MNV místní APP. V krajském APP byly shrnuté dosavadní úspěchy a představeny cíle v nadcházejícím období.¹³³ Při tvorbě cílů rada KNV vycházela z hodnocení činnosti KNV a připomínek občanů z všennárodní diskuse. Plán byl zaměřen na odstranění nedostatků v práci KNV a splnění úkolů vyplývajících z vládního prohlášení z 15. září 1953 a akčních plánů NF podepřených závazky JZD, občanů, podniků MH a masových organizací.¹³⁴

V březnu 1954 se k návrhu krajského APP mohli vyjádřit občané na veřejných schůzích KNV podobně jako na všennárodních diskusích. Kromě požadavků na rozšíření obchodní sítě si občané stěžovali na nedostatek některých potravin, takové stížnosti však byly radou KNV označeny za neopodstatněné.¹³⁵

¹³¹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv.j. 79, kart. 105, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 12. 2. 1954, Schvalování krajské komise NF.

¹³²Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 311, kart. 29, Zápis z 8. řádné schůze rady konané dne 23. 2. 1954, Návrh organizačních úkolů národních výborů a provedení voleb do národních výborů.

¹³³Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 79, kart. 107 Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 2. 4. 1954, Návrh akčního plánu Krajského národního výboru v Hradci Králové

¹³⁴Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 313, kart. 29, Zápis z 9. řádné schůze rady konané dne 9. 3. 1954, Diskuse k návrhu s. Pilného KPK – na vypracování programových akčních plánů národních výborů.

¹³⁵Tamtéž.

Na začátku dubna 1954 byl návrh krajského APP předložen ke schválení Byru KV KSČ, které ho vrátilo k přepracování, protože byl příliš podrobný. Měl být zestručněn a více zaměřen na řešení daných problémů tak, aby co nejlépe splnil propagační účel.¹³⁶

Po dokončení byl krajský APP předán krajské komisi NF a také kandidátům do KNV, kteří s ním předstupovali před voliče. Hlavním cílem bylo, aby neslibovali voličům nesplnitelné věci, které měli z vlastní hlavy, např. rozšiřování obchodní a prodejní sítě, na které občané často upozorňovali. Toto nebylo možné, protože tomu bránilo ministerstvo vnitřního obchodu.¹³⁷

Krajský APP byl zaměřen na osm oblastí, a to na zemědělství, místní hospodářství, potravinářský průmysl, výstavbu, zdravotnictví, školství, tělovýchovu a sport.¹³⁸ V zemědělství bylo cílem následujících pěti let zvýšení produkce zemědělských produktů, což by umožnilo snížit ceny potravin, odstranit nepoměr mezi zemědělskou a průmyslovou výrobou a celkově zvýšit životní úroveň.¹³⁹

V místním hospodářství bylo prioritou zkvalitnění služeb a zvýšení výroby spotřebního zboží. V komunálních službách mělo být více dbáno o vzhled a čistotu měst a obcí. Prádelny s čistírnami měly fungovat rychleji a více efektivně. Také se měly zlepšit podmínky na koupalištích a v lázních. Pro dostupnější dopravní obslužnost měly být pořízeny nové autobusy a přidány nové vlakové spoje. Občané se mohli nově vyjadřovat ke kvalitě potravin. Podniky místního průmyslu měly více vyrábět chybějící zboží jako náhradní díly ke strojům, kamna, textil, dětské kočárky a hračky.¹⁴⁰

Ve výstavbě bylo cílem do konce roku 1954 dokončit 1105 činžovních domů a dalších 695 rozestavět. Ve zdravotnictví bylo prioritou zkrácení čekací doby u lékaře a zlepšení lékařské kvalifikace podle sovětského vzoru a dobudování krajské hygienické a epidemiologické stanice.¹⁴¹

¹³⁶SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv.j. 79, kart. 107 Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 2. 4. 1954, Návrh akčního plánu Krajského národního výboru v Hradci Králové; Projednání návrhu krajského APP.

¹³⁷Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 313, kart. 29, Zápis z 9. řádné schůze rady konané dne 9. 3. 1954, Diskuse k návrhu s. Pilného KPK – na vypracování programových akcí plánů národních výborů.

¹³⁸ Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv.j. 79, kart. 107 Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 2. 4. 1954, Návrh akčního plánu Krajského národního výboru v Hradci Králové; Projednání návrhu krajského APP.

¹³⁹Tamtéž.

¹⁴⁰Tamtéž.

¹⁴¹Tamtéž.

V sekci školství byl plán zaměřen na odstranění neuspokojivé kázně a přetěžování žáků, na zajištění odborného a politického růstu učitelů a zlepšení přípravy žáků do výběrových a vysokých škol či pomoc mládežnickým organizacím. V kultuře bylo plánováno rozšíření promítání filmů do každé obce a vytvoření nových čtenářských aktivit.¹⁴²

Volby byly provedeny v rámci volebních obvodů, kdy za každý volební obvod byl zvolen jeden člen národní výboru. Podle zákona mohlo kandidovat za obvod více kandidátů, umožněn však byl jen jeden kandidát, protože volby byly čistě formální záležitostí. „Zásada volebních obvodů vytváří tedy předpoklady pro nejužší spojení voličů s členy národních výborů, i pro stále širší a širší přibírání občanů k řešení problémů hospodářské a kulturní výstavby.“ Členové národních výborů tak měli nově cítit vyšší odpovědnost za svůj výkon ke svým voličům, být s voliči v pravidelném kontaktu a informovat je o všech usneseních či opatřeních. Voliči se naopak měli o činnost „svého“ člena zajímat a jeho práci kontrolovat.¹⁴³

Počet volebních obvodů byl roven počtu volených členů do národního výboru. Počet obyvatel na jeden volební obvod do každého stupně národního výboru stanovil volební zákon. Volební obvody do jednotlivých stupňů se tedy lišily. Ve volbách do KNV spadalo pod jeden volební obvod 7000 obyvatel.¹⁴⁴ Hradecký kraj byl rozdělen do 82 obvodů, počet členů v hradeckém KNV byl tak navýšen ze 48 na 82 osob.¹⁴⁵

Volební obvody se vytvářely podle charakteru místa, politické a ekonomické situace tak, aby to bylo co nejvýhodnější, proto zřizování krajských volebních obvodů bylo stranickou záležitostí KSČ a národní výbory je pouze schvalovaly.¹⁴⁶ Volební obvody měly být, pokud možno souvislé, a po hospodářské stránce stejné celky

¹⁴²SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv.j. 79, kart. 107 Zápís ze schůze BKV KSČ konané dne 2. 4. 1954, Návrh akčního plánu Krajského národního výboru v Hradci Králové; Projednání návrhu krajského APP.

¹⁴³Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, inv.j. 28, kart. 3, Zápís ze schůze pléna KNV konané dne 2. 3. 1954, Projednání zásad volebního zákona a projednání schválení organizačního zajištění volební kampaně – ref. s. Halviegr.

¹⁴⁴ Zákon č. 14/1954 Sb. Zákon o volbách do národních výborů, oddíl 1, § 10.

¹⁴⁵ SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv.j. 28, kart. 3, Zápís ze schůze pléna KNV konané dne 2. 3. 1954, Projednání zásad volebního zákona a projednání schválení organizačního zajištění volební kampaně – ref. s. Halviegr.

¹⁴⁶ Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápís ze schůze pléna konané dne 7–8. 3. 1954, Úkoly strany při přípravě, zajištění a provádění voleb do národních výborů – s. Blahník

s přibližně stejným počtem obyvatelstva.¹⁴⁷ Návrhy krajských volebních obvodů vytvořilo byro KV KSČ. Každý návrh obsahoval počet obyvatel, třídní a politické složení voličů, navrženého kandidáta, náhradníky a členy obvodních volebních komisí. Návrhy byly poté předány k projednání plénu KV KSČ. Návrh volebního obvodu byl schválen, pokud umožňoval svým třídním a politickým složením úspěšné provedení voleb.¹⁴⁸

Komplikace ve vytváření volebních obvodů nastaly v okrese Nový Bydžov, kdy ještě před předložením KV KSČ rozhodlo BKV KSČ o jejich předělání, protože obvody byly nesouvislé.¹⁴⁹

Mezi utvořenými volebními obvody byly velké odchylky v počtu obyvatel. Zatímco v okrese Broumov dva obvody zahrnovaly 8000 obyvatel, zbylé dva jen přes 6000. Podobné rozdíly se objevovaly i v dalších okresech. Utvořit obvody tak, aby byly hospodářsky i politicky souvislémi celky se 7000 voliči a zároveň, aby nepřekročily hranice okresu, se ukázalo jako nereálná myšlenka.¹⁵⁰

Po projednání plénem KV KSČ všechny návrhy předseda KNV Herbs předložil radě KNV, která je formálně schválila. Rada KNV kromě krajských volebních obvodů schvalovala návrhy všech volebních obvodů pro všechny stupně národních výborů. Všechny návrhy musely být schváleny do 15. března 1954. Referent pro vnitřní věci KNV Adamec potom nechal jejich seznam uveřejnit v místním tisku, aby se o nich dozvěděla veřejnost. Podle časového plánu se tak muselo stát do 21. března 1954.¹⁵¹ Ve volebních obvodech poté probíhala volební kampaň za prosazení jednotlivých kandidátů.¹⁵²

Vzhledem k tomu, že volební obvody měly trvale pomáhat k většímu sepejetí členů národních výborů s voliči, zůstaly zachovány i po volbách. Každý člen národního výboru

¹⁴⁷SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, Volby do národních výborů, Směrnice o volbách do národních výborů, Volební oběžník č. 3 zaslaný od ministerstva vnitra národním výborům.

¹⁴⁸Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 8. 3. 1954, Úkoly strany při přípravě, zajištění a provádění voleb do národních výborů – s. Blahník

¹⁴⁹Tamtéž, inv. j. 79, kart. 106, Zápis z mimořádné schůze BKV KSČ konané dne 1. 3. 1954, Plán zajištění výběru kandidátů NF, jejich v BKV a KV KSČ a v komisi NF, masových organizacích a druhých politických stranách.

¹⁵⁰Tamtéž, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 7–8. 3. 1954, Návrhy volebních obvodů.

¹⁵¹Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 311, kart. 29, Zápis z 8. schůze rady konané dne 23. 2. 1954, Úkoly národních výborů při přípravě, zajištění a provedení voleb do národních výborů.

¹⁵²Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 8. 3. 1954, Úkoly strany při přípravě, zajištění a provádění voleb do národních výborů – s. Blahník.

měl být ve svém volebním obvodu stále v kontaktu s voliči a působit na ně tak, aby projevovali zájem o veřejné dění a vyjadřovali se k práci člena národního výboru.¹⁵³

Tabulka 5

Seznam volební obvodů pro volby do KNV¹⁵⁴

okres	volební obvody
Broumov	1–4
Dobruška	5–10
Dvůr Králové	11–14
Hořice	15–17
Hradec Králové	18–31
Jaroměř	32–35
Jičín	36–41
Náchod	42–48
Nová Paka	49–51
Nový Bydžov	52–56
Rychnov nad Kněžnou	57–63
Trutnov	64–69
Vrchlabí	72–77
Žamberk	78–82

Volební okrsky vytvářely MNV.¹⁵⁵ Jejich celkový počet v Hradeckém kraji byl 1087.¹⁵⁶ Volební okrsky přijímaly a sčítaly volební lístky. Vždy zahrnovaly alespoň 1000 voličů, kteří volili v jedné místnosti. Volební okrsek na rozdíl od volebního obvodu byl ustaven pro volby do všech stupňů národních výborů. Okrsková volební komise se skládala z předsedy, jeho náměstka, tajemníka a třech až sedmi členů.¹⁵⁷

¹⁵³SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv. j 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 8. 3. 1954, Úkoly strany při přípravě, zajištění a provádění voleb do národních výborů – s. Blahník.

¹⁵⁴*Tamtéž*, Schválení volebních obvodů do KNV.

¹⁵⁵*Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv. j, 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Pokyny a zpráva krajské volební komise, Plán krajské volební komise – Doplnění Směrnice o volbách do národních výborů, Volební oběžník č. 3 zasláný od ministerstva vnitra národním výborům; *Tamtéž*, Plán krajské volební komise – Doplnění.

¹⁵⁶ *Tamtéž*, Zpráva o vytvoření a počtu volebních okrsků.

¹⁵⁷ *Co jsou to volební okrsky*, Pochodeň 40, 1954, s. 5.

Tabulka 6

Počet volebních okrsků pro volby do národních výborů v jednotlivých okresech¹⁵⁸

okres	počet okrsků
Broumov	52
Dobruška	91
Dvůr Králové nad Labem	59
Hořice	65
Hradec Králové – venkov	95
Hradec Králové – město	35
Jaroměř	72
Jičín	126
Náchod	82
Nová Paka	59
Nový Bydžov	91
Rychnov nad Kněžnou	91
Trutnov	73
Vrchlabí	45
Žamberk	61

Technickou a organizační stránku voleb do národních výborů zajišťovaly tři druhy volebních komisí. Okrsková volební komise, která zastupovala každou volební místnost, obvodní volební komise pro každý volební obvod a volební komise, která se odvíjela od stupně národního výboru. V případě voleb do KNV se jednalo o krajskou volební komisi.¹⁵⁹ Návrh složení krajské volební komise a obvodních volebních komisí schvalovala rada KNV.¹⁶⁰ Před schválením dostal každý referát KNV mapu s volebními obvody k udělení připomínek.¹⁶¹ Usnesení o schválení složení krajské volební komise rada předložila vládě ČSR.¹⁶²

Volební komise se podílely mimo jiné i na volební kampani. Ve spolupráci s komisemi NF pomáhaly při organizování projevů kandidátů, besed či schůzí v jednotlivých obvodech, kde se kandidáti představovali voličům.¹⁶³

¹⁵⁸SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 415, Pokyny a zprávy krajské volební komise, Přehled o počtu volebních okrsků a složení okrskových volebních komisí.

¹⁵⁹Zákon č. 14/1954 Sb. Zákon o volbách do národních výborů, oddíl 1, § 11.

¹⁶⁰SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 311, kart. 29, Zápis z 8. schůze rady konané dne 23. 2. 1954, Úkoly národních výborů při přípravě, zajištění a provedení voleb do národních výborů.

¹⁶¹Tamtéž, Zápis z 10. schůze rady konané dne 9. 3. 1954, diskusní příspěvek s. Halviegra.

¹⁶²Tamtéž, Zápis z 8. schůze rady konané dne 23. 2. 1954, Úkoly národních výborů při přípravě, zajištění a provedení voleb do národních výborů.

¹⁶³Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 8. 3. 1954, Úkoly strany při přípravě, zajištění a provádění voleb do národních výborů – s. Blahník.

Činnost krajské volební komise byla z velké části kontrolní. Ve volebních obvodech ověřovala, zda v nich kandiduje jen jeden kandidát.¹⁶⁴ V okresech kontrolovala ustavení okrsků a okrskových volebních komisí.¹⁶⁵ V jednotlivých obcích zkontrolovala vyhotovení voličských seznamů.¹⁶⁶

Krajská volební komise zajišťovala dodání hlasovacích lístků okrskovým volebním komisím.¹⁶⁷ V květnu 1954 vyhotovila a rozvezla legitimační lístky pro voliče do obcí nad 1000 voličů.¹⁶⁸ Dohlížela na to, aby členové obvodních a okrskových volebních komisí byli řádně vyškoleni a seznámeni s průběhem volebního dne. Vydávala pokyny pro obvodní volební komise a přijímala hlášení o přípravě a výsledcích voleb. Její členové stanovili jednotný způsob podávání hlášení jak o předběžných, tak konečných výsledcích voleb do KNV.¹⁶⁹

Vyřizovala stížnost proti postupu obvodních či okrskových volebních komisí pro volby do KNV.¹⁷⁰ Dohlížela na práci agitačních středisek.¹⁷¹ Společně s komisí NF připravovala kandidáty na setkání s voliči.¹⁷² Na veřejných schůzích voličů s kandidáty zaznamenávala účast a připomínky od voličů směrem ke kandidátům.¹⁷³

Činnost se však nevztahovala pouze na volby do KNV, ale také na volby do nižších stupňů. Kontrolovala také činnost okresních a místních volebních komisí, které zabezpečovaly volby do nižších stupňů národních výborů.¹⁷⁴

Obvodní volební komise pro volby do KNV organizovaly volby ve svém obvodu.¹⁷⁵ Registrovaly navržené kandidáty NF a zveřejňovaly o nich údaje.¹⁷⁶ Řídily a kontrolovaly

¹⁶⁴SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Pokyny a zprávy krajské volební komise, Návrh plánu krajské volební komise.

¹⁶⁵Tamtéž, Plán krajské volební komise – Doplnění.

¹⁶⁶Tamtéž, Návrh plánu krajské volební komise.

¹⁶⁷Tamtéž.

¹⁶⁸Tamtéž.

¹⁶⁹Tamtéž, Pokyny pro členy krajské volební komise.

¹⁷⁰Tamtéž, Plán krajské volební komise – Doplnění.

¹⁷¹Tamtéž, Návrh plánu krajské volební komise.

¹⁷²Tamtéž, Plán krajské volební komise – Doplnění.

¹⁷³Tamtéž, Návrh plánu krajské volební komise.

¹⁷⁴Tamtéž, inv. j. 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Pokyny a zprávy krajské volební komise, Návrh plánu krajské volební komise.

¹⁷⁵Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 8. 3. 1954, Úkoly strany při přípravě, zajištění a provádění voleb do národních výborů – s. Blahník.

¹⁷⁶Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 311, kart. 29, Zápis z 8. schůze rady konané dne 23. 2. 1954, Úkoly národních výborů při přípravě, zajištění a provedení voleb do národních výborů.

práci okrskových volebních komisí.¹⁷⁷ Ve volebním dni 16. května 1954 dostal každý člen na starost ve svém obvodu několik obcí, v nichž byl v kontaktu se členy okrskových volebních komisí. Předseda volební komise zůstal v sídle obvodní volební komise a podával hlášení krajské volební komisi. O den později 17. května 1954 vystavila obvodní volební komise zvolenému kandidátu osvědčení o jeho zvolení.¹⁷⁸ Předseda komise Vincenc s tajemníkem Bulantem podávali zprávy o organizaci voleb ústřední volební komisi NF v Praze.¹⁷⁹

Okrskové volební komise organizovaly volební den, informovaly voliče, kde budou volby a jak budou provedeny.¹⁸⁰ Lhůta pro vznik okrskových volebních komisí byla do 1. dubna 1954.¹⁸¹

Krajská volební komise se skládala z předsedy, místopředsedy, tajemníka a z 10 řadových členů. Obvodní volební komise měla složení stejné, řadových členů měla čtyři až šest.¹⁸²

Členové všech volební komisí absolvovali povinné školení, při němž se měli seznámit s novým volebním zákonem a také s činností člena volební komise. První školení se uskutečnilo 1. dubna 1954 a účastnili se ho členové krajské volební komise, předsedové obvodních volebních komisí pro KNV a instruktoři, kteří pomáhali zajišťovat příkazy krajské volební komise v okresech. Školení však nemělo dobrý ohlas, protože se soustředilo jen na obecné vysvětlení zákona. Účastníci přitom zákon znali již z všenárodní diskuse; o činnosti a úkolech volebních komisí se však posluchači nic nedozvěděli.¹⁸³ Další školení pro ostatní členy komisí probíhala v první polovině dubna.¹⁸⁴

Do volebních komisí byli vybíráni komunisté, kteří se již v minulosti účastnili organizování voleb. Dále bezpartijní, členové ostatních politických stran a masových

¹⁷⁷SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 8. 3. 1954, Úkoly strany při přípravě, zajištění a provádění voleb do národních výborů – s. Blahník.

¹⁷⁸*Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Pokyny a zpráva krajské volební komise, Pokyny pro členy krajské volební komise.

¹⁷⁹*Tamtéž*, Návrh plánu krajské volební komise.

¹⁸⁰*Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 8. 3. 1954, Úkoly strany při přípravě, zajištění a provádění voleb do národních výborů – s. Blahník.

¹⁸¹*Tamtéž*.

¹⁸²*Tamtéž*, Přehled návrhů na volební komise.

¹⁸³*Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Pokyny a zpráva krajské volební komise, Zpráva krajské volební komise pro ústřední volební komisi.

¹⁸⁴*Tamtéž*, Plán krajské volební komise – Doplnění.

organizací, kteří měli kladný poměr ke KSČ a byli vážení a známí ve svém volebním obvodu.¹⁸⁵ Po přijetí funkce obdrželi pověřovací dekret a absolvovali výše zmíněné školení.¹⁸⁶

Členové krajské volební komise byli vybíráni podle předem připraveného klíče, kdy zastupovali buď svoji politickou stranu, nebo masovou organizaci; záleželo na tom, kým byli navrženi (tzn., že např. člen KSČ nemusel reprezentovat KSČ, ale ROH nebo ČSM). V komisi muselo celkem zasednout devět členů KSČ, jeden ČSS a ČSL a jeden bezpartijní. Předepsaný byl i počet žen.¹⁸⁷

Tabulka 7

Politické složení krajské volební komise¹⁸⁸

politická strana/masová organizace	počet zástupců
KSČ	3 (1 žena)
ROH	2
ČSM	1
SČSP	1
ČSLA	1
Požární ochrana	1
Spotřební družstva	2 (1 žena bezpartijní)
ČSL	1
ČSS	1

Po schválení volebních komisí byrem KV KSČ provedla rada KNV jejich ustanovení. Před schválením byly návrhy složení volebních komisí projednávány na schůzích plén OV KSČ, MO KSČ, masových organizací a na veřejných schůzích v obcích a závodech.¹⁸⁹ Podle časového plánu měly být volební komise ustanoveny do 23. března 1954 a do 27. března oznámeni veřejnosti.¹⁹⁰ Složení krajské volební komise bylo zveřejněno v deníku Pochodeň.¹⁹¹

¹⁸⁵SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Pokyny a zprávy krajské volební komise, Pokyny pro členy krajské volební komise; *Tamtéž*, f. KV KSČ, inv. j. 79, kart. 106, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 20. 2. 1954, Úkoly národních výborů při přípravě, zajištění a provedení voleb do NV.

¹⁸⁶*Tamtéž*, Zpráva krajské volební komise pro ústřední volební komisi v Praze;

¹⁸⁷*Tamtéž*, Návrh na politické složení krajské volební komise.

¹⁸⁸*Tamtéž*.

¹⁸⁹*Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv.j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 8. 3. 1954, Schválení členů krajské volební komise.

¹⁹⁰*Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv.j. 311, kart. 29, Zápis z 8. schůze rady konané dne 23. 2. 1954, Lhůty k provádění opatření pro volby do národních výborů po linii NF.

¹⁹¹*Usnesení rady KNV o jmenování krajské volební komise*, Pochodeň 40, 1954, s. 1

Krajská volební komise poprvé zasedla 27. března 1954. Od té doby se její schůze konaly každý týden vždy v pondělí v kanceláři tajemníka KNV. Každé pondělí a čtvrtěk byly odesílány zprávy o průběhu volební kampaně ústřední volební komisi do Prahy.¹⁹²

Komise jmenovala instruktory, kteří v jednotlivých okresech pomáhali realizovat stanovené úkoly. Předseda Josef Vincenc se každou sobotu účastnil jejich porady, kde instruktory informoval o nových úkolech. Instruktoři každou středu a sobotu posílali krajské volební komisi zprávu o průběhu volební kampaně a organizaci voleb v okresech.¹⁹³

Od 11. května 1954 zasedala krajská volební komise denně od 8 hodin ráno. Místopředsedkyně Věra Šťastná společně s tajemníkem komise Antonínem Bulantem podávala denně situační zprávu o průběhu volební kampaně. Ve dnech 11. – 12. května 1954 vyrazili vybraní pracovníci KNV do všech okresů provést poslední kontrolu přípravy voleb. Krajská volební komise pak na základě jejich zpráv zajistila opatření k odstranění všech nedostatků.¹⁹⁴

Tabulka 8

Členové krajské volební komise¹⁹⁵

členové krajské volební komise		
funkce	jméno a příjmení	navržen za
předseda	Josef Vincenc	KSČ
místopředseda	Věra Šťastná	KSČ
tajemník	Antonín Bulant	KSČ
-	Anna Bulíčková	ROH
-	Josef Sejkora	ROH
-	Oldřich Linka	ČSM
-	Antonín Prokeš	ČSL
-	Jaroslav Pražák	ČSS
-	Karel Polák	-
-	Vilma Prokopová	SČSP
-	Josef Tichý	-
-	František Antoš	ČSLA
-	Miroslav Novotný	SNB

¹⁹²SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv.j. 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Pokyny a zprávy krajské volební komise, Plán krajské volební komise – Doplnění.

¹⁹³Tamtéž.

¹⁹⁴Tamtéž.

¹⁹⁵Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv.j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 8. 3. 1954, Schválení členů krajské volební komise.

Členů volebních komisí pro volby do KNV bylo celkově 661. Z hlediska třídního složení překvapivě ve volebních komisích nepřevažovali dělníci, ale ostatní pracující (58,4 %). I když dělníci tvořili druhou nejsilnější skupinu, bylo jich pouhých 9,4 %. Nejméně naopak bylo rolníků (6,2 %). Podle dokumentace hradeckého KNV byl důraz kladen na zastoupení žen a mládeže, žen ve volebních komisích zasedlo 29 %, což bylo považováno za nedostatečné, zástupců mládeže bylo dokonce jen 3,1 %.¹⁹⁶ Stranicky výrazně převažovali komunisté, a to jak v krajské volební komisi, tak v obvodních volebních komisích.¹⁹⁷

Graf 1

Třídní složení obvodních volebních komisí pro volby do KNV¹⁹⁸

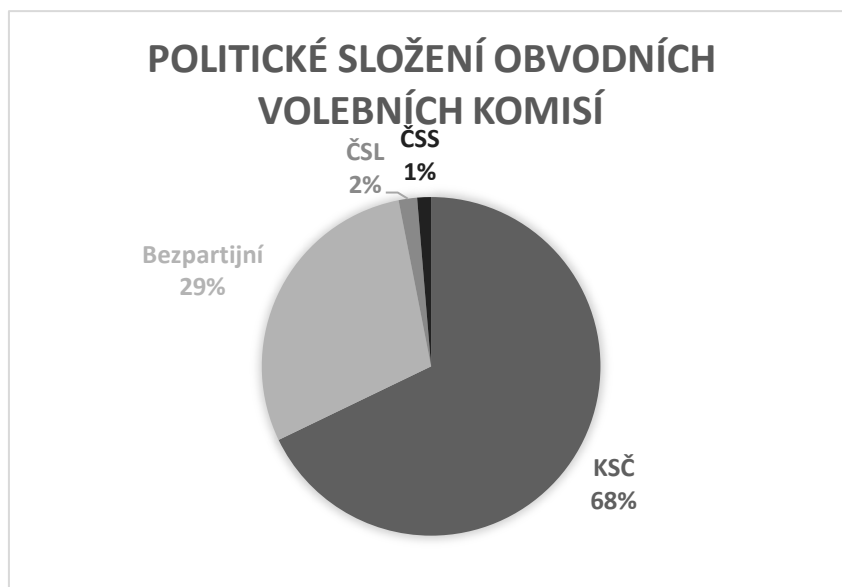
¹⁹⁶SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv.j, 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Pokyny a zprávy krajské volební komise, I. zpráva o počtu volebních obvodů v kraji.

¹⁹⁷*Tamtéž*, Přehled o volebních obvodech.

¹⁹⁸Autorčina statistika, Zdroj: SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv.j, 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Pokyny a zprávy krajské volební komise, I. zpráva o počtu volebních obvodů v kraji.

Graf 2

Složení obvodních volebních komisí podle stranické příslušnosti¹⁹⁹

Voliči byli zapsáni ve voličských seznamech, které vypracovávaly MNV podle okrsků, pomocí domovních knih a evidence občanů na MNV.²⁰⁰ Na podkladě voličských seznamů voliči dostávali legitimační lístky (opravňovaly voliče volit v obcích nad 1000 obyvatel), voličské průkazy a hlasovací lístky. Vzhledem k tomu, že k volbám mohl přistoupit pouze volič, který obdržel hlasovací lístky, musely být seznamy vypracovány naprosto bezchybně.²⁰¹

Členové, referenti a přednostové III. referátu ONV nejprve absolvovali instruktáž o sestavování voličských seznamů a poté instruovali MNV a předali seznam osob zbavených volebního práva, které ONV obdržely od generální prokuratury.²⁰²

Před vyhotovením voličských seznamů, byly napsány tzv. soupisy voličů, které musely být hotové ve všech obcích do 7. března 1954.²⁰³ Poté prošly namátkovou

¹⁹⁹Autorčina statistika, Zdroj: *Tamtéž*.

²⁰⁰SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 311, kart. 29, Zápis z 8. schůze rady konané dne 23. 2. 1954, Úkoly při přípravě, zajištění a provedení voleb do národních výborů; *Tamtéž* f. KV KSČ, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 10. 4. 1954, Zhodnocení II. etapy voleb a úkoly ve III. etapě.

²⁰¹*Tamtéž*, inv. j. 204, kart. 412, Volby do národních výborů, Směrnice o volbách do národních výborů, Volební oběžník č. 6 zasláný od ministerstva vnitra přímo národní výbory.

²⁰²*Tamtéž*, inv. j. 311, kart. 29, Zápis z 16. schůze rady KNV konané dne 21. 4. 1954, Zpráva o průběhu předvolební kampaně.

²⁰³SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 311, kart. 29, Zápis z 8. schůze rady KNV konané dne 23.2 1954, Úkoly při přípravě, zajištění a provedení voleb do národních výborů.

kontrolou III. referátu ONV. Vzhledem k tomu, že nebyly zjištěny žádné závady, MNV přistoupily již 8. března k vytváření čístopisů. Vyloženy k veřejnému nahlédnutí tak mohly být v zákonem stanovené lhůtě 16. dubna 1954. O zveřejnění voličských seznamů byli voliči informováni veřejnými vyhláškami.²⁰⁴

Nejdříve voličské seznamy vypracovaly MNV ve středních obcích, velká města a malé obce naopak zůstávaly dost často pozadu.²⁰⁵ V dobrém stavu byly voličské seznamy ve Dvoře Králové, v Novém Hradci Králové, Jičíně, Opočně a Třeběchovicích. Jinde se dopouštěly stejných chyb, jako bylo časté nevyplňování volebních obvodů, nebo zaměňování čísel volebních komisí s čísly volebních okrsků. Některé MNV voličské seznamy nečíslovaly podle volebních okrsků, ale podle volebních obvodů pro volby do MNV.²⁰⁶ Hradecký KNV proto uspořádal 13. dubna 1954 speciální instruktáž k vyplňování voličských seznamů.²⁰⁷ Předseda KNV Josef Herbs odeslal 29. dubna 1954 osobní dopis všem předsedům ONV, kde je žádal o poslední kontrolu voličských seznamů ve všech obcích a nahlášení veškerých oprav.²⁰⁸ Na jednotlivých okresech pak prováděl náhodnou kontrolu III. referát KNV.²⁰⁹

Občané byli ve voličských seznamech zapsaní podle svého bydliště. Ti, kteří se kvůli svému studiu či zaměstnání dlouhodobě zdržovali jinde, mohli být zapsaní do seznamu v místě svého stávajícího pobytu. Zprávu o zapsání takového voliče potom předávala rada MNV radě MNV v místě jeho trvalého bydliště, aby volič nebyl zapsaný ve dvou voličských seznamech.²¹⁰

V obcích pod 1000 obyvatel, kde se voličům nezasílaly legitimační lístky, byli občané zapsaní podle jednotlivých domů v abecedním pořadí. V obcích nad 1000

²⁰⁴*Tamtéž*, Zápis z 16. schůze rady KNV konané dne 21. 4. 1954, Zpráva o průběhu předvolební kampaně.

²⁰⁵*Tamtéž*.

²⁰⁶*Tamtéž*, inv.j. 322, kart. 30. Zápis z 19. schůze rady konané dne 11. 5. 1954, Zpráva o výsledcích kontroly přípravy voleb.

²⁰⁷SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv.j. 311, kart. 29, Zápis z 16. schůze rady KNV konané dne 21. 4. 1954, Zpráva o průběhu předvolební kampaně.

²⁰⁸*Tamtéž*, inv.j. 322, kart. 30. Zápis z 19. schůze rady konané dne 11. 5. 1954, Zpráva o výsledcích kontroly přípravy voleb.

²⁰⁹*Tamtéž*, inv.j. 311, kart. 29, Zápis z 16. schůze rady KNV konané dne 21. 4. 1954, Zpráva o průběhu předvolební kampaně.

²¹⁰*Tamtéž*, inv. j. 204, kart. 412, Volby do národních výborů, Směrnice o volbách do národních výborů, Volební oběžník č. 3 zaslaný od ministerstva vnitra přímo na národní výbory.

obyvatel byli občané uspořádaní pouze podle abecedního pořadí. Seznamy voličů rady MNV sestavovaly na tiskopisech dodaných od ministerstva vnitra.²¹¹

V období od 16. dubna do 15. května 1954 mohli občané v úředních místnostech do seznamů voličů nahlédnout, aby mohli případně nahlásit špatné údaje. Pokud voliči zjistili, že v seznamu chyběli nebo byli zapsaní v jiném voličském seznamu, ve dvou voličských seznamech nebo ve špatném volebním obvodu, mohli ústně nebo písemně upozornit radu MNV, která musela stížnost do tří dnů projednat a v případě shledání chyb ihned údaje opravit. V případě zamítnutí návrhu se mohli občané obrátit na lidový soud.²¹²

Zájem občanů o nahlížení do voličských seznamů byl však velmi nízký, i přestože byly voličské seznamy plné chyb jako např. zkomoleniny jmen, v několika případech voliči v seznamech chyběli nebo byli zapsaní v jiném seznamu, popř. ve dvou naráz. Ve voličských seznamech byli zapsaní voliči, kteří se odstěhovali z Hradeckého kraje nebo zemřeli.²¹³

²¹¹SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 412, Volby do národních výborů, Směrnice o volbách do národních výborů, Volební oběžník č. 3 zaslaný od ministerstva vnitra přímo na národní výbory.

²¹²*Tamtéž*, Volební oběžník od ministerstva č. 6 zaslaný od ministerstva vnitra přímo na národní výbory.

²¹³*Tamtéž*, inv.j. 322, kart. 30. Zápis z 19. schůze rady KNV konané dne 11. 5. 1954, Zpráva o výsledcích kontroly přípravy voleb; *Tamtéž*, f. KV KSČ, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 6. 5. 1954, Referát předsedy KNV J. Herbse

Tabulka 9

Počet zaregistrovaných voličů v jednotlivých okresech²¹⁴

okres	celkový počet
Broumov	19 024
Dobruška	24 589
Dvůr Králové	21 963
Hořice	16 489
Hradec Králové – město	53 096
Hradec Králové – venkov	29 975
Jaroměř	20 967
Jičín	29 634
Náchod	36 310
Nová Paka	16 896
Nový Bydžov	29 619
Rychnov nad Kněžnou	33 068
Trutnov	36 010
Vrchlabí	16 672
Žamberk	22 177
celkem	386 489

Do hradeckého KNV kandidovalo celkem 82 kandidátů, vždy každý v jednom obvodu.²¹⁵ Výběr kandidátů do KNV organizovala krajská komise NF. Než však začala, bylo KV KSČ nastavilo politické, třídní a národnostní složení KNV, kdy alespoň jeden kandidát musel být německé národnosti a genderové složení, kdy na kandidátní listině muselo být min. 25 žen. Podle tohoto předpisu měla krajská komise NF postupovat. Počet kandidátů jednotlivých masových organizací a politických stran se odvíjel od jejich zastoupení v kraji. Po sestavení předpisu, který určil stranické, třídní, politické a genderové složení, bylo KV KSČ určilo, v jakých konkrétních obvodech budou kandidovat např. komunisté, bezpartijní, či příslušníci ostatních stran NF. Vzhledem k tomu, že v Hradeckém kraji musel být kandidát německé národnosti, byl pro něj vybrán obvod č. 67 v pohraničním okrese Trutnov. Až poté mohla krajská komise NF sestavovat návrh kandidátů.²¹⁶

²¹⁴SOA Hradec Králové, f, KNV Hradec Králové, inv.j. 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Volby – Přehledy volebních obvodů – voličů, Sumář o hlášení počtu voličů a obvodů ze dne 15. 5. 1954

²¹⁵Tamtéž, inv.j. 28, kart. 3, Zápis ze schůze pléna KNV konané dne 2. 3. 1954, Projednání zásad volebního zákona a projednání schválení organizačního zajištění volební kampaně – ref. s. Halviegr.

²¹⁶SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 7–8.3. 1954, Úvodní referát s. Blahníka: Úkoly strany při přípravě zajištění a provedení voleb do národních výborů.

Tabulka 10

Návrh politického, třídního složení a genderové složení KNV Hradeckého kraje²¹⁷

politické složení	
KSČ	57
ČSL	5
ČSS	4
bezpartijních	16
třídní složení	
dělníci	25
rolníci, čl. JZD	10
rolníci soukr. hospodařících	8
technici	7
ředitelé závodů	2
pracovníci z distribuce	2
lékaři	2
umělci	2
učitelé – profesoři	3
příslušníci armády	2
příslušníci VB	1
političtí pracovníci	5
pracovníci z dopravy a spojů	2
zemědělství technici a vědečtí pracovníci	4
úředníci	7
genderové složení	
min. počet žen	25
národnostní složení	
min. počet kandidátů s německou národností	1

Kandidáti do národních výborů byli označováni jako kandidáti NF, protože zastupovali všechny složky NF a lépe tak vynikl princip jednotné kandidátky NF a upevnění svazku rolníků, dělníků a pracující inteligence, což bylo jedním z cílů voleb.²¹⁸

Výběr kandidátů NF do KNV začal v Hradeckém kraji na přelomu února a března 1954. Vzhledem k tomu, že plénum dosavadního KNV tvořilo 48 členů a po volbách se měl jejich počet zvýšit na 82, bylo jasné, že bude kandidáty NF potřeba vybírat nejen z krajské, ale i okresní úrovně. Během února proto začaly politické strany a masové organizace pod dohledem OV KSČ vybírat své kandidáty NF z řad osvědčených

²¹⁷ *Tamtéž*, inv.j. 79, kart. 106, Zápis z mimořádné schůze BKV KSČ konané dne 1. 3. 1954, Plán k zajištění výběru kandidátů NF, členů volebních komisí, jejich projednávání v BKV KSČ a v komisi NF, masových organizacích a druhých politických stran.

²¹⁸ Monika KABEŠOVÁ, *Hlasujeme pro Kandidáty NF, Mechanismus výběru kandidátů pro volby do KNV v letech 1954 a 1957*, České, slovenské a československé dějiny 20 st., Hradec Králové 2018 s. 112.

pracovníků, kteří v minulosti prokázali kladný poměr k socialismu. Za hlavní kritérium byla považována velká důvěra voličů, aby nehrozilo, že kandidáti nebudou zvoleni a volby by se musely opakovat.²¹⁹ Své návrhy potom zaslaly Krajské komisi NF.²²⁰

Začátkem března 1954 se sešla stranická skupina komunistických členů KNV a zhodnotila práci všech členů pléna a rozhodla, kteří z nich mohou být nadále členy KNV.²²¹ Doporučení pokračovat získalo jen 19 členů ze 44. Seznam osvědčených členů KNV poté předala stranická skupina KSČ krajské komisi NF, která zbývající počet kandidátů NF doplnila z návrhů, které jí zaslaly okresní organizace politických stran a masových organizací.

Kromě kandidátů komise vybrala pro každý obvod ještě dva – tři náhradníky pro případ, že by voliči kandidáta na veřejných schůzích výrazně odmítali, nebo by kandidaturu nepřijali. Při výběru náhradníků však na rozdíl od kandidátů nebrala ohled na preference určené pro daný volební obvod.²²²

Návrh kandidáta kromě jména a příjmení obsahoval jeho základní osobní data jako datum narození, povolání, bydliště, politickou příslušnost, masovou organizaci a politickou stranu, která kandidáta navrhla (např. člen KSČ nemusel být navržen za KSČ, ale např. za ROH). Počet kandidátů, které jednotlivé politické strany a masové organizace navrhovaly, se odvíjel podle počtu členů a organizací v kraji. Vedle osobních dat byla součástí návrhu krátká osobní charakteristika, ve které byly zhodnoceny výsledky jeho dosavadní práce a důvod, proč byl kandidát navrhován. V případě, že by kandidát kandidaturu nepřijal, nebo odstoupil v průběhu voleb, byli do návrhu začleněni dva náhradníci.²²³

Schvalování kandidátů NF do KNV byl chaotický a neologický proces, kdy si návrhy kandidátů NF přeposílaly KV KSČ a KV ostatních politických stran. Kandidáti NF museli být schváleni byrem a plénem obou výše zmíněných orgánů. Bohužel

²¹⁹SOA Hradec Králové f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 7–8. 3. 1954, Úvodní referát s. Blahníka: Úkoly strany při přípravě zajištění a provedení voleb do NV.

²²⁰Tamtéž, inv. j. 79, kart. 106, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 20. 2. 1954, Výběr kandidátů do KNV, členů obvodních volebních komisí a na zřízení volebních obvodů pro volby do KNV.

²²¹Tamtéž, inv. j. 239, kart. 459, Zápis ze schůze stranické skupiny pléna KNV konané dne 2. 3. 1954.

²²²Tamtéž, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 8. 3. 1954, Schválení členů krajské volební komise.

²²³SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 79, kart. 106, Zápis z mimořádné schůze BKV KSČ konané dne 1. 3. 1954, Plán k zajištění výběru kandidátů NF, členů volebních komisí, jejich projednávání v BKV KSČ a v komisi NF, masových organizacích a druhých politických stran.

mechanismus výběrů kandidátů NF nelze analyzovat přesně. V dokumentaci KV KSČ se objevuje bohužel v tomto ohledu mnoho rozdílných informací, které nejsou logicky provázány. Pro detailnější analýzu by bylo potřeba provést výzkumy ve více krajích.²²⁴

Role ostatních politických stran a masových organizací, které kandidáty oficiálně schvalovaly a mohly k nim vznést připomínky, byla čistě formální. Hlavní slovo ve výběru kandidátů měl KV KSČ, který zvolil tento postup proto, aby měl výběr kandidátů alespoň náznak demokracie.

Před definitivním schválením návrhu kandidátů krajskou komisí NF prováděli jednotliví členové krajské komise NF pohovory s navrženými kandidáty NF, jejichž účelem bylo získat souhlas s kandidaturou a informovat o náplni práce člena KNV.²²⁵

Podobně jako při všenárodní diskusi nebo tvorbě APP byli do výběru kandidátů zapojeni voliči, kteří mohli na schůzích pracujících, svolávaných v jednotlivých obvodech, vznášet připomínky.²²⁶

Voliči se však spíše než ke kandidátům vyjadřovali k volebnímu systému. Usilovali o to, aby ve volebním obvodu mohlo kandidovat více kandidátů, tak jak to umožňoval volební zákon a mohli si tak vybrat z více kandidátů. Takové názory se však neobjevovaly jen v řadách voličů, ale i mezi funkcionáři. Předseda MO KSČ Bílá Třemešná Pokorný prosazoval kandidátní listinu s více kandidáty v obvodu, protože „*jinak by volby nebyly demokratické, a že to zákon říká.*“ Na tyto podmínky bylo obvykle odpovídáno argumentem, že proběhl velmi pečlivý výběr nejlepšího kandidáta NF, který má důvěru voličů, a proto není nutné nominovat někoho dalšího a volbu tříštit. Pokud proti kandidátům voliči na schůzích extrémně neprotestovali, komise NF je 14. dubna 1954 předala volebním komisím k zaregistrování.²²⁷

Podle zápisů KV KSČ došlo jen v 19 obvodech ke změně oproti původnímu návrhu schválenému KV KSČ, kdy čtyři kandidáti byli vyměněni, protože proti nim občané na

²²⁴ *Tamtéž*, Zápis z mimořádné schůze BKV KSČ konané dne 1. 3. 1954, Plán k zajištění výběru kandidátů NF, členů volebních komisí, jejich projednávání v BKV KSČ a v komisi NF, masových organizacích a druhých politických stran; Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 20.2. 1954, Výběr kandidátů do KNV, členů obvodních volebních komisí a na zřízení volebních obvodů pro volby do KNV.

²²⁵ *Tamtéž*, Zápis z mimořádné schůze BKV KSČ konané dne 1.3. 1954, Plán zajištění výběru kandidátů NF, jejich v BKV a KV KSČ a v komisi NF, masových organizacích a druhých politických stranách.

²²⁶ *Tamtéž*.

²²⁷ SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 79, kart. 107 Zápis z mimořádné schůze BKV KSČ konané dne 1. 3. 1954, Plán k zajištění výběru kandidátů NF, členů volebních komisí, jejich projednání v BKV a KV KSČ a v komisi NF, v masových organizacích a druhých politických stranách,

schůzích silně protestovali.²²⁸ Ostatní buď kandidovat odmítli ze zdravotních nebo rodinných důvodů, nebo byli vůči nim vznášeny připomínky ze strany masových organizací. Největší překvapení způsobil referent pro vnitřní věci KNV Adamec, který odmítl kandidovat, ale současně své rozhodnutí odmítl vysvětlit.²²⁹ Podle dokumentace také ve většině případů nastoupili za kandidáty předem vybraní náhradníci. Ve čtyřech případech byli vybráni noví kandidáti, které dodatečně schválilo byro KV KSČ.²³⁰

Ve skutečnosti však bylo vyměněno 27 kandidátů. Někteří kandidáti včetně předsedy dosavadního KNV Josefa Herbse změnili volební obvod. Po oslovení krajskou komisí NF kandidaturu odmítlo 11 kandidátů, zbylých 16 odstoupilo nebo bylo odvoláno v průběhu volební kampaně. Dokumentace KNV a KV KSČ bohužel informuje jen o některých z nich. Ostatní změny lze vyčíst z deníku Pochodeň, kde byla otisknuta fotografie každého kandidáta a základní údaje.²³¹

Tabulka 11

Kandidáti NF, kteří odmítli kandidaturu²³²

Volební obvod	Jméno a příjmení kandidáta	Stranická příslušnost
Hradec Králové 27	Josef Franc	KSČ
Jaroměř 34	Poláčková Vlasta	KSČ
Hradec Králové 30	Josef Mervart	KSČ
Hradec Králové 36	Josef Adamec	KSČ
Hradec Králové 38	Jaroslav Špígl	KSČ
Jičín 39	Josef Mašek	KSČ
Jičín 41	Ladislav Smolík	ČSL
Náchod 46	František Šutaj	ČSS
Nový Bydžov 55	Marie Kutzendorfová	KSČ
Trutnov 69	Zdeněk Hejda	KSČ
Trutnov 71	Blažena Kábrtová	KSČ

²²⁸Tamtéž, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 6. 5. 1954, referát předsedy KNV Hradec Králové J. Herbse: Stav voleb – příprava volebního dne.

²²⁹Tamtéž, inv. j. 79, kart. 107, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 24. 3. 1954, Zpráva o plnění usnesení KV KSČ k zajištění voleb do NV v kraji.

²³⁰Tamtéž, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 6. 5. 1954, referát předsedy KNV Hradec Králové J. Herbse: Stav voleb – příprava volebního dne.

²³¹Pochodeň, 40, 1954.

²³²SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv. j. 79, kart. 107, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 24. 3. 1954, Zpráva o plnění usnesení KV KSČ k zajištění voleb do NV v kraji.

Předepsaný úzus politického a třídního složení, který nastavilo byro KV KSČ, krajská komise NF nedodržela. V třídním složení bylo mnohem méně dělníků a členů JZD, naopak mnohem více bylo ostatních pracujících. V politickém složení bylo méně komunistů a naopak více bezpartijních. Důvodem bylo, že mnoho kandidátů bylo vyměněno a při výběru náhradníků krajská komise NF již nerespektovala třídní a politickou charakteristiku daného obvodu. Dodrženo nebylo ani genderové složení, kdy bylo místo předepsaných 25 žen jen 20.²³³

Po definitivním schválení kandidátky NF se volební kampaň přesunula do volebních obvodů, kde byli prosazováni jednotliví kandidáti. Konaly se besedy s voliči, kde kromě kandidátů, kteří předkládali krajský APP, vystupovali i členové organizací pracujících, místní organizace KSČ, jiných stran a agitátoři.²³⁴ Voliči se velmi ohrazovali proti Natysu Kurtovi, kandidátovi v obvodě 67 v okrese Trutnov kvůli jeho německé národnosti.²³⁵ Protesty proti němu mohly zapříčinit jeho odstoupení z kandidatury. Odmítání voličů německé národnosti do všech stupňů národních výborů bylo běžným jevem v pohraničních okresech Trutnov a Broumov.²³⁶ Naopak pohraniční voliči německého původu besedu s kandidátem Kurtem využili k protestu proti KSČ.²³⁷

Fotografie všech kandidátů do KNV byly vystavené v agitačních střediscích a otisknuté v Pochodni společně s jeho základními údaji. U vybraných kandidátů byl kromě fotografie krátký medailonek o jejich životě a povolání (viz Příloha B).²³⁸ Popularizaci kandidátů se věnovaly kromě Pochodně vesnické noviny. Živé besedy s kandidáty vysílal Východočeský rozhlas.²³⁹

²³³*Tamtéž*, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 6. 5. 1954, referát předsedy KNV J. Herbse – Stav voleb – příprava volebního dne.

²³⁴*Tamtéž*, Zápis ze schůze pléna konané dne 10. 4. 1954, Zhodnocení II. etapy voleb a úkoly ve III. etapě.

²³⁵*Tamtéž*, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 6. 5. 1954, Referát s. Jeřábka.

²³⁶SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 6. 5. 1954, Referát předsedy KNV J. Herbse – Stav voleb-příprava volebního dne.

²³⁷*Tamtéž*, Referát s. Jeřábka.

²³⁸Pochodeň, 40, 1954.

²³⁹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv.j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 6. 5. 1954, Referát předsedy KNV J. Herbse – Stav voleb-příprava volebního dne.

Tabulka 12

Kandidáti NF do KNV ve volebních obvodech 1–18 v okresech Broumov, Dobruška, Dvůr Králové, Hořice²⁴⁰

Volební obvod	Jméno a příjmení	Stranická příslušnost	Navržen za
Okres Broumov			
1	Jarmila Hanušová	KSČ	ROH
2	Petr Antonín	bezpartijní	ROH
3	Robert Klimeš	KSČ	KSČ
4	Bohuslav Pivonský	-	-
Okres Dobruška			
5	Otomar Šubrt	KSČ	KSČ
6	Marie Vodstrčilová	bezpartijní	ROH
7	Jaroslav Škalda	-	-
8	Josef Rejchrt	bezpartijní	-
9	Ludvík Lorek	-	-
Okres Dvůr Králové			
10	František Haas	ČSS	ČSS
11	Miroslav Mašek	-	-
12	František Železný	bezpartijní	Svaz spotřebních družstev
13	Jana Vašíčková	KSČ	SČSP
14	Jaroslav Špryňar	KSČ	KSČ
15	Josef Kotyk	bezpartijní	ROH
Okres Hořice			
16	Svatopluk Vrabec	KSČ	KSČ
17	Josef Drahovzal	KSČ	KSČ
18	Josef Herbs	KSČ	KSČ

²⁴⁰SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 7–8. 3. 1954, Schvalování kandidátů do hradeckého KNV; návrhy volebních obvodů; *Tamtéž*, inv. j. 79, kart. 107, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 24. 3. 1954, Zpráva o plnění usnesení KV KSČ k zajištění voleb do NV v kraji.

Tabulka 13

Kandidáti NF do KNV ve volebních obvodech 19–31 v okrese Hradec Králové²⁴¹

Volební obvod	Jméno a příjmení	Stranická příslušnost	Navržen za
Okres Hradec Králové			
19	Miloslav Berounský	ČSL	ČSL
20	Oldřich Trunec	-	-
21	František Jeřábek	KSČ	ROH
22	Antonín Beneš	KSČ	KSČ
23	Josef Ježek	KSČ	ČSLA
24	Jiřina Bradnová	bezpartijní	SČSP
25	Jiřina Brandnová	KSČ	KSČ
26	Jan Šafařík	KSČ	KSČ
27	František Krejčí	KSČ	KSČ
28	Marcel Kubec	ČSS	ČSS
29	Josef Klimeš	-	-
30	Václav Čapek	KSČ	KSČ
31	Marie Trubačová	bezpartijní	ROH

Tabulka 14

Kandidáti NF do KNV ve volebních obvodech 32–41 v okresech Jaroměř, Jičín, Náchod²⁴²

Volební obvod	Jméno a příjmení	Stranická příslušnost	Navržen za
Okres Jaroměř			
32	Josef Trinner	KSČ	KSČ
33	Josef Krčál	-	-
34	Josef Slavík	-	-
35	Růžena Štefanová	-	-
Okres Jičín			
36	Josef Adamec	KSČ	KSČ
37	Josef Soukup	KSČ	KSČ
38	Anna Podzimková	KSČ	KSČ
39	Josef Ulman	bezpartijní	AV NF
40	František Špína	ČSL	ČSL
41	František Hrdý	ČSL	ČSL

²⁴¹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 7–8. 3. 1954, Schvalování kandidátů do hradeckého KNV; návrhy volebních obvodů; *Tamtéž*, inv. j. 79, kart. 107, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 24. 3. 1954, Zpráva o plnění usnesení KV KSČ k zajištění voleb do NV v kraji.

²⁴²*Tamtéž*.

Tabulka 15

Kandidáti NF do KNV ve volebních obvodech 42–51 v okresech Náchod a Nová Paka²⁴³

Volební obvod	Jméno a příjmení	Stranická příslušnost	Navržen za
Okres Náchod			
42	Josef Dolanský	KSČ	KSČ
43	Božena Linhartová	bezpartijní	SČSP
44	Josef Pinkava	bezpartijní	NF
45	Marie Strašilová	KSČ	ROH
46	Milena Štajová	bezpartijní	ČSM
47	Miluše Středová	KSČ	KSČ
48	Josef Kohl	KSČ	KSČ
Okres Nová Paka			
49	Růžena Richterová	KSČ	KSČ
50	František Dušička	KSČ	KSČ
51	František Zahradník	ČSL	ČSL

Tabulka 16

Kandidáti NF do KNV v obvodech 41–82 v okresech Nová Paka, Nový Bydžov a Rychnov nad Kněžnou²⁴⁴

Volební obvod	Jméno a příjmení	Stranická příslušnost	Navržen za
Okres Nový Bydžov			
52	Pavla Krejčová	KSČ	KSČ
53	Josef Schovánek	bezpartijní	NF
54	Růžena Futerová	KSČ	ROH
55	Karel Lukánek	KSČ	KSČ
56	Josef Zura	bezpartijní	NF
Okres Rychnov nad Kněžnou			
57	Václav Žabokrtský	KSČ	KSČ
58	Antonín Kubíček	bezpartijní	ROH
59	Anna Plačková	KSČ	KSČ
60	Jaroslav Palhoun	-	-
61	Bohuslav Mrázek	bezpartijní	-
62	Miroslav Urban	-	-
63	Růžena Pilná	KSČ	KSČ

²⁴³SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 7–8. 3. 1954, Schvalování kandidátů do hradeckého KNV; návrhy volebních obvodů. *Tamtéž*, inv. j. 79, kart. 107, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 24. 3. 1954, Zpráva o plnění usnesení KV KSČ k zajištění voleb do NV v kraji.

²⁴⁴*Tamtéž*.

Tabulka 17

Kandidáti NF do KNV v obvodech 64–82 v okresech Trutnov, Vrchlabí a Žamberk²⁴⁵

Volební obvod	Jméno a příjmení	Stranická příslušnost	Navržen za
Okres Trutnov			
64	František Jaroměřský	KSČ	KSČ
65	Stanislav Nebenfuhr – Ember	bezpartijní	ROH
66	Jaroslav Muller	SČSP	SČSP
67	Vincenc Bayer		
68	Marie Mědílková	KSČ	KSČ
69	Alois Kilar	KSČ	KSČ
70	Berta Kadrmasová	KSČ	KSČ
71	Alena Grycová	KSČ	KSČ
72	Václav Vojtěch	KSČ	KSČ
Okres Vrchlabí			
Vrchlabí 73	Jaroslav Fajstavr	KSČ	KSČ
Vrchlabí 74	Marie Jirásková	KSČ	ROH
Vrchlabí 75	Josef Lustyk	bezpartijní	SČSP
Vrchlabí 76	Jan Bachtík	KSČ	KSČ
Vrchlabí 77	Marie Jirásková	-	-
Okres Žamberk			
Žamberk 78	Miroslav Hubner	-	-
Žamberk 79	Antonín Štěpánek	bezpartijní	ROH
Žamberk 80	Jaroslav Resl	KSČ	KSČ
Žamberk 81	Karel Mikula	KSČ	KSČ
Žamberk 82	Ladislav Loužil	ČSS	ČSS

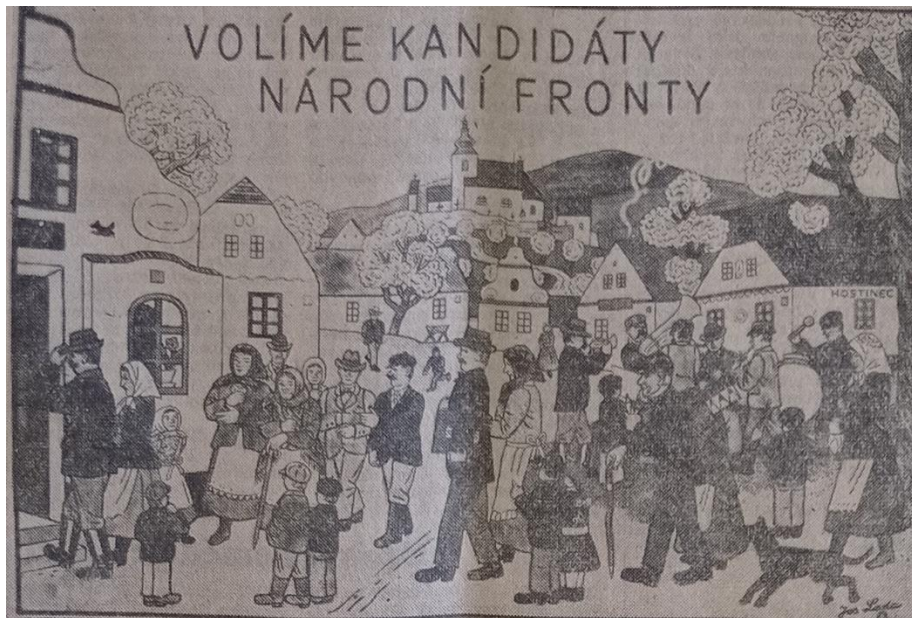
V posledním předvolebním čísle Pochodně, které vyšlo 14. května 1954 byly otištěny krátké vzkazy s vlastnoručními podpisy od významných osobností Hradeckého kraje, např. od ředitele Hradecké pedagogické školy, nositelů řádů práce nebo funkcionářů ČSS, kteří vyzývali občany k volební účasti.²⁴⁶

²⁴⁵SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 7–8. 3. 1954, Schvalování kandidátů do hradeckého KNV; návrhy volebních obvodů.

²⁴⁶ *Hlas pro kandidáty NF je hlasem pro mír, Radostně k volebním místnostem*, Pochodeň, 40, 1954, s. 4–5.

Fotografie 4

Plakát vyzívající občany k volební účasti²⁴⁷

Den před volbami, 15. května 1954 se sešlo byro KV KSČ a schválilo návrh na radu KNV, předsedu, tajemníka, náměstky, členy komisí. Byro KV KSČ vybralo i nevolené pracovníky odborů, které nahradily zrušené referáty. Předsedou se měl znovu stát Josef Herbs, tajemníkem Antonín Beneš a náměstky Josef Drahovzal, Marie Strašilová a Josef Kohl.²⁴⁸

Volby do KNV se uskutečnily v neděli 16. května 1954 společně s volbami do ostatních stupňů národních výborů. Na veřejných místech vystupovaly kapely, mládežnické soubory apod. V místním rozhlase mluvili v krátkých relacích nejlepší pracovníci JZD a průmyslových závodů o významu voleb. Po ukončení voleb a vyhlášení volebních výsledků probíhaly ve městech a obcích lidové slavnosti, na kterých vystupovali různí umělci a kulturní soubory.

Technickou a organizační přípravu volebního dne zajišťovaly okrskové volební komise. Vyžádaly si od místních volebních komisí potřebné počty kandidátních listin a zkontrolovaly, zda byla správně vyplněna jména zaregistrovaných kandidátů. Připravily

²⁴⁷*Hlas pro kandidáty NF je hlasem pro mír, Radostně k volebním místnostem*, Pochodeň, 40, 1954, s. 5.

²⁴⁸SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 79, kart. 107, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 15. 5. 1954, Projednání návrhu na radu KNV, vedoucí odborů a správ KNV.

potřebné tiskopisy a zajistily dobrou organizaci ve volební místnosti v průběhu volebního dne.²⁴⁹

Volební místnosti, které se voličům otevřely v sedm hodin ráno, musely být slavnostně vyzdobeny vlajkami, obrazy státníků a květinami. Jako první odvolili agitátoři, protože po celý volební den byli v kontaktu s okrskovými volebními komisemi, aby zjistili, zda „jejich“ voliči již odvolili. Voliče, kteří včas neodvolili, agitátoři znovu navštívili, zjistili důvod a znovu je vyzvali k účasti na volbách. Agitátoři organizovali v činžovních domech společný odchod k volebním místnostem doprovázený zpěvem, popř. harmonikou, aby se netvořily fronty.²⁵⁰ K volbám společně přicházeli i zaměstnanci různých závodů.²⁵¹ Voliče, kteří se pro nemoc nemohli dostavit do volební místnosti, členové okrskové komise navštívili s volební urnou doma.²⁵²

Hlasování proběhlo podle principu jednotné kandidátky NF jako při volbách do Národního shromáždění v roce 1948.²⁵³ Volič se mohl rozhodnout, zda bude, nebo nebude hlasovat pro kandidáty NF.²⁵⁴

Fotografie 5

Fotografie společného odchodu k volební místnosti²⁵⁵

²⁴⁹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 6. 5. 1954, Referát předsedy KNV J. Herbse – Stav voleb-příprava volebního dne.

²⁵⁰*Tamtéž.*

²⁵¹*Nedělní ráno*, Pochodeň, 40, 1954, s. 1.

²⁵²*Jednotně za další rozkvet a slávu naší vlasti*, Pochodeň 40, 1954, s. 3.

²⁵³ O. KREJČÍ, *Nová kniha...*, s. 247.

²⁵⁴ Karel KAPLAN, *Národní fronta 1948–1960*, Praha 2012, s. 74.

²⁵⁵*Jednotně za další rozkvet a slávu naší vlasti*, Pochodeň 40, 1954, s. 3

Každý člen obvodní volební komise pro volby do KNV měl na starost několik obcí ve svém obvodu, kde komunikoval se členy okrskových volebních komisí. Předseda volební komise zůstal v sídle obvodní volební komise a podával hlášení krajské volební komisi.²⁵⁶ Předseda komise Vincenc s tajemníkem Bulantem podávali zprávy o organizaci voleb ústřední volební komisi.²⁵⁷

Místní organizace KSČ konaly v den voleb schůze a zjišťovaly od komunistů v okrskových volebních komisích v oblasti svého působení, jaká je nálada mezi voliči, kolik lidí již odvolilo a průběžné volební výsledky. Zjištěné informace o situaci a průběžných volebních výsledcích třikrát za den zaslaly OV KSČ, které je odeslalo KV KSČ. Byra OV KSČ a KV KSČ celý volební den zasedala a informovala vyšší stranické orgány a operativně odstraňovala nedostatky.²⁵⁸

Voliči mohli volit do 22 hodin večer, poté byly volební místnosti uzavřeny a členové okrskové volební komise a předsedové obvodních volebních komisí oficiálně volby ukončili. Členové okrskových volebních komisí potom začali sčítat hlasy, přičemž oddělovali hlasy pro kandidáty NF a hlasy se škrtnutými kandidáty. Po sečtení okrsková volební komise v přítomnosti členů obvodní volební komise vyhlásila výsledek voleb ve svém okrsku.²⁵⁹ O den později, 17. května 1954 vystavila obvodní volební komise zvolenému kandidátu osvědčení o jeho zvolení.²⁶⁰

Voleb do KNV se zúčastnilo 98 % voličů. Do KNV, na rozdíl od ONV a MNV, byli zvoleni všichni kandidáti. Volby do KNV se tak nemusely za 14 dní opakovat, jako tomu bylo v některých obvodech pro volby do ONV a MNV.²⁶¹ V 80 obcích nad 400 obyvatel nebylo do MNV zvoleno 172 kandidátů a do ONV 27.²⁶² Pro kandidáty NF do KNV hlasovalo 74 % zúčastněných voličů.²⁶³ Pro kandidáty NF do všech stupňů

²⁵⁶SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 415, Volby do NV, Pokyny a zprávy krajské volební komise, Pokyny pro členy krajské volební komise.

²⁵⁷Tamtéž, Návrh plánu krajské volební komise.

²⁵⁸Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 6. 5. 1954, Referát předsedy KNV J. Herbse – Stav voleb-příprava volebního dne.

²⁵⁹*Volili jsme dobře*, Pochodeň, 40, 1954, s. 1.

²⁶⁰SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 415, Volby do NV, Pokyny a zprávy krajské volební komise, Pokyny pro členy krajské volební komise.

²⁶¹Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 19. 5. 1954, Zpráva o výsledcích voleb – ref. s Trunec

²⁶²Tamtéž, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna konané ve dnech 2–3. 3. 1957, Referát s. Bulanta.

²⁶³Tamtéž, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 19. 5. 1954, Zpráva o výsledcích voleb – ref. s Trunec

národních výborů hlasovalo 95 % zúčastněných voličů.²⁶⁴ S tímto výsledkem se Hradecký kraj umístil na předposledním místě v ČSR za Prešovským krajem, který měl nejhorší výsledek na Slovensku.²⁶⁵ V celém Československu hlasovalo pro kandidátku NF 93,6 %.²⁶⁶ Rozdíl tak činil 20 %. Špatný volební výsledek přisoudil Hradecký KV KSČ špatnému výběru kandidátů.²⁶⁷ Tato teorie by odpovídala značně komplikovanému schvalovacího procesu a častým výměnám kandidátů během volební kampaně. Voliči se však, jak je již zmíněno výše, ke kandidátům příliš nevyjadřovali. Špatný volební výsledek, který se vzhledem k celostátnímu průměru řadil k těm nejhorším, mohlo zapříčinit velké množství soukromě hospodařících zemědělců v kraji. Odpovídaly tomu i protesty voličů proti vysídlování kulaků z obcí.

Během volebního období proběhly do KNV 4x doplňovací volby, do ONV 30x a do MNV 480x.²⁶⁸ V roce 1957 byl na celostátní poradě k volbám do národních výborů ÚV KSČ kritizován Hradecký kraj za velké množství vyškrtaných kandidátů NF do národních výborů nižších stupňů.²⁶⁹

Volby funkcionáři hodnotili poněkud rozporuplně, a někteří z nich dokonce špatný volební výsledek považovali za úspěch. Více kriticky byla hodnocena samotná volební příprava, kterou mnozí funkcionáři označili za chaotickou. Na nesystematičnost přípravy voleb poukazují různé dokumentace orgánu KNV a KV KSČ, v nichž lze nalézt naprosto odlišné informace o volební přípravě. Na chaotičnost poukazuje i fakt, že funkcionáři prezentovali špatné údaje, např. o počtu všennárodních diskusí v jednotlivých okresech nebo o změnách kandidátní listiny. Od roku 1954 hradecké KNV nepůsobilo pouze v nové sestavě, ale také ve změněné organizační podobě, neboť referentský systém nahradily odbory.

²⁶⁴SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 26. 1. 1957, Referát s. Burdy.

²⁶⁵ Pro kandidátku NF hlasovalo v Prešovské kraji hlasovalo 83,4% voličů, Srov. J. ŽATKULIAK, *Vývoj...*, s. 110.

²⁶⁶ M. Buchvaldek, *Československé dějiny...*, s. 510.

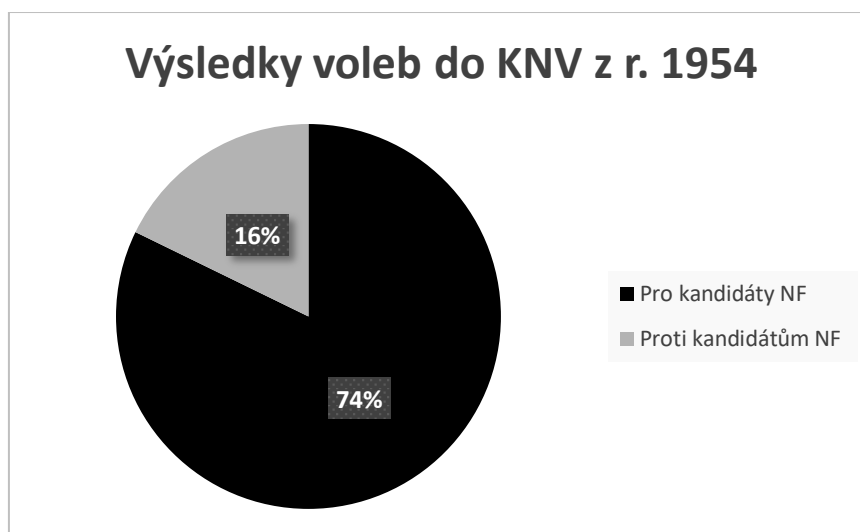
²⁶⁷SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 26. 1. 1957, Referát na zasedání KV KSČ dne 26. 1. 1957; Referát s. Burdy.

²⁶⁸*Tamtéž.*

²⁶⁹*Tamtéž*, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 2–3. 3. 1957, Referát s. Bulanta.

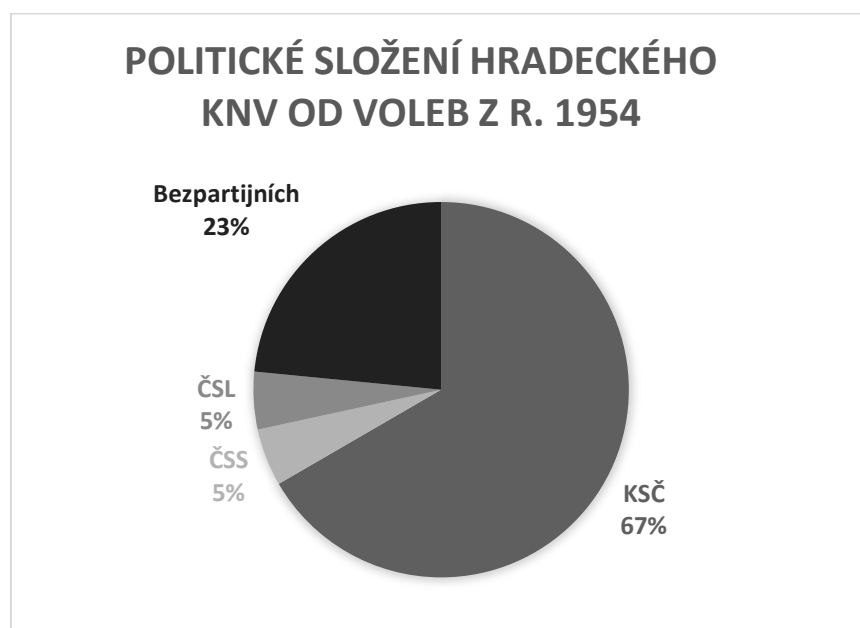
Graf 3

Volební výsledky do KNV v Hradeckém kraji z roku 1954²⁷⁰

Graf 4

Politické složení hradeckého KNV od voleb z r. 1954²⁷¹

²⁷⁰SOA Hradec Králové f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 19. 5. 1954, Zpráva o výsledcích voleb – ref. s Trunec.

²⁷¹Tamtéž, inv. j. 22, kart. 446, Hodnocení politické a sociálního složení kandidátů národních výborů do všech stupňů srovnání let 1954 a 1957.

Graf 4

Třídní složení hradeckého KNV od voleb z roku 1954²⁷²

²⁷²SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 30, kart. 4, Zápis z I. schůze pléna konané dne 21. 5. 1954, Zpráva mandátové komise o volbách do NV.

3 Role KNV ve volbách do národních výborů v roce 1957

Po uplynutí tříletého volebního období se volby do národních výborů uskutečnily znovu 19. května 1957.²⁷³ Proběhly však podle upravených pravidel, protože vláda novelizovala zákon č. 14/1954 sb., o volbách do národních výborů zákonem č. 11/1957 sb., kterým se měnil a doplňoval zákon o volbách do národních výborů.²⁷⁴ Nejvýraznější změna se týkala MNV na vesnicích. V obcích nad 400 obyvatel byl rozšířen počet členů z 9 na 11 a mohlo být až 5 členů rady.²⁷⁵ Nově muselo být minimálně v každém kraji 75 volebních obvodů,²⁷⁶ to se ale Hradeckého kraje netýkalo, protože již v minulých volbách jich měl 82.²⁷⁷ Novelizace vstoupila v platnost až po skončení první etapy přípravy voleb 16. března 1957.²⁷⁸

Během volební kampaně probíhala decentralizace, která národním výborům navýšila pravomoci, ale také odpovědnost. Provedením voleb do národních výborů v roce 1957 chtěla KSČ docílit navýšení jejich autority. Volby byly významným prostředkem pro dosažení většího zapojení pracujících do státní správy, řízení národního hospodářství a činnosti výkonných orgánů státní moci, než tomu bylo doposud.²⁷⁹ Celá volební kampaň probíhala pod heslem „*Jednotně v boji za socialismus, za mír, jednotně k volbám do národních výborů.*“²⁸⁰ Hlavním tématem volební kampaně bylo podle pokynů ÚV KSČ zvyšování efektivnosti národního hospodářství.²⁸¹

Na volby do národních výborů se hradecký KNV začal připravovat již začátkem prosince 1956, kdy na zasedání jeho pléna byla celkově zhodnocena činnost KNV za

²⁷³SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 49, kart. 7, Zápis ze schůze pléna, konané ve dnech 5–6. 12 1956, Referát s. Ressler; Zhodnocení činnosti národních výborů od roku 1954–1957.

²⁷⁴Zákon č. 11/1957 Sb., Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů, čl. I, § 47.

²⁷⁵SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2.3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ ve dnech 1–2. 3. 1957; Zákon č. 11/1957 Sb., Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů, čl. I § 47.

²⁷⁶Zákon č. 11/1957 Sb., Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů, čl. I, § 32.

²⁷⁷SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 8. 3 1954, Schválení volebních obvodů do KNV.

²⁷⁸ Zákon č. 11/1957 Sb., Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů; *Tamtéž*, f. KV KSČ, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Časový harmonogram II. etapy voleb.

²⁷⁹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ ve dnech 1–2.3 1957.

²⁸⁰*Tamtéž*, Časový plán politickoorganizačního zajištění příprav II. etapy voleb do národních výborů; *Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 11. 1. 1957, Plán propagandistické a agitační práce k volbám do národních výborů.

²⁸¹*Tamtéž*, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 1–2. 3. 1957, Časový plán politickoorganizačního zajištění příprav II. etapy voleb do národních výborů.

uplynulé tři roky na jednotlivých úsecích a někteří členové KNV stručně zhodnotili svoji činnost.²⁸² Během výkonu svého mandátu museli být členové národních výborů v kontaktu se svými voliči v příslušném obvodu, např. účastí na různých besedách, které ale členové většinou neorganizovali.²⁸³

Komise NF byly v Hradeckém kraji ustanoveny na konci prosince 1956 mezi prvními v republice, avšak okresy Rychnov nad Kněžnou a Broumov termín stanovený byrem KV KSČ nedodržely. Jejich úloha byla stejná jako v roce 1954, a to především koordinace volební přípravy, agitace, budování agitačních středisek a oficiální výběr kandidátů NF. V politickém a sociálním složení se vycházelo ze směrnic ÚV KSČ. Nedostatkem komisí NF bylo, že nepomáhaly národním výborům při rozvíjení masově organizační práce a zajišťování voličů na besedách a veřejných schůzích.²⁸⁴

Předsedou krajské komise NF se stal náměstek předsedy KNV Josef Kohl a jejím tajemníkem se stal poslanec NS Josef Borůvka. Kromě personálních změn provedla krajská komise NF podstatné změny i ve své organizaci práce. Každému členu byl přidělen jeden okres, ve kterém koordinoval volební přípravu do KNV. Vzhledem k tomu, že bylo více okresů než členů komise, předseda Josef Kohl a řadoví členové Jan Sova a Josef Vencel řídili volební přípravu ve dvou okresech. Specifická situace byla v okrese Vrchlabí, kde na volební přípravu dohlížel celý KV NF.²⁸⁵

²⁸²SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 49, kart. 7, Zápis ze schůze pléna KNV, konané ve dnech 5–6. 12. 1956, Referát s. Ressler; Zhodnocení činnosti národních výborů od roku 1954–1957.

²⁸² *Tamtéž*, Závěr předsedy KNV s. Ježka.

²⁸³*Tamtéž*, Referát s. Ressler; Zhodnocení činnosti národních výborů od roku 1954–1957.

²⁸⁴*Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Referát pro zasedání KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957; *Tamtéž*, inv. j. 81, kart. 129, Zápis ze schůze Byra KV KSČ konané dne 28. 12. 1956, Návrh organizačního zajištění I. etapy voleb do NV; *Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 26. 2. 1957, Plán krajské komise NF k zajištění II.

²⁸⁵*Tamtéž*, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 25. 1. 1957, Plán krajské komise NF v Hradci Králové.

Tabulka 18

Složení krajské komise NF²⁸⁶

funkce	jméno a příjmení	přidělené okresy
Předseda	Josef Kohl	Jaroměř, Náchod
Tajemník	Josef Borůvka	Nový Bydžov
	Antonín Bulant	Jičín
	Josef Vencel	Dvůr Králové, Trutnov
	Stanislava Kozáková	Hořice
	Marcel Kubec	Broumov
	Jan Sova	Rychnov nad Kněžnou, Žamberk
	Květa Matoušová	Dobruška
	Ladislav Jirousek	Hradec Králové – město
	Drahomíra Tikalová	Hradec Králové – okres

Plán politickoorganizačního zajištění voleb do národních výborů rada KNV schválila 14. ledna 1957.²⁸⁷ Národní výbory nižších stupňů vypracovaly plán politickoorganizačního zajištění voleb do národních výborů do 31. ledna 1957.²⁸⁸ Při všech stupních národních výborů byly ustanoveny pomocné komise, ve kterých pracovalo 500 členů KSČ. Jejich hlavním úkolem bylo vypracovat směrnice a plánování volební kampaně.²⁸⁹

Stejně jako v roce 1954 se konaly volby do národních výborů ve třech etapách. V první etapě byla zhodnocena činnost dosavadních členů národních výborů, byli vybráni kandidáti NF a ustanoveny volební komise. Dále byli vybráni agitátoři a ustanovena agitační střediska. Národní výbory zefektivnily organizátorskou práci a zapojily do kampaně všechny složky NF.²⁹⁰

První etapa skončila samotným vyhlášením voleb a ukončením výběru kandidátů 15. března 1957.²⁹¹ Ve druhé etapě probíhala popularizace kandidátů na veřejných

²⁸⁶SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 25. 1. 1957, Plán krajské komise NF v Hradci Králové; Pochodeň, *Krajská volební komise ustanovena*, 44, 1957, s. 1.

²⁸⁷*Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 450, kart. 41, Zápis z 1. schůze rady KNV konané dne 14. 1. 1957, Schválení politickoorganizačního zajištění voleb do národních výborů – I. etapy.

²⁸⁸*Tamtéž*, Zápis z 1. schůze rady KNV konané dne 14. 1. 1957, Schválení politickoorganizačního zajištění voleb do národních výborů – I. etapy

²⁸⁹*Tamtéž*, Referát na zasedání KV KSČ ve dnech 1–2. 3. 1957.

²⁹⁰*Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 14. 4. 1957, Referát s. Ježka ke stavu voleb do národních výborů.

²⁹¹*Tamtéž*, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Časový harmonogram II. etapy voleb.

schůzích, ve třetí etapě kandidáti předstupovali ve svých obvodech před voliče s programovými plány a zároveň byl připravován volební akt.²⁹²

Součástí první etapy byla kampaň ke zhodnocení činnosti národních výborů v uplynulých třech letech. Před jejím zahájením bylo vyhodnoceno plnění akčního programového plánu v každém volebním obvodu.²⁹³ V první polovině ledna probíhaly pohovory s jednotlivými členy národních výborů o jejich zapojení do příprav a pořádání besed s voliči v jejich obvodech. V případě KNV musel každý člen ve svém obvodě do 15. března 1957 uspořádat nejméně čtyři besedy s voliči, na kterých měl voliče seznámit se svou činností o činnosti a sdělit jim, co se povedlo, a naopak co se nepovedlo z akčního programového plánu. Členové KNV měli hovořit také o návrhu krajského programového plánu na další volební období²⁹⁴ a informovat je o plánovaném zvýšení zemědělské výroby a zakládání JZD.²⁹⁵

Voliči na besedách měli možnost „svým“ členům národních výborů sdělit připomínky k jejich práci, příp. k práci národního výboru, které členové předali KNV. Každý člen národního výboru dostal před besedou argumentační a propagační materiál. Besedy probíhaly od 18. ledna do poloviny března 1957.²⁹⁶ O termínu a místě besed byli občané informováni tiskem. Termíny besed v Hradci Králové byly otištěny v Pochodni. Konaly se většinou v restauracích, domech odborů nebo střediscích SČSP.²⁹⁷ Volby vláda vyhlásila 19. března 1957.²⁹⁸ Kampaň za zhodnocení činnosti národních výborů tedy

²⁹²SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Časový plán politickoorganizačního zajištění příprav II. etapy voleb do národních výborů; Návrh na usnesení KV KSČ.

²⁹³*Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv.j. 49, kart. 7, Zápis ze schůze pléna konané ve dnech 5–6. 12. 1957, Návrh na usnesení XX. sjezdu Krajského národního výboru v Hradci Králové dne 5–6.12. 1954; *Tamtéž*, inv. j. 450, kart.41, Zápis z 1. schůze rady konané dne 14. 1. 1957, Schválení politickoorganizačního zajištění voleb do národních výborů – I. etapy.

²⁹⁴*Tamtéž*, Zápis ze schůze pléna KNV konané ve dnech 5–6. 12. 1957, Návrh na usnesení XX. sjezdu Krajského národního výboru v Hradci Králové; *Tamtéž*, Zápis z 1. schůze rady KNV konané dne 14. 1. 1957, Plán politickoorganizačního zajištění voleb do národních výborů – I. etapa; Pochodeň, *Zpráva ze schůze rady KNV dne 28. 1. 1957*, 44, 1957, s. 3.

²⁹⁵*Tamtéž*, inv. j. 50, kart. 7, Zápis ze schůze pléna KNV konané dne 5. 2. 1957, Referát o přípravě voleb do národních výborů.

²⁹⁶*Tamtéž*, inv.j. 49, kart. 7, Návrh na usnesení XX. sjezdu Krajského národního výboru v Hradci Králové dne 5–6. 12. 1954; *Tamtéž*, Zápis z 1. schůze rady konané dne 14. 1. 1957, Plán politickoorganizačního zajištění voleb do národních výborů – I. etapa; Pochodeň, *Zpráva ze schůze rady KNV dne 28. 1. 1957*, 44, 1957, s. 3.

²⁹⁷Pochodeň, *Besedy s voliči*, 44, 1957, s. 3.

²⁹⁸SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 455, kart. 7, Zápis z 5. schůze rady konané dne 11. 3. 1957, Příprava voleb do národních výborů.

probíhala ještě před samotným vyhlášením voleb. V kampani, která probíhala poté, již bylo potřeba se věnovat popularizaci kandidátů a představování programových plánů.²⁹⁹

Plnění APP v jednotlivých obvodech obvykle zhodnotili jejich členové a předsedové příslušného národního výboru, kteří připravili souhrnnou zprávu pro KNV.³⁰⁰ Při této analýze bylo zjištěno, že APP byly nereálné, splněno z nich bylo minimum.³⁰¹ Konaly se také veřejné schůze národních výborů, kde byla též zhodnocena jejich činnost v uplynulém volebním období. Jejich schůze však byly velmi kritizovány, protože nevěnovaly pozornost zakládání či upevnění JZD. To bylo důležité především u MNV v obcích.³⁰² Na veřejných schůzích národních výborů byla občanům vysvětlena i probíhající decentralizace a rozdíly mezi socialistickým a kapitalistickým zřízením a mezinárodní situace.³⁰³ Také byly občanům objasněny nově schválené zákony, např. zákon o národním pojištění nebo bytový zákon.³⁰⁴ Účast zajišťovaly komise NF a agitační dvojice.³⁰⁵

Veřejných schůzí a besed se zúčastnilo pouze 60 000 voličů, což činilo 20 %. Národní výbory totiž nevyužívaly pro zabezpečení účasti občanů agitatory a jednotlivé složky NF. Velmi slabá účast byla zaznamenána v okresech Žamberk a Jičín.³⁰⁶ V některých případech musela být beseda pro příliš malou účast opakována. Stalo se tak např. v Letohradě, kde se besedy zúčastnilo pouze 30 občanů.³⁰⁷ Často se stávalo, že členové národních výborů podávali zprávy o besedách s voliči, aniž by voliči na danou besedu dorazili. Tím nebyl naplněn jeden z cílů voleb, zapojení masy pracujících do

²⁹⁹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 26. 1. 1957, Referát zástupce ÚV KSČ s. Polaneckého.

³⁰⁰Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 455, kart. 7, Zápis z 5. schůze rady konané dne 11. 3. 1957, referát s. Vodstrčilové; referát náměstka předsedy KNV Kohla.

³⁰¹Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna konané ve dnech 2–3. 1957, Referát s. Květinský.

³⁰²Tamtéž, f. KNV Hradec Králové inv. j. 50, kart.7, Zápis ze schůze pléna KNV konané dne 5. 2. 1957, referát s. náměstka předsedy KNV Kohla.

³⁰³Tamtéž, Referát o přípravě voleb do národních výborů.

³⁰⁴Pochodeň, *Úkoly předvolební kampaně*, 44, 1957, s. 2.

³⁰⁵SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 26.1. 1957, Referát na zasedání KV KSČ dne 26.1. 1957

³⁰⁶Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, Referát o přípravě voleb do národních výborů; *Tamtéž*, inv. j. 51, kart.7, Zápis ze schůze pléna KNV konané dne 27.3. 1957, referát tajemníka KV KSČ s. Burdy.

³⁰⁷Tamtéž, inv. j. 51, kart. 7, Zápis ze schůze pléna KNV konané dne 27.3. 1957, Zpráva o činnosti KNV Hradec Králové od 5.2.–27.3. 1957.

správy státu. Daleko lépe než ve městech se dařilo pořádat besedy a veřejné schůze národních výborů na vesnicích.³⁰⁸ Besedy pořádalo 77 z 82 členů KNV.³⁰⁹

Předmětem diskuse na schůzích a besedách s občany bylo problematické dosídlení pohraničních okresů Broumov a Žamberk. Dále zednické učiliště, u kterého se zvažoval jeho přesun do okresu Vrchlabí. Občané si také stěžovali na špatný stav ulic a dopravy.³¹⁰ Na besedě v Broumově byla předmětem diskuse rovná práva německých občanů.³¹¹ Na vesnicích byla velká pozornost soustředěna na konání III. sjezdu JZD.³¹² Nejvíce připomínek však občané vznášeli na neplnění APP. Národní výbory především neplnily různé investice, na které neměly finance.³¹³

Činnost národních výborů za uplynulé volební období zhodnotil i KV KSČ. Podle tohoto hodnocení národní výbory zlepšily svoji organizační činnost. Na vesnicích se však nedostatečně věnovaly zvýšení zemědělské výroby a plnění výběrových a dodávkových úkolů a ve městech rozšiřování služeb obyvatelstvu. Dalším velkým nedostatkem národních výborů bylo problematické dodržování socialistické zákonitosti. Práce jednotlivých členů národních výborů v jejich obvodech byla podle KV KSČ neuspokojivá, protože se členové národních výborů zaměřovali pouze na přijímání stížností, provádění intervencí a informovali o jednání národních výborů, ale nezískávali voliče pro plnění usnesení.³¹⁴

Stejně jako v roce 1954 byla centrem volební kampaně agitační střediska. Jejich počet byl však výrazně nižší. Zatímco v roce 1954 v Hradeckém kraji jich fungovalo 308, v roce 1957 jen 200, protože agitační střediska již nebyla budována v obcích. Od budování agitační středisek v obcích bylo upuštěno, protože jejich činnost v průběhu volební kampaně v roce 1954 byla spíše formální, přestože některá z nich, např. agitační středisko ve Smidarech, byla vzorem pro agitační střediska ve městech.³¹⁵ Při ZO KSČ

³⁰⁸SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957.

³⁰⁹ *Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 51, kart. 7, Zápis ze schůze pléna KNV konané dne 27. 3. 1957, Referát s. Plačkové.

³¹⁰ *Tamtéž*, Referát s. Hanušové.

³¹¹ Pochodeň, *Na besedě s členem národního výboru*, 44, 1957, s.3

³¹²SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 26. 1. 1957, Referát na zasedání KV KSČ dne 26. 1. 1957.

³¹³ *Tamtéž*, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát s. Rozuma.

³¹⁴ *Tamtéž*, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 26. 1. 1957, Referát na zasedání KV KSČ dne 26. 1. 1957.

³¹⁵ *Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 11. 1. 1957, Plán propagandistické a agitační práce k volbám do národních výborů.

na vesnicích byly ustanoveny alespoň agitační kolektivy.³¹⁶ Přestože bylo v plánu po volbách v roce 1954 zachovat nejlepší agitační střediska, s velkou pravděpodobností se tak nestalo, nebo v průběhu volebního období byla zrušena, protože dokumentace KNV a KV KSČ se o nich nezmiňuje a naopak hovoří o kompletním znovuzakládání.

V lednu bylo v plánu otevřít 216 agitačních středisek, které měly zahájit činnost do 10. února 1957.³¹⁷ Do konce února však zahájila činnost agitační střediska pouze v okrese Hradec Králové-město.³¹⁸ Okresní organizace, která agitační střediska řídila, se obvykle vymlouvala na přípravu okresních konferencí.³¹⁹ V polovině dubna v Hradeckém kraji vyvíjelo činnost 200 agitačních středisek.³²⁰

Agitační střediska měla svůj program přizpůsobovat úkolům ve svém volebním obvodu. Vzhledem k tomu, že se oproti roku 1954 měly do agitace zapojit také železnice, byla zvažována agitační střediska na vlakových nádražích. Důvodem bylo, že Hradeckým krajem pravidelně projížděl rychlík s rozhlasovým zařízením.³²¹

Přednášky, které agitační střediska pořádala, se měly soustředit na problémy v jednotlivých obvodech, obecně bylo však doporučováno pořádat i politické přednášky, např. o významu národních výborů, Národní fronty, Ústavy z 9. května 1948, či československé a sovětské politice apod. V zemědělství měla být pozornost soustředěna na zrychlení zakládání a upevňování JZD v Hradeckém kraji.³²²

Program agitačních středisek nesměl být jednostranně zaměřený na kulturu, jako tomu bylo v roce 1954. Za obsah programu proto nově zodpovídaly MO KSČ, které schvalovaly jejich program, pravidelně jej kontrolovaly a hodnotily.³²³

Agitačních střediska byla ve volební kampani v roce 1957 silně kritizována, protože se často soustředila pouze na populární program, který neměl s volbami nic společného,

³¹⁶SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 3, kart. 305, Zápis ze schůze sekretariátu KV KSČ konané dne 11. 1. 1957, Budování agitačních středisek.

³¹⁷*Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 26. 2. 1957, Referát na zasedání pléna KV KSČ konané dne 1–2. 3. 1957.

³¹⁸*Tamtéž*, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957.

³¹⁹*Tamtéž*, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát s. Kohla.

³²⁰*Tamtéž*, inv. j. 38, kart. 35, Zápis se schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Referát s. Ježka ke stavu připravenosti voleb; *Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 25. 1. 1957, Plán práce KV KSČ na I. čtvrtletí.

³²¹*Tamtéž*, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát s. Kohla

³²²*Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 11. 1. 1957, Plán propagandistické a agitační práce k volbám do národních výborů.

³²³*Tamtéž*.

a nepořádala besedy agitátorů k vzájemnému vyměňování zkušeností, které vyžadoval KV KSČ. Dále agitační střediska vyvíjela málo iniciativy k vyhledávání nových agitátorů a zvaní občanů na pořádaný program.³²⁴

Organizování agitačních středisek měly na starost komise pro agitační práci utvořené v každém okrese a obci, kromě budování agitačních středisek také vybíraly agitátory. Agitace měla být vždycky přizpůsobena danému obvodu nebo závodu.³²⁵ Vzhledem k tomu, že práce agitačních středisek byla kritizována, od druhé poloviny dubna na jejich práci dohlížely stranické orgány a organizace.³²⁶

Na konci února 1957 pracovalo v Hradeckém kraji 15 840 agitátorů, během března se počet zvýšil na 20 000, protože KV KSČ doplnil stávající agitační kolektiv, který fungoval po celé volební období, dalšími schopnými agitátory z řad členů KSČ i bezpartijních. Agitátorům pro lepší orientaci měl pomoci argumentační materiál, některé okresy vydaly dokonce svůj vlastní, např. brožury o růstu životní a kulturní úrovně za uplynulé tři roky. Tato forma agitátorské přípravy však byla považována za nedostatečnou a KV KSČ spíše doporučoval agitátory vzdělávat především metodicky, např. jak přistupovat k voličům apod.³²⁷ Každý agitátor měl svoji specializaci, podle které byl přiřazen k voličům se zájmem o danou problematiku.³²⁸ Voliči na návštěvu agitátora byli upozorněni článkem v deníku Pochodeň „...až k vám přijde agitátor“. Agitátoři navštěvovali voliče obvykle v neděli dopoledne.³²⁹ Agitátoři měli voliče připravit na tzv. manifestační zvolení kandidáta, tzn. nechodit za plentu.³³⁰ Od druhé poloviny dubna pracovaly s agitátory i stranické organizace. Agitátoři však nepracovali tak důsledně, jako v roce 1954, protože mnoho voličů navštíveno nebylo.³³¹

³²⁴SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dne 13.4. 1957, Referát s. Ježka ke stavu připravenosti voleb.

³²⁵Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát pro zasedání KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957.

³²⁶Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Referát s. Ježka ke stavu připravenosti voleb.

³²⁷Tamtéž, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957; Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Referát s. Ježka k připravenosti voleb; Tamtéž, inv.j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 11.1. 1957, Budování agitačních středisek.

³²⁸Tamtéž, inv.j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 11. 1. 1957, Plán propagandistické a agitační práce k volbám do národních výborů.

³²⁹ Bivoj, BALCAR, ...až k vám přijde agitátor, Pochodeň, 44, s.1.

³³⁰ Za manifestační zvolení kandidátů NF, Pochodeň 44, s. 2.

³³¹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv.j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 11. 1. 1957, Referát s. Borůvky.

V roce 1957 neagitovali pouze agitátoři, ale i lidé, kteří se ve svých profesích často potkávali s lidmi, např. průvodčí ve vlacích, kde se utvářelo veřejné mínění. Pro agitaci byli také využíváni listonoši, kteří voličům doručovali propagační materiál, případně s voliči přímo rozmlouvali. Dokonce se zvažovalo, že by praktiční lékaři agitovali v plných čekárnách a primáři vedli přátelské rozhovory o volbách s pacienty v nemocnicích.³³²

Od poloviny dubna byl po kritice dáván velký důraz na názornou agitaci, která se doposud v Hradeckém kraji neobjevovala. Po celém kraji byly vylepovány plakáty, nástěnné noviny nebo letáky zaměřené k dalšímu zakládání JZD, což bylo jedno z hlavních témat volební kampaně. Dále také k úkolům průmyslu, k otázkám životní a kulturní úrovně. Kritizován za špatnou agitaci byl deník Pochodeň a vesnické noviny. Do agitace se zapojili i členové volebních komisí všech stupňů. Cílem bylo zvýšit účast voličů na besedách, na nichž kandidáti vystupovali s programovými plány. Od druhé poloviny dubna se agitace začala stupňovat, do všech měst byl uvolněn jeden pracovník z krajských výborů masových organizací, který pomáhal s kampaní až do volebního dne.³³³

Důležitou součástí volební agitace byl Svátek práce 1. května a Den vítězství 9. května. Úkolem agitátorů bylo zajistit co nejvyšší účast na oslavách těchto svátků. Těsně před volebním dnem agitátoři navštěvovali především voliče, kteří se neúčastnili předvolebních besed s kandidáty NF, předvolebních schůzí a voleb do národních výborů v roce 1954.³³⁴ Nejintenzivnější agitace byla v okresech Žamberk, Náchod, Jičín a Dobruška, kde byly ve volbách do národních výborů v roce 1954 nejhorší výsledky.³³⁵

Volební kampaň měla být zaměřena na hospodářský a kulturní rozvoj jednotlivých okresů. V roce 1954 byly základními dokumenty APP, které plnily úlohu volebního programu. APP byly však vytvořeny nereálně a bylo z nich splněno minimum. Především kvůli nesplněným investicím, na které nebyly finance. APP byly proto v roce 1957

³³²SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát s. Kohnla.

³³³Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Referát s. Ježka k připravenosti voleb do národních výborů; Návrh na usnesení KV KSČ.

³³⁴Tamtéž, Návrh usnesení KV KSČ.

³³⁵Tamtéž, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 11. 1. 1957, Řízení propagandy a agitace stranickými orgány v kraji a okresech.

nahrazeny tzv. programovými plány. Základním rozdílem mezi APP a programovými plány bylo, že jejich obsahy byly reálné a splnitelné v dohledné době.³³⁶

V roce 1954 se APP vytvářely na celé volební období. Programové plány se vytvářely pouze na rok 1957, protože stát neměl v tuto dobu ještě schválenou druhou pětiletku kvůli situaci v hospodářství a mezinárodním problémům.³³⁷ Přesto byl státní plán rozvoje národního hospodářství na rok 1957 opěrným bodem pro vytvoření programových plánů. Dalšími podklady byly údaje a úkoly plánu rozvoje kraje, okresů a obcí na rok 1957.³³⁸

Návrhy programových plánů vytvářely tzv. redakční komise ustanovené radami národních výborů. Krajský programový plán vytvářela redakční komise ve složení – Bláha, Dufek, Tikovský, Horák. Podle časového harmonogramu ho musela dokončit do 15. března 1957.³³⁹ Redakční komise se zaměřily pouze na rok 1957, aby bylo možné voličům zaručit splnění celého programového plánu.³⁴⁰

Na veřejných schůzích bylo voličům vysvětleno, co může být součástí programového plánu a co nikoli. Programové plány se tvořily tak, aby byly v souladu se státním plánem. Zároveň měly být zaměřené podle charakteristiky území. Šlo především o to, aby byly co nejvíce využívány místní zdroje. Pokud mohly být připomínky občanů řešeny na základě místních zdrojů nebo byly v souladu se státním plánem, mohly být zapracovány do programových plánů. Názory občanů však už nebyly brány tolik vážně jako u APP.³⁴¹

Krajský programový plán měl být volebním programem kraje, okresů a obcí jako celku a „*sloužit jako nástroj ke splnění a překročení státního plánu rozvoje národního hospodářství.*“ Vzhledem k tomu, že krajský programový plán byl zaměřený na hlavní

³³⁶SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Referát s. Ježka k připravenosti voleb do národních výborů; Návrh na usnesení KV KSČ.

Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát s. Pechy.

³³⁷Tamtéž, Referát s. Ježka ke stavu připravenosti voleb.

³³⁸Tamtéž, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Referát s. Ježka ke stavu připravenosti voleb.

³³⁹Tamtéž, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 11. 1. 1957, Politickoorganizační zajištění voleb do národních výborů – I. etapa.

³⁴⁰Tamtéž, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Referát s. Ježka ke stavu připravenosti voleb.

³⁴¹Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát s. Pechy.

úkoly Hradeckého kraje, okresní programové plány obsahovaly konkrétnější úkoly.³⁴² Krajský programový plán schválilo Byro KV KSČ 22. března a rada KNV 27. března 1957.³⁴³ V následujících letech 1958–1960 byly programové plány průběžně doplňovány jednou za rok. Nesloužily tedy už jen jako dokumenty volební kampaně, ale byly také plánem práce národního výboru využívaným v celém volebním období.³⁴⁴

Stanovení volebních obvodů proběhlo podle stejného postupu jako v roce 1954. Samotné územní rozložení volebních obvodů pro volby do KNV v Hradeckém kraji však bylo s drobnými rozdíly. Některým okresům se zvýšil a některým naopak snížil počet volebních obvodů. Díky zvýšení počtu obyvatelstva v kraji se celkový počet zvýšil z 82 na 83 volebních obvodů.³⁴⁵

. Návrhy obvodů pro volby do národních výborů dokončily rady 20. února 1957. O týden později 28. února schválily návrh volebního obvodu jednotlivé složky NF. K definitivnímu schválení a ustanovení volebních obvodů radou KNV došlo o měsíc později 20. března 1957. Veřejnost o nich byla informována veřejnými vyhláškami 25. března 1957.³⁴⁶

³⁴²SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Referát s. Ježka ke stavu připravenosti voleb.

³⁴³*Tamtéž*, Časový plán politickoorganizačního zajištění příprav II. etapy voleb.

³⁴⁴*Tamtéž*.

³⁴⁵*Tamtéž*, inv.j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 26. 2. 1957, Plán organizačně technických opatření národních výborů k volbám v roce 1957.

³⁴⁶*Tamtéž*.

Tabulka 19

Volební obvody pro volby do KNV v roce 1957 v Hradeckém kraji³⁴⁷

Okres	Volební obvody	Změny v počtu obvodů od voleb 1954
Broumov	1–4	0
Dobruška	5–9	0
Dvůr Králové nad Labem	10–14	-1
Hořice	15–17	0
Hradec Králové	18–31	+1
Jaroměř	32–35	0
Jičín	36–41	0
Náchod	42–49	+1
Nová Paka	50–52	0
Nový Bydžov	53–57	0
Rychnov nad Kněžnou	58–64	0
Trutnov	65–73	0
Vrchlabí	74–78	0
Žamberk	79–83	0

Beze změn proběhlo také sestavování volebních okrsků. Rady MNV dokončily návrh volebních okrsků 20. března 1957, o pět dnů později je projednaly složky NF. Rady MNV ustanovily volební okrsky 25. března 1957. Seznam volebních okrsků s určenými volebními místnostmi byl zveřejněn 4. dubna 1957.³⁴⁸ V Hradeckém kraji bylo kvůli zvýšení počtu obyvatel ustanoveno celkem 1109 okrsků, více než v roce 1954.³⁴⁹

³⁴⁷SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Seznam kandidátů do KNV; *Tamtéž*, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 8. 3. 1954, Schválení volebních obvodů do KNV.

³⁴⁸*Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 26.2. 1957, Plán organizačně technických opatření národních výborů k volbám v roce 1957.

³⁴⁹*Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 1045, kart. 443, Volby do NV – ustanovení volebních komisí, Hlášení o vytvoření a počtu volebních okrsků.

Tabulka 20

Počet volebních okrsků v jednotlivých okresech v Hradeckém kraji³⁵⁰

okres	počet okrsků	změna v počtu
Broumov	50	-2
Dobruška	91	+1
Dvůr Králové nad Labem	56	-3
Hořice	65	0
Hradec Králové – město	39	+4
Hradec Králové – venkov	97	-2
Jaroměř	73	72
Jičín	122	-4
Náchod	85	+3
Nový Bydžov	92	+1
Nová Paka	59	0
Rychnov nad Kněžnou	97	+6
Trutnov	76	+3
Vrchlabí	43	-2
Žamberk	64	+3

Téměř ve stejném čase byly ustanoveny volební komise. Rady národních výborů nejprve vypracovaly návrhy krajské volební komise a okresních a místních volebních komisí a předaly je vládě ČSR ke schválení. Po souhlasu vlády mohla rada KNV ustavit komise na všech úrovních. Volební komise byly veřejnosti zveřejněny 24. března 1957.³⁵¹

Stejně jako v krajské komisi NF proběhly v krajské volební komisi oproti roku 1954 personální změny. V jejím čele stál bývalý předseda KNV a tehdejší náměstek předsedy KNV Josef Herbs, na místo náměstka byl delegován pracovník KV NF Josef Kořan a tajemníkem se stal vedoucí III. oddělení KV KSČ Vladimír Houser.³⁵² V roce 1957 zasedala pravidelně ve stejnou dobu a ve stejném čase jako v roce 1954. Přibyly jí také nové funkce. Ve spolupráci s krajskou komisí NF připravovala kandidáty na veřejné schůze nebo besedy s voliči, kterých se její členové zúčastnili. Zaznamenávala a hodnotila výsledky ze schůzí pracujících, kde byli projednávání kandidáti.³⁵³

³⁵⁰SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 1045, kart. 443, Volby do NV – ustanovení volebních komisí, Hlášení o vytvoření a počtu volebních okrsků.

³⁵¹Tamtéž. f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 26.2. 1957, Plán organizačně technických opatření národních výborů k volbám v roce 1957.

³⁵²Tamtéž, Návrh na krajskou volební komisi KNV.

³⁵³Tamtéž, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 1045, kart. 443, Volby do NV – ustanovení volebních komisí, Plán krajské volební komise – doplnění.

Tabulka 21

Složení krajské volební komise³⁵⁴

funkce	jméno a příjmení	stranická příslušnost
Předseda	Josef Herbs	KSČ
Náměstek	Josef Kořan	KSČ
Tajemník	Vladimír Houser	KSČ
	Oldřich Koukal	KSČ
	Stanislav Liška	KSČ
	Jaroslav Pražák	ČSS
	Miloslav Berounský	ČSL
	Jaroslav Výmr	KSČ
	Terezie Pešková	KSČ
	Karel Hála	KSČ
	František Pečínka	Bezpartijní
	Pavla Podsedníková	Bezpartijní
	Marie Moravcová	KSČ

Obvodní volební komise pro volby do KNV, ONV a MNV schválily rady národních výborů 24. března 1957. Veřejnost o nich byla informována veřejnými vyhláškami 30. března 1957.

V obvodních volebních komisích stejně jako v roce 1954 převažovala skupina ostatních pracujících, dělníci byli druhou nejsilnější skupinou. Stranicky stejně jako v roce 1954 převažovali komunisté, druhou nejsilnější skupinou byli bezpartijní, naopak počet členů ČSS a ČSL byl velmi nízký. Z 677 členů bylo 166 žen.³⁵⁵

³⁵⁴SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv.j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Návrh na složení krajské volební komise pro volby do KNV.

³⁵⁵Tamtéž, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze byra KV KSČ konané dne 26. 2. 1957, Politické a sociální složení KNV.

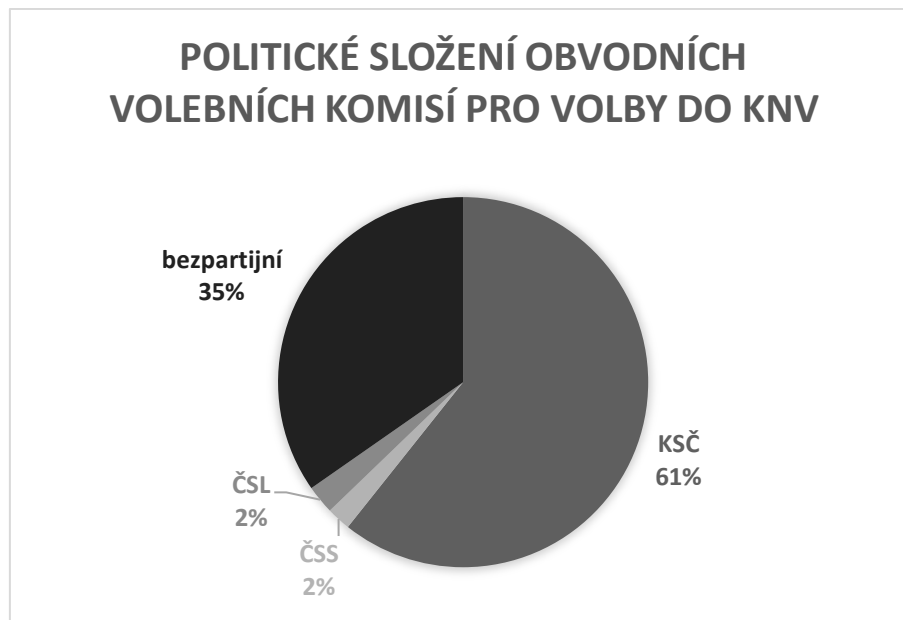
Graf 5

Třídní složení obvodních volebních komisí pro volby do KNV³⁵⁶

Graf 6

Politické složení obvodních volebních komisí pro volby do KNV³⁵⁷

³⁵⁶Autorčina statistika, Zdroj: SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze byra KV KSČ konané dne 26.2. 1957, Politické a sociální složení KNV.

³⁵⁷Autorčina statistika. Zdroj: *Tamtéž*.

Návrhy okrskových volebních komisí schválily rady MNV 9. dubna 1957, ve stejný den o nich informovaly voliče a podaly zprávu příslušnému ONV.³⁵⁸

Předsedové a členové krajské volební komise, okresních a místních volebních komisí absolvovali poslední dubnový den speciální školení o úkolech člena volební komise. Obdobné školení absolvovali předsedové obvodních volebních komisí pro všechny stupně národních výborů o tři dny později.³⁵⁹

Stejně jako v roce 1954 vyhotovily MNV voličské seznamy. Přípravu zahájily 1. března 1957. Nejprve zkontrolovaly staré voličské seznamy z roku 1954 a evidenci obyvatel. Na základě toho doplnily chybějící voliče, kteří se přistěhovali, nabyli volebního práva (dovršili 18-ti let) a vymazaly voliče, kteří se buď odstěhovali, zemřeli nebo přišli o volební právo. Odbor vnitřních věcí KNV doručil MNV tiskopisy pro sestavení voličských seznamů 20. března 1957 a legitimační lístky 15. dubna 1957. Práci na voličských seznamech musely MNV dokončit a vyložit je veřejnosti 18. dubna 1954. Voliči mohli nahlašovat případné závady do 18. května 1957.³⁶⁰

Tabulka 22

Počet zaregistrovaných voličů v jednotlivých okresech³⁶¹

okres	počet voličů
Broumov	19 600
Dobruška	25 114
Dvůr Králové nad Labem	21 943
Hořice	16 532
Hradec Králové – město	35 408
Hradec Králové – okres	30 360
Jaroměř	21 442
Jičín	29 293
Náchod	37 234
Nová Paka	16 959
Nový Bydžov	29 547
Rychnov nad Kněžnou	33 819
Trutnov	39 234
Vrchlabí	16 860
Žamberk	22 963
celkem	396 328

³⁵⁸SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 26. 2. 1957, Plán organizačně technických opatření národních výborů k volbám v roce 1957.

³⁵⁹Tamtéž.

³⁶⁰Tamtéž.

³⁶¹Tamtéž, inv. j. 239, kart. 459, Schůzová činnost k volbám, Veřejné schůze a besedy s kandidáty do 12. 5. 1957 a podíl v % k celkovému počtu voličů.

Proces výběru kandidátů NF ve volbách do národních výborů začal v roce 1957 výrazně dříve než u historicky prvních voleb do národních výborů. Zatímco v roce 1954 začali být kandidáti NF vybíráni až na přelomu února a března, v roce 1957 začal výběr již v polovině ledna 1957.³⁶² Nepochybně proto, že v roce 1954 byli kandidáti NF vybíráni velmi rychle a mnoho z nich se v práci člena národního výboru neosvědčilo, což v některých případech vyústilo do předčasných voleb.³⁶³

Před zahájením výběru kandidátů NF provedly stranické skupiny KSČ zhodnocení práce všech členů národních výborů.³⁶⁴ Výkon členů národních výborů ověřovaly také přímo národní výbory v průběhu zimní politické práce a za neosvědčené členy připravily vlastní návrhy. Tak se mělo zamezit chybám z roku 1954, kdy byli kandidáti vybíráni velmi uspěchaně a bez znalosti jejich politické a profesní kariéry. Metody, které byly využívány při ověřování kandidátů v roce 1954, byly označeny za nesprávné.³⁶⁵

Speciální hodnocení se týkalo činnosti předsedy a jeho náměstků; vycházelo z hodnocení komunistických členů rady, připomínek jednotlivých oddělení KV KSČ a jejich nejbližších spolupracovníků. Následně bylo předáno byru KV KSČ, které je s připomínkami předložilo KV KSČ, aby rozhodlo, zdali mohou ve funkci pokračovat. Materiál s hodnocením byl odeslán i na ÚV KSČ, s vyjádřením, zda dostal dosavadní předseda a jeho náměstci, i přes kritiku, doporučení pokračovat ve funkci. Nejlepší hodnocení měl předseda KNV Josef Ježek, přestože byl kritizován, že přebíral práci svého náměstka Josefa Drahovzala v úseku zemědělství a za špatné chování k zaměstnancům na KNV. Byro KV KSČ však velký zájem předsedy o zemědělství vyhodnotilo jako klad a špatné chování k zaměstnancům za nutné. Přes velkou kritiku mohl v práci tajemníka pokračovat i Antonín Beneš. Všichni náměstci byli kritizováni za nedoplňování svých politických a odborných znalostí.³⁶⁶

³⁶²SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 79, kart. 106, Zápis z mimořádné schůze BKV KSČ konané dne 1. 3. 1954, Plán k zajištění výběru kandidátů NF, členů volebních komisí, jejich projednávání v BKV KSČ a v komisi NF, masových organizacích a druhých politických stran.

³⁶³ *Tamtéž*, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ ve dnech 1–2. 3. 1957; *Tamtéž*, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 26. 1. 1957, Referát na zasedání KV KSČ dne 26. 1. 1957; Referát s. Burdy.

³⁶⁴*Tamtéž*, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ ve dnech 1–2. 3. 1957.

³⁶⁵*Tamtéž*.

³⁶⁶*Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze Byra KV KSČ konané dne 11. 2. 1957, Hodnocení předsedy a náměstků KNV; Diskuse k hodnocení předsedy KNV Ježka.

Zhodnocení práce členů KNV muselo být předloženo byru KV KSČ do 15. ledna 1957, stejně jako návrh kádrového složení KNV.³⁶⁷ Podle návrhu na složení rady budoucího KNV měl ve výkonu funkce pokračovat předseda Josef Ježek, ve funkcích náměstků Josef Drahovzal, bývalý předseda KNV Josef Herbs a Josef Kohl. Tajemníkem měl být nadále Antonín Beneš, protože všichni získali doporučení pokračovat ve funkci. Naopak většina řadových členů byla vyměněna.³⁶⁸

Tabulka 23

Návrh na složení rady v novém KNV Hradec Králové³⁶⁹

funkce	jméno a příjmení	stranická příslušnost
Předseda	Josef Ježek	KSČ
Náměstek	Josef Drahovzal	KSČ
Náměstek	Josef Herbs	KSČ
Náměstek	Josef Kohl	KSČ
Tajemník	Antonín Beneš	KSČ
	Václav Tomeš	ČSL
	Marcel Kubec	ČSS
	Ema Vodstrčilová	KSČ
	Vlasta Chlupatá	KSČ
	Miroslav Ježek	KSČ
	Josef Klimeš	KSČ
	Josef Vlach	KSČ
	Antonín Kubiček	Bezpartijní

****Označení nové členové rady***

Cílem výběru kandidátů NF bylo v národních výborech zachovat osvědčené členy, kteří již měli z práce ve volebních obvodech a stálých komisích dostatek zkušeností. Mnoho členů MNV však kandidaturu odmítlo, protože jejich podnětné připomínky – vznášené během volebního období – nebyly brány vážně. Vážně nebyly brány ani jejich stížnosti na aparát národních výborů. Tento problém byl především u MNV ve městech. S ohlašovanou decentralizací proto měla být autorita jednotlivých členů zvýšena.³⁷⁰

³⁶⁷SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 81, kart. 129, Zápis ze schůze Byra KV KSČ konané dne 28. 12. 1956, Organizační zajištění I. etapy voleb do národních výborů.

³⁶⁸*Tamtéž*, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Návrh na složení rady KNV.

³⁶⁹*Tamtéž*; inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze Byra KV KSČ konané dne 11. 2. 1957, Hodnocení předsedy a náměstků KNV; Diskuse k hodnocení předsedy KNV Ježka.

³⁷⁰*Tamtéž*, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ ve dnech 1–2. 3. 1957.

Samotný výběr kandidátů prováděly výbory stranických organizací ve spolupráci s aktivem komunistů v národních výborech a v NF již během února. Stalo se však několik případů, kdy si kandidáty politické strany navrhovaly samy.³⁷¹

Sociální složení, které požadoval hradecký KNV nebylo dodrženo, protože se výbory stranických organizací s aktivem komunistů zaměřily při výběru kandidátů NF do nižších stupňů národních výborů pouze na funkcionáře – předsedy, náměstky a tajemníky a řadovým členům byla věnována malá pozornost.³⁷²

Nově při výběru kandidátů NF, kteří se měli stát členy rad, nebylo sledováno už jen třídní a politické hledisko, ale i jejich odbornost a zkušenosti, např. ze zemědělství, místního hospodářství, investiční výstavby, zdravotnictví, vnitřního obchodu a financí. Za členy rad měli být – na rozdíl od roku 1954 – vybírání více bezpartijní a členové ostatních politických stran. Cílem bylo mít celkově kvalitnější členy národních výborů než v předchozím volebním období, aby se během volebního období nemusely konat doplňovací volby. Všichni navržené kandidáti museli mít podporu všech složek NF.³⁷³ Návrhy kandidátů NF měly být dokončené do 21. února 1957.³⁷⁴ Definitivně byly schváleny plénem KV KSČ začátkem března 1957.³⁷⁵

Oficiálně poté navrhly masové organizace a politické strany kandidáty krajské komisi NF s lhůtou do 22. března 1957.³⁷⁶ Po schválení kandidátů však došlo k 14 změnám oproti původně schválenému návrhu, protože oslovení kandidáti kandidaturu nakonec odmítli, i když s nimi byla projednána dopředu.³⁷⁷ V okrese Dvůr Králové nad Labem odmítli znovu kandidovat hned čtyři kandidáti. Většina členů KNV nechtěla znovu kandidovat kvůli časové vytíženosti stranickými funkcemi.³⁷⁸

³⁷¹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ ve dnech 1–2.3. 1957.

³⁷²SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ ve dnech 1–2.3. 1957.

³⁷³Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ ve dnech 1–2. 3. 1957.

³⁷⁴Tamtéž, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 8. 3. 1957, Návrh na zabezpečení unesení ÚV KSČ ke II. etapě přípravy voleb.

³⁷⁵Tamtéž, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ ve dnech 1–2. 3. 1957; Seznam kandidátů na KNV.

³⁷⁶Tamtéž, Časový plán politickoorganizačního zajištění příprav II. etapy voleb do národních výborů

³⁷⁷Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ ve dnech 1–2.3. 1957; Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957.

³⁷⁸Tamtéž, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 29. 3. 1957, Změny v návrhu kandidátů NF do KNV.

Tabulka 24

Kandidáti, kteří odmítli kandidaturu³⁷⁹

Volební obvod	Jméno a příjmení	Stranická příslušnost	Navržen za
11	Miroslav Kvaček	KSČ	ČSM
12	Bohumil Seifert	Bezpartijní	ČSPO
13	Jana Vašíčková	KSČ	SČSP
14	Josef Vlach	KSČ	KV NF
16	Svatopluk Brabec	KSČ	ROH
20	Jaroslav Kavalský	KSČ	KSČ
35	Jan Koza	Bezpartijní	JZD
54	Miloslav Kozák	Bezpartijní	ČSPO
57	Bohumil Nevrlý	Bezpartijní	ČSPO
70	Miroslava Zemanová	KSČ	-
76	Drahoň Kučera	Bezpartijní	ROH

Po obdržení všech návrhů sestavila krajská komise NF předběžný návrh kandidátní listiny. Podle plánu politickoorganizačního zajištění voleb do národních výborů musel být návrh hotový do 27. března 1957. Kandidáti NF byli následně schvalováni na schůzích pracujících do konce března 1957. Poté následovala popularizace kandidátů v jejich volebních obvodech na tzv. veřejných schůzích k návrhům kandidátů NF, na kterých předstupovali před své voliče, kteří k nim mohli vznášet připomínky. Pokud byl kandidát voliči výrazně odmítán, mohl být vyměněn.³⁸⁰ Stalo se tak v případě dvou kandidátů, Josefa Machka v obvodě 41 za ČSS, který byl nahrazen Antonínem Kovárníkem, a Ladislava Loužila v obvodě 83, kterého nahradil Josef Petříček. Na rozdíl od roku 1954 měl náhradník stejnou stranickou příslušnost jako původní kandidát NF až na výjimku výše zmíněného Josefa Petříčka (KSČ), který nahradil kandidáta ČSS.³⁸¹

Při popularizaci kandidátů už nebyl dáván důraz na jejich životopis a politickou činnost, ale na to, jak je jejich práce přínosná pro společnost a výstavbu socialismu, např. když agitátor popularizoval kandidátku, která pracovala jako tkadlena, uvedl, co se

³⁷⁹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 29. 3. 1957, Změny v návrhu kandidátů NF do KNV.

³⁸⁰Tamtéž, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2.3. 1957, Časový plán politickoorganizačního zajištění příprav II. etapy voleb do národních výborů

³⁸¹Tamtéž, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 29.3. 1957, Změny v návrhu kandidátů NF do KNV; Tamtéž, inv. j. 82, kart. 131, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 12.4. 1957, Změny v návrhu na kandidáty NF.

v daném závodě vyrábí za látky. Když byl představován kandidát, který pracoval jako traktorista, bylo hovořeno o tom, jak STS sloužilo československému zemědělství.³⁸²

Veřejné schůze k návrhům kandidátů NF probíhaly od 1. do 17. dubna 1957.³⁸³ Následující den poté předaly komise NF seznam voliči schválených kandidátů NF obvodním volebním komisím k zaregistrování.³⁸⁴

Z 83 kandidátů NF navržených do KNV bylo 54 členů KSČ, 3 členové ČSS, 5 členů ČSL a 21 bezpartijních. V sociálním složení navrženého pléna bylo 25 dělníků, 16 členů JZD, 2 soukromě hospodařící rolníci a 40 ostatních pracujících. Oproti původnímu návrhu byl zvýšen počet komunistů a bezpartijních na úkor členů ČSS. Celkově kandidovalo 22 žen a 6 členů ČSM. V třídním složení a sociálním složení bylo oproti původnímu návrhu dělníků a členů JZD o jednoho méně, ostatních pracujících o dva méně a žen o jednu méně. V roce 1954 ve volbách do MNV chyběli komunisté ve 13 obcích, tomuto se podařilo v roce 1957 zamezit.³⁸⁵ Kromě členů, kteří se osvědčili v dosavadním KNV, kandidovalo rovněž 46 osvědčených členů se zkušenostmi z práce v národních výborech nižších stupňů.³⁸⁶

Po zaregistrování předstupovali kandidáti NF s programovým plánem před voliče na besedách.³⁸⁷ Vzhledem k tomu, že krajský programový plán byl vůči jednotlivým obvodům málo konkrétní, obdrželi kandidáti NF s programovým plánem do KNV okresní a místní programové plány všech obcí a okresů v jejich obvodu, aby měli o svém obvodu kvalitnější informace a byli tak lépe připraveni na schůzi s voliči.³⁸⁸ Kvůli tomu také všichni kandidáti absolvovali školení o programových plánech národních výborů, o novelizaci volebního zákona a organizaci volebního dne.³⁸⁹

³⁸²SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2.3. 1957, Časový plán politickoorganizačního zajištění příprav II. etapy voleb do národních výborů, Referát s. Kohla

³⁸³Tamtéž, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 26. 2. 1957, Plán organizačně technických opatření národních výborů k volbám v roce 1957.

³⁸⁴Tamtéž, inv.j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 1–2. 3. 1957, Časový plán politickoorganizačního zajištění příprav II. etapy voleb do národních výborů.

³⁸⁵Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Referát s. Ježka ke stavu připravenosti voleb.

³⁸⁶Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957,

³⁸⁷Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2.3. 1957, Referát pro zasedání KV KSČ konané ve dnech 1–2.3. 1957

³⁸⁸Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Referát s. Ježka ke stavu připravenosti voleb.

³⁸⁹ Tamtéž, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 26. 2. 1957, Plán organizačně technických opatření národních výborů k volbám v roce 1957.

Besedy ve volebních obvodech, kde kandidáti předstupovali před voliče s programovým plánem, probíhaly od 26. dubna do 15. května 1957.³⁹⁰ Besed se kromě kandidátů účastnili členové komisí NF, kteří měli usilovat o zvolení svého kandidáta.³⁹¹

Účast na schůzích zajišťovali agitátoři a členové volebních komisí. Stejně jako v předchozích volbách do národních výborů v roce 1954 měl každý agitátor své voliče, které navštěvoval přímo v jejich domácnostech, a jeho úkolem bylo zajistit účast na schůzích a přispět tak k manifestačnímu zvolení kandidáta daného obvodu.³⁹²

Od 1. dubna do 12. května 1957 se v Hradeckém kraji konalo celkem 1403 veřejných schůzí a besed s kandidáty. Průměrná účast voličů bylo pouhých 12,8 %. Nejvíce besed a schůzí se konalo v okresech Žamberk, Vrchlabí, Náchod a Hradec Králové město, naopak v okresech Hořice, Dobruška a Jaroměř se jich konalo nejméně. Největší účast voličů byla v okresech Žamberk, kde se zúčastnilo 23,7 %. Nejméně voličů přišlo na veřejné schůze v okrese Jičín.³⁹³

Kandidáti NF byli v Pochodni propagovaní stejným způsobem jako v roce 1954. U každého kandidáta byla otisknuta jeho fotografie, bydliště, volební obvod a povolání. U vybraných kandidátů byl zveřejněn krátký medailonek (viz Příloha C).³⁹⁴

³⁹⁰SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 26. 2. 1957, Časový plán politickoorganizačního zajištění příprav II. etapy voleb do národních výborů.

³⁹¹Tamtéž, inv.j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Návrh na usnesení KV KSČ.

³⁹²Tamtéž, Referát s. Ježka ke stavu připravenosti voleb.

³⁹³Tamtéž, inv. j. 239, kart. 459, Schůzová činnost k volbám, Veřejné schůze a besedy s kandidáty do 12. 5. 1957 a podíl v % k celkovému počtu voličů.

³⁹⁴Tamtéž, *Hlas pro kandidáty NF je hlasem pro mír, blaho lidu a socialismus*, Pochodeň, 44, s. 4.

Tabulka 25

Celkový počet veřejných schůzí a besed voličů s kandidáty NF do KNV od 1. 4. do 12. 5 1957³⁹⁵

okres	počet schůzí	účast voličů v %
Broumov	68	10,4%
Dobruška	51	8,8%
Dvůr Králové nad Labem	71	17,9%
Hořice	51	10,8%
Hradec Králové – město	124	16,4%
Hradec Králové – venkov	66	12,2%
Jaroměř	51	11,6%
Jičín	83	6,6%
Náchod	121	12%
Nová Paka	75	10,9%
Nový Bydžov	76	11,4%
Rychnov nad Kněžnou	64	7,5%
Trutnov	80	12,9%
Vrchlabí	133	19,4%
Žamberk	290	23,7
celkem	1403	12,8%

SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 239, kart. 459, Schůzová činnost k volbám, Veřejné schůze a besedy s kandidáty do 12. 5. 1957 a podíl v % k celkovému počtu voličů.

Tabulka 26

Kandidáti NF do KNV ve volbách v roce 1957 v okresech Broumov, Dvůr Králové, Hořice³⁹⁶

volební obvod	jméno a příjmení	stranická příslušnost	navržen za
okres Broumov			
1	Jarmila Hanušová	KSČ	ROH
2	Karel Vacek	Bezpartijní	ROH
3	Stanislav Luňáček	KSČ	KSČ
4	Jaroslav Bošek	Bezpartijní	ROH
okres Dobruška			
5	Otomar Šubrt	KSČ	ROH
6	Ema Vodstrčilová	KSČ	ROH
7	Jaroslav Škalda	KSČ	ROH
8	Emil Rejman	Bezpartijní	KV NF
9	Josef Falta	ČSL	ČSL
okres Dvůr Králové nad Labem			
10	František Hans	ČSS	ČSS
11	Václav Bělohoubek	KSČ	ČSM
12	Vojtěch Šorm	Bezpartijní	KV NF
13	Vlasta Sedláková	KSČ	SČSP
14	Oldřich Čuda	KSČ	KV NF
okres Hořice			
15	Vlastimil Čepelák	Bezpartijní	ROH
16	Jaroslav Vagenknecht	KSČ	ROH
17	Josef Drahoslav	KSČ	KSČ

³⁹⁶ SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Seznam kandidátů do KNV; *Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 29. 3. 1957, Změny v návrhu kandidátů NF do KNV; *Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 131, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 12. 4. 1957, Změny v návrhu na kandidáty NF.

Tabulka 27

Kandidáti NF do KNV ve volbách v roce 1957 v okrese Hradec Králové³⁹⁷

volební obvod	jméno a příjmení	stranická příslušnost	navržen za
okres Hradec Králové			
18	Josef Ježek	KSČ	KSČ
19	Václav Klubert	Bezpartijní	ROH
20	Josef Maixner	KSČ	KV Svaz železnic
21	Jarmila Kramářová	KSČ	ČSM
22	Františka Bildová	KSČ	SČSP
23	František Vrtílek	KSČ	ROH
24	Marie Nováková	KSČ	ROH
25	Josef Klimeš	KSČ	ROH
26	Jan Šafařík	KSČ	KSČ
27	Marie Marková	KSČ	KV NF
28	Marcel Kubec	ČSS	ČSS
29	Ludvík Pomezný	Bezpartijní	KV NF
30	Václav Hořejší	KSČ	ROH
31	Josef Herbs	KSČ	KSČ

Tabulka 28

Kandidáti NF do KNV ve volbách v roce 1957 v okresech Jaroměř a Jičín³⁹⁸

volební obvod	jméno a příjmení	stranická příslušnost	navržen za
okres Jaroměř			
32	Jan Hartman	KSČ	ROH
33	Josef Krčál	KSČ	ČSA
34	Josef Vaněk	KSČ	KSČ
35	Jan Andrle	Bezpartijní	OV NF
okres Jičín			
36	Václav Frýba	KSČ	SLD
37	Josef Soukup	KSČ	-
38	Anna Podzimková	KSČ	KSČ
39	Růžena Tomášková	Bezpartijní	ČSČK
40	František Špína	ČSL	ČSL
41	Antonín	ČSS	ČSS

³⁹⁷SOA Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Seznam kandidátů do KNV; *Tamtéž*, f. KV KSČ, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 29. 3. 1957, Změny v návrhu kandidátů NF do KNV; *Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 131, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 12. 4. 1957, Změny v návrhu na kandidáty NF.

³⁹⁸*Tamtéž*.

Tabulka 29

Kandidáti NF do KNV ve volbách v roce 1957 v okresech Náchod a Nová Paka³⁹⁹

volební obvod	jméno a příjmení	stranická příslušnost	navržen za
okres Náchod			
42	Josef Doloňský	KSČ	ROH
43	Miroslav Ježek	KSČ	ČSM
44	Josef Pinkava	Bezpartijní	ROH
45	Antonín Drašnar	Bezpartijní	ROH
46	Alena Matoušová	KSČ	ČSM
47	Ludmila Vaňková	KSČ	ROH
48	Václav Tomek	ČSL	ČSL
49	Jindřich Řezníček	Bezpartijní	ČSPO
okres Nová Paka			
50	Růžena Rychterová	KSČ	KSČ
51	Marie Hrubá	KSČ	ROH
52	František Zahradník	ČSL	ČSL

Tabulka 30

Kandidáti NF do KNV ve volbách v roce 1957 v okresech Nový Bydžov a Rychnov nad Kněžnou⁴⁰⁰

volební obvod	jméno a příjmení	stranická příslušnost	navržen za
okres Nový Bydžov			
53	Pavla Krejčová	KSČ	KSČ
54	Václav Trejbal	Bezpartijní	ČSPO
55	Růžena Futerová	KSČ	ROH
56	Karel Lukánek	KSČ	ROH
57	Miloš Pospíšil	Bezpartijní	ČSPO
okres Rychnov nad Kněžnou			
58	František Kotek	KSČ	ROH
59	Antonín Kubíček	Bezpartijní	ROH
60	Anna Plačková	KSČ	ROH
61	Stanislav Matoušek	KSČ	ROH
62	Bohuslav Mrázek	Bezpartijní	ČSPO
63	Josef Jedlička	ČSS	ČSS
64	Růžena Plná	KSČ	ROH

³⁹⁹SOA Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Seznam kandidátů do KNV; *Tamtéž*, f. KV KSČ, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 29. 3. 1957, Změny v návrhu kandidátů NF do KNV; *Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 131, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 12. 4. 1957, Změny v návrhu na kandidáty NF.

⁴⁰⁰*Tamtéž*.

Tabulka 31

Kandidáti NF do KNV ve volbách v roce 1957 v okresech Trutnov, Vrchlabí, Žamberk⁴⁰¹

volební obvod	jméno a příjmení	stranická příslušnost	navržen za
okres Trutnov			
65	Věra Poláčková	KSČ	ČSČK
66	Miroslav Klapka	KSČ	ČSM
67	Božena Jirušková	Bezpartijní	ROH
68	Josef Kohl	KSČ	KSČ
69	Josef Janovský	KSČ	ROH
70	Minář Ludvík	KSČ	-
71	Berta Kadrmasová	KSČ	ROH
72	Vlasta Chlupatá	KSČ	ROH
73	Josef Jaroš	Bezpartijní	KV NF
okres Vrchlabí			
74	Jaroslav Fajstavr	KSČ	SLD
75	Anna Plecháčová	KSČ	ROH
76	Alois Kornmüller	Bezpartijní	ROH
77	Jan Bachtík	KSČ	KSČ
78	Antonín Beneš	KSČ	KSČ
okres Žamberk			
79	Jan Kroul	ČSL	ČSL
80	Antonín Štěpáněk	Bezpartijní	ROH
81	Antonín Sekyra	KSČ	ROH
82	Karel Mikula	KSČ	KSČ
83	Josef Petříček	KSČ	ČSLA

Týden před volbami se v každém okrese konaly hromadné manifestační schůze, na kterých promluvili přední straničtí a vládní činitelé. Schůze v Hradci Králové navštívil prezident Antonín Zápotocký.⁴⁰² Jeho projev byl běžným funkcionářským vystoupením, zaměřil ho především na mezinárodní situaci (studenou válku) a ekonomickou situaci v ČSR. Voleb do národních výborů se dotkl pouze okrajově, kdy stručně zmínil průběh první volební etapy, soustředěný na kampaň za zhodnocení národních výborů.

⁴⁰¹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Seznam kandidátů do KNV; *Tamtéž*, f. KV KSČ, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 29. 3. 1957, Změny v návrhu kandidátů NF do KNV; *Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 131, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 12. 4. 1957, Změny v návrhu na kandidáty NF.

⁴⁰²*Tamtéž*, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 11. 5. 1957, Referát s. Burdy; Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 22. 6. 1957,

Okomentoval také špatný stav Hradeckých pekáren, ke kterým voliči během volební kampaně vznášeli nejvíce připomínek.⁴⁰³

Fotografie 6

Prezident ČSR Antonín Zápotocký v Hradci Králové⁴⁰⁴

Fotografie 7

Voliči na Gottwaldově náměstí v Hradci Králové při projevu prezidenta ČSR Antonína Zápotockého⁴⁰⁵

⁴⁰³SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 239, kart. 459, Schůzová činnost k volbám, Projev prezidenta Antonína Zápotockého.

⁴⁰⁴Tamtéž.

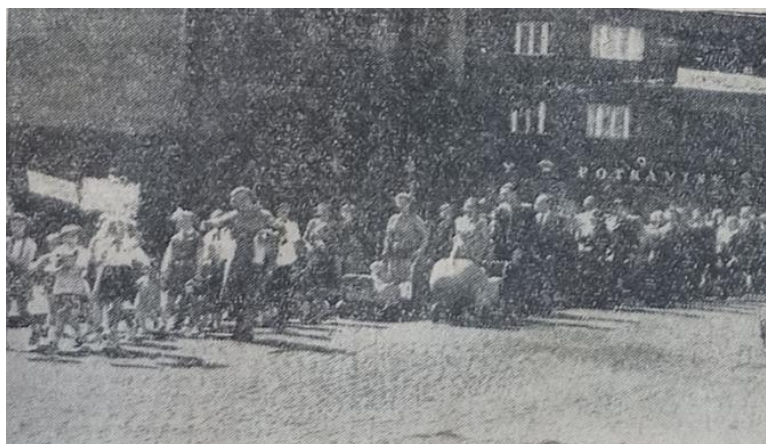
⁴⁰⁵Tamtéž.

Den před volbami členové okrskových volebních komisí zkontrolovali volební místnosti.⁴⁰⁶ Pro volební den byla zřízena speciální informační služba, která informovala o všech nedostatcích, jež byly vzápětí operativně řešeny.⁴⁰⁷ Ve volebním dni sledovaly všechny stranické orgány – počínaje výbory MO KSC přes byra OV KSC až po byro KV KSC – průběh voleb a dělaly všechna potřebná opatření prostřednictvím členů KSC ve volebních komisích. Byro KV KSC vyžadovalo od volebních komisí šest průběžných zpráv o tom, kolik voličů již odvolilo, jaká je nálada voličů apod. Informace pak byly zasílány na ÚV KSC.⁴⁰⁸

Volební místnosti se voličům otevřely nejdříve v 6 nebo 7 hodin ráno.⁴⁰⁹ O samotném průběhu volebního dne se dokumentace KNV Hradec Králové a KV KSC Hradec Králové téměř nezmiňuje. Podle deníku Pochodeň byl pro voliče volební den stejný jako v roce 1954, avšak společné odchody z činžovních domů organizovány nebyly. Každý se měl dostavit na předem určené místo sám. Z těchto improvizovaných shromaždišť se tudíž odcházelo do volebních místností ve velkých průvodech s doprovodem harmoniky a pionýrů. Po celý den probíhaly ve městech lidové slavnosti.⁴¹⁰

Fotografie 8

Občané odcházející k volební místnosti⁴¹¹

⁴⁰⁶SOA Hradec Králové, f. KV KSC Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSC konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát s. Ježka ke stavu připravenosti voleb,

⁴⁰⁷Tamtéž.

⁴⁰⁸Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSC konané dne 11. 5. 1957, Referát s. Borůvky.

⁴⁰⁹Tamtéž, Zápis ze schůze pléna KV KSC konané dne 11. 5. Referát. s. Herbse.

⁴¹⁰Manifestace jednoty lidu, Pochodeň, 44, s.1.

⁴¹¹Tamtéž.

Než byly výsledky voleb z okrskových komisí předány příslušným volebním komisím, MO KSČ je musely projednat a podat o tom zprávu OV KSČ, které je následně předaly Krajské volební komisi. Nejpozději do 5 hodin ráno 20. května 1957 musela krajská volební komise podat zprávu o volebních výsledcích.⁴¹²

Voleb do národních výborů v roce 1957 se zúčastnilo 99,5 % voličů. Pro kandidátku národní fronty hlasovalo 99,31 % voličů, proti pouhých 0,69 %. Do KNV prošli všichni kandidáti.⁴¹³ Nejlepší výsledek měli dva kandidáti – Jan Šafařík (obvod 26) a Antonín Kubiček (obvod 59), oba dostali 99,9 % hlasů.⁴¹⁴

Výrazně odlišné výsledky v podobě vysokého procenta odevzdaných hlasů způsobila pravděpodobně zkušenost voličů z minulých voleb v roce 1954. Volit proti kandidátovi NF se ukázalo jako zbytečné, protože v případě nezvolení kandidáta NF se volby opakovaly za 14 dní znovu. Na výraznou demotivaci voličů poukazuje také extrémně nízká účast na veřejných schůzích a besedách s kandidáty.

Další volby do národních výborů v této podobě se již nekonaly. Nová ústava z roku 1960 s sebou přinesla i nové administrativní uspořádání státu a nový systém státní správy, což mělo dopad i na národní výbory. Hradecký kraj společně s Pardubickým krajem vytvořily Východočeský kraj, vznikl tak Východočeský krajský národní výbor.⁴¹⁵ Následující volby do národních výborů v roce 1960 proběhly již do odlišných institucí a podle nového zákona č. 39/1960 Sb. o volbách do národních výborů.⁴¹⁶

⁴¹²SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957 Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 11. 5. 1957, Referát s. Borůvky.

⁴¹³*Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 52, kart. 8, Zápis z ustanovující schůze pléna KNV, Zpráva z mandátové komise.

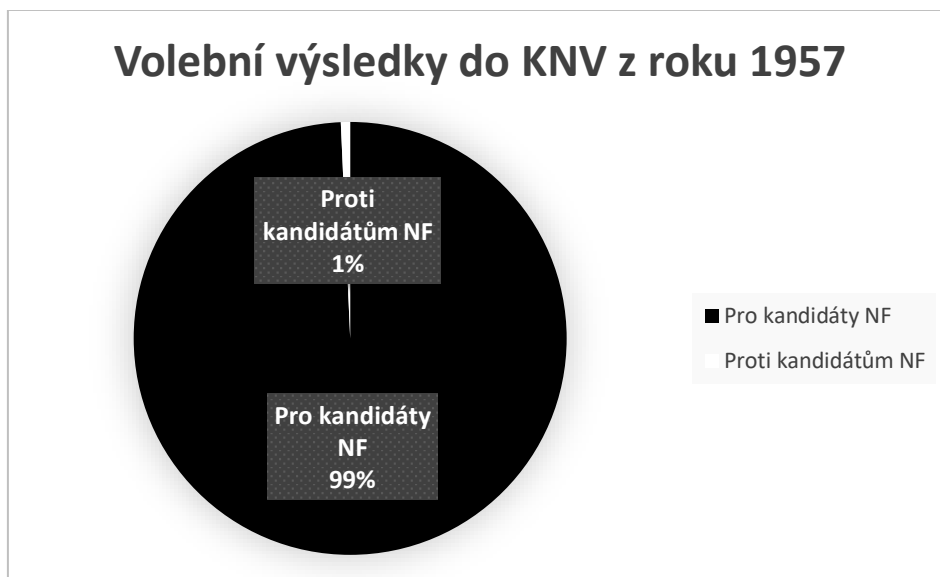
⁴¹⁴*Manifestace jednoty lidu*, Pochodeň, 44, s. 1.

⁴¹⁵Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava československé socialistické republiky; Zákon č. 36/1960 Sb. o územním členění státu, § 3; Zákon č. 65/1960 Sb. o národních výborech.

⁴¹⁶Zákon č. 39/1960 Sb. o volbách do národních výborů.

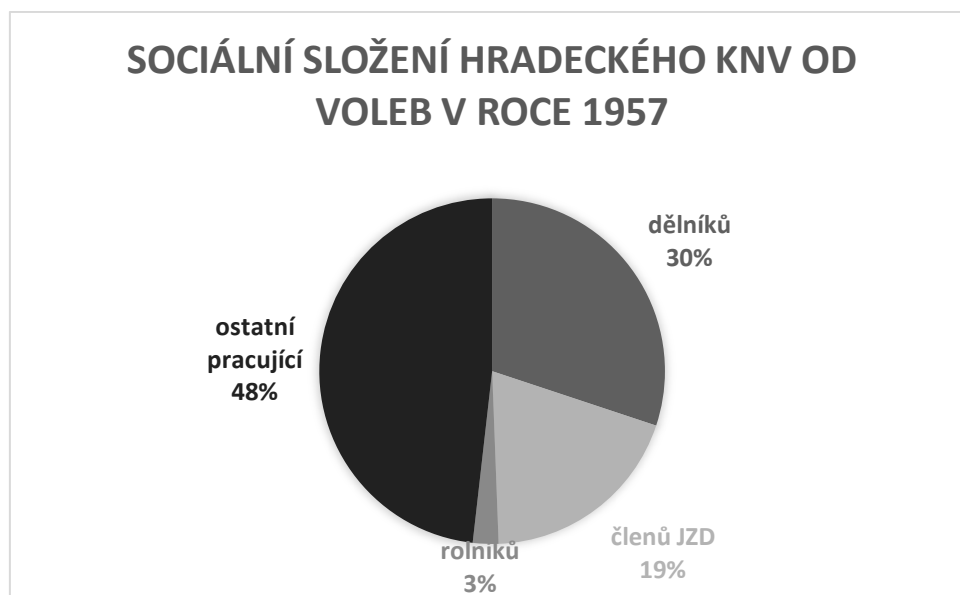
Graf 7

Volební výsledky do KNV z roku 1957⁴¹⁷

Graf 8

Politické složení Hradeckého KNV od voleb v roce 1957⁴¹⁸

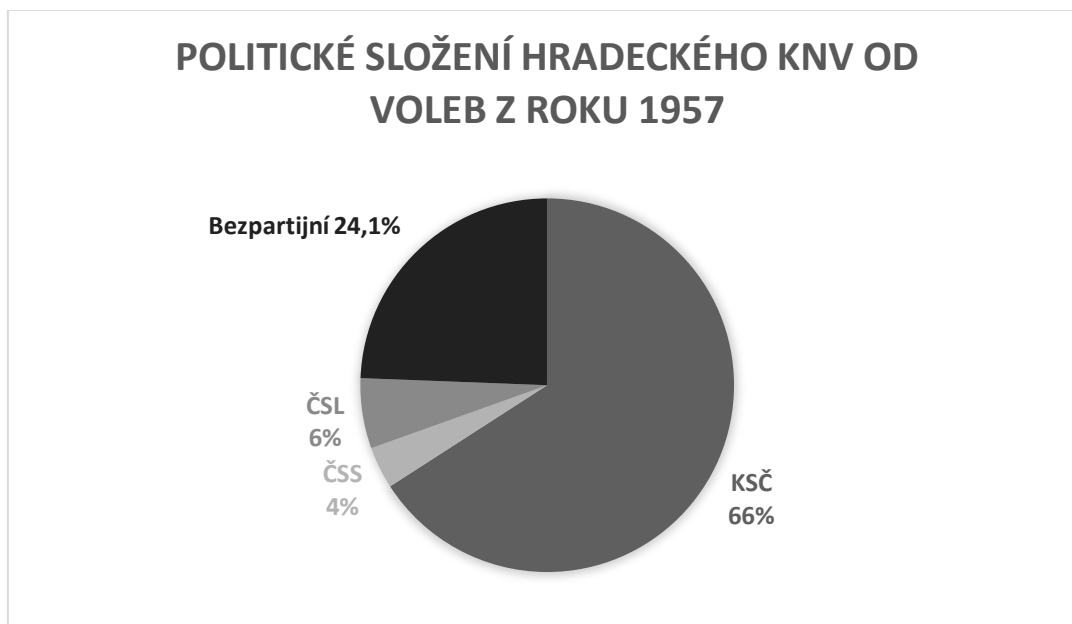

⁴¹⁷SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 52, kart. 8, Zápis z ustanovující schůze pléna KNV, Zpráva z mandátové komise.

⁴¹⁸Tamtéž, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 222, kart. 446, Hodnocení politické a sociálního složení kandidátů národních výborů do všech stupňů srovnání let 1954 a 1957.

Graf 9

Politické složení Hradeckého KNV od voleb v roce 1957⁴¹⁹

⁴¹⁹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 222, kart. 446, Hodnocení politické a sociálního složení kandidátů národních výborů do všech stupňů srovnání let 1954 a 1957.

Závěr

Volby do národních výborů v roce 1954 byly v totalitním Československu prvními svého druhu. Logicky se tak funkcionáři z hradeckého KNV a KV KSČ dopustili chyb, kterými se volební příprava zkomplikovala, ať už to bylo působení agitačních středisek, obtíže s výběrem kandidátů NF nebo špatná statistická data. Naopak volby v roce 1957 byly znatelné pokusem funkcionářů se těmto chybám vyhnout a volební přípravu zefektivnit. Velkou motivací mohl být i špatný volební výsledek z roku 1954, který mohl způsobit problém na ÚV KSČ. Volby do národních výborů v roce 1957 tak obsahovaly několik důležitých rozdílů, o kterých je důležité se zmínit.

Oba použité fondy KNV Hradec Králové a KV KSČ Hradec Králové nejsou z hlediska pramenné základny na stejné úrovni. Fond KNV Hradec Králové, který by měl být pro diplomovou práci klíčový, je výrazně v horším stavu, ať už svým uspořádáním nebo obsahem než fond KV KSČ Hradec Králové, ze kterého se podařilo doplnit veškeré důležité informace. Řada zápisů ze schůzí pléna a předsednictva v jednotlivých složkách je přeházená, což pro badatele představuje jistý ne komfort. Řada dokumentů se pravděpodobně nedochovala, protože jinak by ze zápisů schůzí pléna a předsednictva vyplývalo, že KNV Hradec Králové nevěnoval volební přípravě příliš velkou pozornost, což je podle zápisů z KV KSČ velmi nepravděpodobné.

Zklamání pro badatele představují volební kartony z obou výše zmíněných fondů. Dokumentace v obou sledovaných letech obsahuje z velké části jen informace z jednotlivých okresů pro volby do nižších složek NV nebo stejné informace obsažené v zápisech schůzí pléna a byra KV KSČ. Bohužel chybí přehled o volebních výsledcích do KNV z jednotlivých okresů v obou sledovaných letech, proto nejsou v práci zaznamenány. K dispozici jsou jen výsledky voleb z několika obcí a měst do MNV a okresů do ONV.

V roce 1957 začala volební příprava s časovým předstihem, již na konci prosince 1956, kdy byly ustanoveny komise NF, tedy o více jak měsíc dříve než v roce 1954.⁴²⁰ Funkcionáři tak nejspíše chtěli využít toho, že v lednu nemuseli organizovat všenárodní diskusi, což umožnilo utvořit si časovou rezervu. Vláda sice v této době připravovala

⁴²⁰SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv. j. 81, kart. 129, Zápis ze schůze Byra KV KSČ konané dne 28. 12. 1956, Návrh organizačního zajištění I. etapy voleb do NV; *Tamtéž*, inv.j. 79, kart. 105, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 12. 2. 1954, Schvalování krajské komise NF.

novelizaci volebního zákona, její představování v podobném principu jako ve všennárodní diskusi se však neplánovalo. Nepochybně proto, že úpravy byly nevelké a v případě Hradeckého kraje se dotkly jen MNV.⁴²¹ V lednu 1957 se tak mohlo začít s ustavováním agitačních středisek, volebních komisí a výběrem kandidátů NF. Podobně jako v roce 1954 probíhala kampaň za činnost národních výborů v minulém volebním období, kde členové národních výborů skládali voličům účty. Tentokrát byl však zvolen efektivnější způsob. Využity byly již vytvořené volební obvody, ve kterých jejich zvolení členové pořádali besedy o své činnosti.⁴²²

Ustavování agitačních středisek v roce 1957 přineslo výrazné změny. V roce 1954 mnoho agitačních středisek nevyvíjelo činnost, a proto nebyla v roce 1957 agitační střediska v obcích ustavována. Nebylo to však dobré řešení, protože v roce 1954 bylo několik dobře fungujících středisek na vesnicích, která se stala pro jiná agitační střediska vzorem. V roce 1957 stejně jako v roce 1954 se agitační střediska rozjížděla pomalu a mnoho jich opět ani nezačalo vyvíjet činnost.⁴²³

Funkcionáři se v roce 1957 hodně poučili při tvorbě APP, které se ukázaly jako nereálné; většina slibů nebyla splněna kvůli nedostatku financí, proto byly v roce 1957 nahrazeny tzv. programovými plány. Lišily se tím, že obsahovaly cíle jen na jeden rok a potom měly být doplněny. Voliči se mohli stejně jako v roce 1954 k programovým plánům vyjádřit ještě před jejich schválením, na jejich názor již nebyl brán zřetel. Pravděpodobně proto, že názory občanů často nebylo možné zrealizovat, a toho se s programovým plánem chtěli funkcionáři vyvarovat.⁴²⁴

Novelizace volebního zákona u KNV zasáhla do volebních obvodů. Každý kraj měl být rozdělen min. na 75 volebních obvodů, to se Hradeckého kraje netýkalo, protože při předchozích volbách byl rozdělen na 82 volebních obvodů.⁴²⁵ Přesto však změny ve volebních obvodech v Hradeckém kraji nastaly. V průběhu posledních tří let se navýšil

⁴²¹Zákon č. 11/1957 Sb., Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů.

⁴²²SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv.j. 49, kart. 7, Zápis z 1. schůze rady konané dne 14. 1. 1957, Plán politickoorganizačního zajištění voleb do národních výborů – I. etapa.

⁴²³ *Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 11. 1. 1957, Plán propagandistické a agitační práce k volbám do národních výborů; *Tamtéž*, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát s. Kohla.

⁴²⁴*Tamtéž*, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Referát s. Ježka k připravenosti voleb do národních výborů; Návrh na usnesení KV KSČ.

⁴²⁵ Zákon č. 11/1957 Sb., Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů, Čl. I, § 6.

počet obyvatel v kraji, proto se počet volebních obvodů zvýšil na 83.⁴²⁶ Změněno bylo také územní uspořádání volebních obvodů, pravděpodobně kvůli velkým odchylkám v počtu obyvatelstva. Některé okresy tak jeden volební obvod ztratily nebo naopak získaly.⁴²⁷

Ustavení volebních komisí bylo prováděno v obou sledovaných letech ve stejném čase. K drobným změnám došlo v třídním a politickém složení obvodních volebních komisí. V roce 1957 byl navýšen počet dělníků a naopak snížen počet pracujících. V politickém složení byl zvýšen počet bezpartijních na úkor komunistů.⁴²⁸

Výrazné změny ve volební přípravě byly provedeny ve výběru kandidátů. V roce 1957 začal výběr kandidátů již v polovině ledna (o měsíc o půl dříve než v roce 1954) a skončil stejně jako v roce 1954 na konci března. Cílem bylo vybrat kvalitnější kandidáty NF, aby nehrozilo opakování voleb, což vyžadovalo více času. Změnila se také kritéria pro výběr kandidátů NF. Nově nebyla u potencionálních kandidátů hodnocena jen jejich dosavadní politická kariéra, ale především odbornost.⁴²⁹ Více svobody ve výběru kandidátů NF dostaly ostatní politické strany, které kandidáty nevybíraly už ve spolupráci s OV KSČ, ale jen s aktivem komunistů národních výborů, byly dokonce případy, kdy si ostatní politické strany vybraly svého kandidáta samy.⁴³⁰

Samotný proces výběru byl velmi zjednodušen. V roce 1957 již nebylo povinné nominovat kandidáta německé národnosti z pohraničních okresů, pravděpodobně proto, že německý kandidát byl pro voliče příliš kontroverzní a volební kampaň to zbytečně komplikovalo. Skutečnost, že německá otázka byla pro voliče v Hradeckém kraji citlivým tématem, dokazují i diskuse o doosídlování pohraničí na předvolebních schůzích.

Volební kampaň v roce 1957 byla oproti roku 1954 značně intenzivnější, pravděpodobně kvůli předchozímu špatnému volebnímu výsledku, který se značně vymykal celostátnímu průměru. Nově kromě agitátorů agitovali i běžní občané, kteří

⁴²⁶SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv.j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 26. 2. 1957, Plán organizačně technických opatření národních výborů k volbám v roce 1957.

⁴²⁷*Tamtéž*, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Seznam kandidátů do KNV.

⁴²⁸Autorčina statistika, Zdroj: SOA Hradec Králové, f. KV KSČ, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze byra KV KSČ konané dne 26.2. 1957, Politické a sociální složení KNV.

⁴²⁹*Tamtéž*, inv. j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 8. 3. 1957, Návrh na zabezpečení unesení ÚV KSČ ke II. etapě přípravy voleb.

⁴³⁰*Tamtéž*, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát na zasedání KV KSČ ve dnech 1–2.3. 1957. Referát s. Hanušové.

během svého povolání potkávali velký počet lidí, např. doktoři nebo průvodčí.⁴³¹ Hradecký kraj také navštívili během volební kampaně významní politici jako prezident ČSR Antonín Zápotocký.⁴³² Bohužel to zůstalo jen u snahy, protože naopak agitátoři nepracovali tak důsledně jako v roce 1954.⁴³³ Zároveň volební kampaně byla ze strany ÚV KSČ velmi centralizovaná, protože hlavní téma volební kampaně, zvyšování efektivity národního hospodářství, muselo být stejné ve všech krajích.⁴³⁴ Také při tvorbě programových plánů se muselo vycházet z celostátního plánu rozvoje národního hospodářství.⁴³⁵ Z toho vyplývá, že APP nebylo splněno i v jiných krajích, proto stát chtěl mít garanci splnitelnosti programových plánů v celé ČSR.

Nejvýraznější rozdíl mezi volbami do národních výborů v letech 1954 a 1957 byl pochopitelně volební výsledek, který činil 25 %. Výrazně odlišné výsledky v podobě vysokého procenta odevzdaných hlasů způsobila pravděpodobně zkušenost voličů z minulých voleb v roce 1954. Volit proti kandidátovi NF se ukázalo jako zbytečné, protože v případě nezvolení kandidáta NF se volby opakovaly za 14 dní znovu. Na výraznou demotivaci voličů poukazuje také extrémně nízká účast na veřejných schůzích a besedách s kandidáty v roce 1957.⁴³⁶

I když měl Hradecký kraj jeden z nejhorších volebních výsledků, Pardubický kraj nedopadl o mnoho lépe. Ve volbách v roce 1954 v Pardubickém kraji hlasovalo pro kandidátku NF 79 % voličů, Hradecký kraj tak předstihl jen o 5 %.⁴³⁷ Oba kraje tak měly horší volební výsledek než Prešovský kraj, který měl nejnižší výsledek na Slovensku.⁴³⁸

Výsledky obou krajů i vzhledem k celostátnímu výsledku patřily k těm nejhorším. V Pardubickém kraji mohl být podobný problém jako v kraji Hradeckém, a to vysoký

⁴³¹SOA Hradec Králové, f. KV KSČ Hradec Králové, inv.j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze pléna BKV KSČ konané ve dnech 1–2. 3. 1957, Referát s. Kohla.

⁴³²*Tamtéž*, inv.j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 11. 5. 1957, Referát s. Burdy; Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 22. 6. 1957,

⁴³³*Tamtéž*, inv.j. 82, kart. 130, Zápis ze schůze BKV KSČ konané dne 11. 1. 1957, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 11. 5. 1957, Referát s. Borůvky.

⁴³⁴ *Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 1–2. 3. 1957, Časový plán politickoorganizačního zajištění příprav II. etapy voleb do národních výborů.

⁴³⁵*Tamtéž*, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Referát s. Jěžka ke stavu připravenosti voleb.

⁴³⁶*Tamtéž*, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 19. 5. 1954, Zpráva o výsledcích voleb – ref. s. Trunec; *Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 52, kart. 8, Zápis z ustanovující schůze pléna KNV, Zpráva z mandátové komise.

⁴³⁷M. KABEŠOVÁ, *Mechanismus...*, s. 64.

⁴³⁸J. ŽATKULIAK, *Vývoj...*, s. 110.

počet soukromě hospodařících rolníků. V Ústeckém kraji byl výsledek přes 90 %.⁴³⁹ Přestože volby byly pouhou předem připravenou aklamací, ukazuje se, že výsledky mohly být velmi rozdílné a že geografická poloha a sociální situace v krajích mohla volební výsledky ovlivnit. Zároveň to dokazuje, že českoslovenští občané měli stále odvalu oficiálně vyjádřit nesouhlas s komunistickým režimem. Nový typ voleb mohl pro československé občany znamenat určitou naději na alespoň drobnou implementaci demokratických prvků do totalitního zřízení. Naopak v roce 1957 byly volební výsledky v obou krajích téměř identické (99 %).⁴⁴⁰ Zklamání a demotivace tak pravděpodobně dopadly na občany v celém Československu.

Samotná volební příprava v obou krajích probíhala podle velmi podobného postupu ve stejném časovém harmonogramu. Mohlo to být způsobené tím, že se jednalo o sousední kraje ve východních Čechách a mezi funkcionáři mohla fungovat spolupráce, zároveň to poukazuje na centrální řízení z ÚV KSČ. Velmi se však lišil přístup k realizaci a průběh voleb. V Hradeckém kraji se podařilo otevřít téměř původně plánovaný počet agitačních středisek.⁴⁴¹ Na druhou stranu se v Pardubickém kraji nestalo, že by se na poslední chvíli musela změnit zvolená místa a některá střediska nezačala vůbec vyvíjet činnost.⁴⁴²

K přípravě APP bylo v obou krajích přistupováno velmi rozdílně. V Hradeckém kraji byl APP vytvářen na celé volební období.⁴⁴³ V roce 1957 se programové plány vytvářely jen na jeden rok.⁴⁴⁴ V Pardubickém kraji takto postupovali už v roce 1954, je možné, že se hradečtí funkcionáři inspirovali od pardubických kolegů.⁴⁴⁵

Velmi odlišně probíhal v obou krajích výběr kandidátů. V Pardubickém kraji byl celý proces mnohem jednodušší a nebyl charakteristický neustálým „přehazováním“

⁴³⁹T. HRADECKÝ, *Vznik...*, s. 191

⁴⁴⁰M. KABEŠOVÁ, *Mechanismus...*, s. 120.

⁴⁴¹SOA Hradec Králové, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 204, kart. 415, Volby do národních výborů, Pokyny a zprávy krajské volební komise – Zpráva o průběhu předvolební kampaně pro volby do národních výborů z 6. 4. 1954; *Tamtéž*, inv. j. 204, kart. 29, zápis z 8. řádné schůze rady konané dne 23. 2. 1954, Úkoly národních výborů při přípravě, zajištění a provedení voleb do národních výborů; *Tamtéž*, f. KV KSČ Hradec Králové, inv. j. 35, kart. 31, Zápis ze schůze pléna konané dne 6. 5. 1954. Referát předsedy KNV J. Herbse – Stav voleb – příprava volebního dne.

⁴⁴²M. KABEŠOVÁ, *Mechanismus...*, s. 28–33.

⁴⁴³*Tamtéž*, f. KNV Hradec Králové, inv. j. 313, kart. 29, Zápis z 9. řádné schůze rady konané dne 9. 3. 1954, Diskuse k návrhu s. Pilného KPK – na vypracování programových akčních plánů národních výborů.

⁴⁴⁴*Tamtéž* f. KV KSČ, inv. j. 38, kart. 35, Zápis ze schůze pléna KV KSČ konané dne 13. 4. 1957, Referát s. Jěžka ke stavu připravenosti voleb.

⁴⁴⁵M. KABEŠOVÁ, *Mechanismus...*, s. 33

návrhů kandidátů mezi KV KSČ a KV ostatních politických stran. Časový harmonogram výběru byl také rozdílný.⁴⁴⁶

Nejdůležitější rozdíl mezi uvedenými kraji spočíval v tom, že v Pardubickém kraji postupovali více systematicky. V Hradeckém kraji byla celá volební příprava velmi chaotická tím, že funkcionáři na schůzích prezentovali často velmi chybná data a větší část kandidátů po registraci byla vyměněna bez uvedení důvodu v dokumentaci.

Další volby do národních výborů v této podobě se již nekonalý. Nová ústava z roku 1960 s sebou přinesla i nové administrativní uspořádání státu a nový systém státní správy, což mělo dopad i na národní výbory. Hradecký kraj společně s Pardubickým krajem vytvořily Východočeský kraj, vznikl tak Východočeský krajský národní výbor.⁴⁴⁷ Následující volby do národních výborů v roce 1960 proběhly již do odlišných institucí a podle nového zákona č. 39/1960 Sb. o volbách do národních výborů.⁴⁴⁸

Práci by bylo možné rozšířit o výzkum pramenů ve fondech ONV všech okresů v Hradeckém kraji především pro doplnění volebních výsledků do KNV z jednotlivých okresů, pro další rozvinutí by mohl být použit fond Národní fronty – KV Hradec Králové. Více poznatků o souvislostech celostátního charakteru by bylo možné dohledat ve fondu ÚV KSČ nebo v archivu Ministerstva vnitra (Národní archiv). Největším přínosem by však byly analýzy z dalších československých krajů, jejichž srovnání by prohloubilo celkový pohled na volby do národních výborů v Československu v 50. letech, protože samotné průběhy volební kampaně a volební výsledky mohly být velmi rozmanité. Zajímavá by mohla být komparace českých krajů se slovenskými, kde se zatím na podobný výzkum stále čeká. K dispozici je zatím pouze Žatkuliakova práce, která je velmi stručná a komparaci neumožňuje.

⁴⁴⁶M. KABEŠOVÁ, *Mechanismus...*, s. 56–60.

⁴⁴⁷Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava československé socialistické republiky; Zákon č. 36/1960 Sb. o územním členění státu, § 3; Zákon č. 65/1960 Sb. o národních výborech.

⁴⁴⁸Zákon č. 39/1960 Sb. o volbách do národních výborů.

Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny

Státní oblastní archiv Hradec Králové fond KNV Hradec Králové

Státní oblastní archiv Hradec Králové fond KV KSČ Hradec Králové

Tištěné prameny

Sbírka zákonů republiky Československé ročník 1954

Sbírka zákonů republiky Československé ročník 1957

Sbírka zákonů republiky Československé ročník 1960

Tisk

Pochodeň 40, 1954.

Pochodeň 44, 1957.

Seznam literatury

ČEŽÍKOVÁ Hana, *Mechanismus a realizace voleb do národních výborů v okrese Mláda Boleslava*, Diplomová práce FF UHK, Hradec Králové 2018.

FELCMAN Ondřej – Ondřej ŠINDELÁŘ, *Proměny východočeské politické elity v šedesátých letech – skupina představitelů KNV*, *Východočeské listy historické* 30, 2013, s. 37–73.

HLEDÍKOVÁ Zdeňka – JANÁK Jan – DOBEŠ Jan, *Dějiny správy Českých zemí od počátku po současnost*, Praha 2007, s. 447.

HRADECKÝ Tomáš, *Vznik a působení Krajského národního výboru v Ústí nad Labem*, Disertační práce FF UHK, Hrade Králové 2014.

HRADECKÝ Tomáš, *Mechanismus přípravy voleb do národních výborů v 50. letech na příkladu Ústeckého kraje, (srovnání let 1954 a 1957)*, České, slovenské a československé dějiny IX, Hradec Králové 2014.

Monika KABEŠOVÁ, *„Hlasujeme pro kandidáty NF“ Mechanismus výběru kandidátů pro volby do KNV Pardubice v letech 1954 a 1957*, České, slovenské a československé dějiny IX, Hradec Králové 2018.

KABEŠOVÁ Monika, *Mechanismus a realizace voleb do národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, Bakalářská práce PDF UHK, Hradec Králové 2015.

KABEŠOVÁ Monika, *Mechanismus a realizace do NV v Pardubickém kraji z hlediska činnosti KNV Pardubice ve volbách do v roce 1954*, Diplomová práce PDF UHK, Hradec Králové 2017.

Monika KABEŠOVÁ, *Legislativní zakotvení a reálný vliv KNV Pardubice ve volbách do národních výborů v roce 1954*, *Východočeské listy historické* 36, 2016, s. 117–154.

KREJČÍ Oskar, *Nová kniha o volbách*, Praha 2006.

VILÍMEK Tomáš, *Všichni komunisté do ureň!: Volby v Československu v letech 1971–1989 jako společenský, politický a státně bezpečnostní fenomén*, Praha 2016.

ŠIKULA Martin, *Volby očekávané a odkládané (1967) 1968–1971, od liberalizující politiky KSČ k upevnění posttotalitní moci*, *Matice moravská* 132, s. 83–112.

ZDOBÍNSKÝ Stanislav a kol., *Současné a socialistické a buržoázní volební systémy*, Praha 1980,

ZDOBÍNSKÝ Stanislav a kol., *Volby v socialismu a kapitalismu*, Praha 1986.

ŽATKULIAK Josef, *Vývoj národních výboroch na Slovensku v prvých rokoch výstavby socialismu*, Bratislava 1986.

Archivní pomůcky

SOA Hradec Králové, FRANCEK, J., *Krajský národní výbor Hradec Králové 1949–1960, Přehled zápisů ze zasedání pléna KNV a soupis předloh projednaných radou KNV*, Inventární seznam, Zámrsk 1984.

Elektronické zdroje

Český statistický úřad, *Statistiky*, [online], [cit. 12.2 2022], dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&sp=A&skupId=1187&pvok=&filtr=G~F M~F Z~F R~F P~ S~ U~301 null &katalog=31674&pvo=SCHIST01aobyv&z=G&f=GRAFICKY OBJEKT#w=>

Seznam zkratek

APP – Akční programový plán

AV NF – Akční výbor Národní fronty

ČSČK – Československý červený kříž

ČSLA – Československá armáda

ČSL – Československá strana lidové

ČSM – Československý svaz mládeže

ČSPO – Československý svaz požární ochrany

ČSS – Československá strana socialistická

ČSR – Československá republika

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

KNV – Krajský národní výbor

KSČ – Komunistická strana Československa

KV – Krajský výbor

KV KSČ – Krajský výbor Komunistické strany Československa

KV NF – Krajský výbor Národní fronty

MNV – Místní národní výbor

MO KSČ – Místní organizace KSČ

NF – Národní fronta

NS – Národní shromáždění

ONV – Okresní národní výbor

OV – Okresní výbor

OV KSČ – Okresní výbor Komunistické strany Československa

OV NF – Okresní výbor Národní fronty

SČSP – Svaz československo-sovětského přátelství

SNB – Sbor národní bezpečnosti

SLD – Spotřební lidové družstvo

ROH – Revoluční odborové hnutí

ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

Seznam tabulek

Tabulka 1 Seznam referátů v KNV

Tabulka 2 Počet veřejných schůzí v jednotlivých okresech podle dat zaslaných od jednotlivých ONV

Tabulka 3 Počet agitační středisek v Hradeckém kraji

Tabulka 4 Složení krajské komise NF

Tabulka 5 Seznam volební obvodů pro volby do KNV

Tabulka 6 Počet volebních okrsků pro volby do národních výborů v jednotlivých okresech

Tabulka 7 Politické složení krajské volební komise

Tabulka 8 Členové krajské volební komise

Tabulka 9 Počet zaregistrovaných voličů v jednotlivých okresech

Tabulka 10 Návrh politického, třídního složení a genderové složení KNV Hradeckého kraje

Tabulka 11 Kandidáti NF, kteří odmítli kandidaturu

Tabulka 12 Kandidáti NF do KNV ve volebních obvodech 1–18 v okresech Broumov, Dobruška, Dvůr Králové, Hořice

Tabulka 13 Kandidáti NF do KNV ve volebních obvodech 19–31 v okrese Hradec Králové

Tabulka 14 Kandidáti NF do KNV ve volebních obvodech 32–41 v okresech Jaroměř, Jičín, Náchod

Tabulka 15 Kandidáti NF do KNV ve volebních obvodech 42–51 v okresech Náchod a Nová Paka

Tabulka 16 Kandidáti NF do KNV v obvodech 41–82 v okresech Nová Paka, Nový Bydžov a Rychnov nad Kněžnou

Tabulka 17 Kandidáti NF do KNV v obvodech 64–82 v okresech Trutnov, Vrchlabí a Žamberk

Tabulka 18 Složení krajské komise NF

Tabulka 19 Volební obvody pro volby do KNV v roce 1957 v Hradeckém kraji

Tabulka 20 Počet volebních okrsků v jednotlivých okresech v Hradeckém kraji

Tabulka 21 Složení krajské volební komise

Tabulka 22 Počet zaregistrovaných voličů v jednotlivých okresech

Tabulka 23 Návrh na složení rady v novém KNV Hradec Králové

Tabulka 24 Kandidáti, kteří odmítli kandidaturu

Tabulka 25 Celkový počet veřejných schůzí a besed voličů s kandidáty NF do KNV od 1. 4. do 12. 5 1957

Tabulka 26 Kandidáti NF do KNV ve volbách v roce 1957 v okresech Broumov, Dvůr Králové, Hořice

Tabulka 27 Kandidáti NF do KNV ve volbách v roce 1957 v okrese Hradec Králové

Tabulka 28 Kandidáti NF do KNV ve volbách v roce 1957 v okresech Jaroměř a Jičín

Tabulka 29 Kandidáti NF do KNV ve volbách v roce 1957 v okresech Náchod a Nová Paka

Tabulka 30 Kandidáti NF do KNV ve volbách v roce 1957 v okresech Nový Bydžov a Rychnov nad Kněžnou

Tabulka 31 Kandidáti NF do KNV ve volbách v roce 1957 v okresech Trutnov, Vrchlabí, Žamberk

Seznam fotografií

Fotografie 1 Kandidáti NF do KNV ve volbách v roce 1957 v okresech Trutnov, Vrchlabí, Žamberk

Fotografie 2 Fotografie v periodiku Pochodeň

Fotografie 3 Beseda v agitačním středisku ve Smidarech

Fotografie 4 Plakát vyzívající občany k volební účasti

Fotografie 5 Fotografie společného odchodu k volební místnosti

Fotografie 6 Prezident ČSR Antonín Zápotocký v Hradci Králové

Fotografie 7 Voliči na Gottwaldově náměstí v Hradci Králové při projevu prezidenta ČSR Antonína Zápotockého

Fotografie 8 Občané odcházející k volební místnosti

Seznam grafů

Graf 1 Třídní složení obvodních volebních komisí pro volby do KNV

Graf 2 Složení obvodních volebních komisí podle stranické příslušnosti

Graf 3 Volební výsledky do KNV v Hradeckém kraji z roku 1954

Graf 4 Politické složení hradeckého KNV od voleb z r. 1954

Graf 5 Třídní složení obvodních volebních komisí pro volby do KNV

Graf 6 Politické složení obvodních volebních komisí pro volby do KNV

Graf 7 Volební výsledky do KNV z roku 1957

Graf 8 Politické složení Hradeckého KNV od voleb v roce 1957

Graf 9 Politické složení Hradeckého KNV od voleb v roce 1957

Seznam příloh

Příloha A Mapa Hradeckého kraje

Příloha B Prezentace kandidátů v deníku Pochodeň v roce 1954

Příloha C Prezentace kandidátů v deníku Pochodeň v roce 1957

HLASUJEME PRO KANDIDÁTY NÁRODNÍ FRONTY

Zlepšovatel František Krejčí

JOSEF HERBS, předseda KNV z Hradce Králové, kandiduje do KNV za obvod číslo 18

JAROSLAV FAJSTAVR, ředitel OSSD ve Vrchlabí, kandiduje do KNV za obvod číslo 73

ANNA PLACKOVÁ, učitelka ve Vamberku, kandiduje do KNV za obvod číslo 59

JOSEF URBAN, místopředseda JZD v Týni, kandiduje do KNV za obvod číslo 29

MILOSLAV HUBNER, učitel v Zamberku, kandiduje do KNV za obvod číslo 78

HRADEC KRÁLOVÉ — Jedním z kandidátů, kterého navrhuje Národní fronta do krajského národního výboru, je nositel Řádu republiky soudruh František Krejčí ze Závodu Vítězného úhora v Hradci Králové.

Soudruh František Krejčí pochází z početné malorolnické rodiny v Olešnici na Rychnovsku a již od svých osmi let musel doma přilákat ruku k dílu. Počtvácti tříletý byl hospodářem na písčité půdě nemohlo uživit čtyři dorůstající syny Krejčovy rodiny, odešel do učení a v Rychnově se vyučil strojním zámečnickem. Později pracoval jako dělník na různých místech, zašel do bývalé továrny na stroje, kde Němci měřili byl bez zaměstnání a koncem roku 1937 nastoupil jako ředitel Závodu Vítězného úhora. Soudruh Krejčí zapadl jako malé kolečko do pracování stroje mechanických dílen a pracoval. Nechtěl se Hra, že by někdy vynikal. A pro koho se také namáhal? Snad pro francouzské kapitalisty, kterým dříve Škodovce patřila, či pro hitlerovské okupanty, kteří si z ní udělali za války zbrojní areál. Ba ne, na to František Krejčí nikdy nemyslel. Teprve po osvobození našel změnu počal jinak chápat svou práci. Docela se mu však rozjasnilo až o tři léta později v únoru 1948. Tehdy poznal, že když nechce žít po staru, nemůže po staru ani pracovat. Stále častěji vyhodl domů z aktyvky různé brožurky a technické knihy a studoval. Dělník se potal učít. Až ho za to někdy mluvil habuvala. «Co tě to namáhalo, říkávala mu častokrát vztečeně, místo toho, čys mi něco udělal, nebo si alespoň pohrál trochu s dětmi, když tu celé večery v knihách.»

«Tomu ty nerozumíš,» odpovídal

ji nakvašen. — «Dnes už s tím, co se člověk naučil, nevytáhne. Brzy podal třetát Krejčí první zlepšovací návrh. Byl to návrh přípravku na frézování, který přinesl závodu úspory ve výši 28.000 Kčs (staré měny). Tehdy byly ještě zlepšovací návrhy dleňmi prohlubovat. A jak se soudruh Krejčí se svým albem vyrovnává, o tom svědčí další jeho úspěšné práce. Do konce minulého roku podal celkem přes 60 zlepšovacích návrhů, které přinesly národním hospodářství množství hamiltonovské úspory. Vždyť jen za rok 1953 ušetřil na 40.000 Kčs železa a 60.000 Kčs v nové měně. Za svou vynikající práci byl soudruh Krejčí postaven do čela komise vypracování a zlepšovacích a dále byl pověřen vedením oddělení vynálezů a patentů.

František Krejčí není jen úspěšným zlepšovatelem, je současně nadšeným propagátorem nových, zejména sovietských pracovních metod a z léta dleňmi kovodělných závodů v Hradecském kraji. V létě minulého roku uspořádala soudruh Krejčí úderku ŠČSP, která se skládá z mistra brusárny Oldřicha Štěpánka z místra brusárny Oldřicha Štěpánka, starého brusáři Procházky a soudruha Posejpalu. Tato úderka uspořádala od svého založení přes třicet besed, na kterých seznámila pracující mnoha závodů s novými formami práce.

Zdálo by se, že tím je již vyčerpáno vše, co soudruh Krejčí může přinést. Vždyť je té práce na jedného člověka opravdu dost. Ale není tomu tak. Ve svém bydlišti — Blatné — zastává od roku 1950 funkci předsedy MNV.

Nositel Řádu republiky soudruh František Krejčí je doporučen Národní frontou za kandidáta do krajského národního výboru za volební obvod 27. Je to funkce nanejvýš odpovědná a čestná. Celý život a práce soudruha Krejčího jsou však zárukou, že důvěru svých voličů nikdy nezklame.

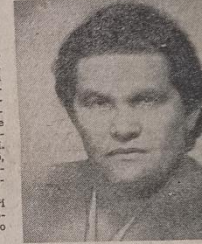
JAROSLAV ROSULEK

ANTONÍN KUBÍČEK, technický úředník, Kostelec n. O., kandiduje do KNV za obvod číslo 58

JOSEF DRAHOZVAL, referent KNV z Hradce Králové, kandiduje do KNV za obvod číslo 17

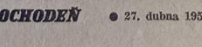
MARIE STRÁSILOVÁ, referentka KNV z Hradce Králové, kandiduje do KNV za obvod číslo 45

KAREL TYTL

ALOIS KILAR, zedník, Malé Soutoňovice, kandiduje do KNV za obvod číslo 69

JAROSLAV PALHOUN, předseda JZD v Týni nad Orlicí, kandiduje do KNV za obvod číslo 60

Člověk musí léčit nejen tělo, ale i duši

OLEŠNICE V ORLICKÝCH HORÁCH — Je před soumrakem. U autobusové zastávky v Olešnici v Orlických horách čekají občané na autobus od Nového Města nad Metují. Přijíždí kolem sedmé hodiny večerní. Někteří čekají na návrat manžela z práce, děti se těší na to, co jim z města přiveze maminka či babička. Autobus přijel. Mezi těmi, co přijdou, vystupuje také důstojník naší lidové demokratické republiky.

— Pane doktore, prosím vás, přijďte se podívat k nám na tatínka, leží, má horečky... U nás je nemocná má Evčička... Zastavíte se u nás? Mamínka je lépe, ale nemá už léky...

Lékař Ludvík Lorek, polichotivě usmívá se na každého. Svým bodrým úsměvem vívra každému z nich důvěru, přijdu, bude zase lépe. Uzdívá se tatínka, maminka, uzdraví se Evčička i to vaše malinké.

Občané se vrací od autobusové zastávky domů. Důstojník MUDr. Ludvík Lorek jde také domů. Navštívil se u jak jde ven. Po Olešnici. K pacientům. Tak to učiní večer, tak to činí dnes a poště a návštěvou i zítra... Doktor Lorek zná všichni občané Olešnice v Orlických horách, obce na samých československo-polských hranicích, rozležené devět km od Nového Hrádku, kde je nejbližší sídlo lékaře. Zvláště v zimě, kdy je doprava v horách ztěžena, pomoc soudruha Lorika nejvíce vyhledávají.

«Své lékařské povolání konám velmi rád. Proto jsem se také vlastně rozhodl stát se lékařem, ať bych mohl svou práci a vědomostmi přispět ku zdraví pracujícího lidu,» říká soudruh Ludvík Lorek o své lékařské praxi. Mládí neměl lehké. Pocházel z chudé dělnické rodiny. Jeho otec byl zaměstnán v cihelně na Těšínsku. Za okupa-

MUDR. LUDVÍK LOREK, důstojník 18. československého O. H., kandiduje do KNV za obvod číslo 9

Města nad Metují. «Znám proto dobře — říká nám lékař Ludvík Lorek — ze své civilní praxe mnoho rodin, téměř každou vmenil. Zvláště, když jsem pracoval v noci v pohotovostní službě, poznal jsem mnoho občanů-pacientů i jejich rodin na Novoměstsku a v horách vesničkách. A přirozeně, občané zase znají mne. K mnohým z nich v okolí Olešnice docházím

do dnes. Jsem z venkova a znám náš lid. Člověk si musí s každým porovnat, výsledkem pacienta a porovnat s tím, co upřimě a přívětivě, jako k prvému. Vždyť každý přichází proto, aby se uzdravil, aby v lékařské mluvil svého přítele. A tím se smíjí být každému pacientovi, každému občanovi. Vždyť lidé jsou dobří. A nám jde o to, abychom u každého, a zvláště u dětí, nezaměškali hodiny a předcházeli těžšímu onemocnění.

Pro tento poměr k občanům hovoří také nejen v Olešnici, ale v celém okolí lidé o MUDr. Ludvíku Lorekovi jako o našem lékaři, o našem příteli. A tím se smíjí být každému pacientovi, každému občanovi. Vždyť lidé jsou dobří. A nám jde o to, abychom u každého, a zvláště u dětí, nezaměškali hodiny a předcházeli těžšímu onemocnění.

«Při léčení každého člověka — říká kandidát dr. Lorek — se musí brát zřetel nejen na léčení jeho orgánů, ale i na prostředí, v jakém žije, jaké má životní podmínky, kde pracuje, jaká je rodina, a podobně. To všechno mi dává ucelený obraz. Vždyť člověk musí léčit nejen tělo, ale i duši. Tyto zkušenosti mi jistě hodně pomohou při výkonu odpovědné veřejné funkce člena krajského národního výboru, dají-li mi ve volbách pracující důvěru.»

KAREL TYTL

Pro štěstí našeho lidu

BEROUNSKÝ — «Ty budou znamenat další upevnění našeho zřízení. Dosud byli členové národních výborů jmenováni, ale dnes budou mít poctivě odpovědnost voličům, kteří jim dali důvěru.»

Kandidát Milošlav Beroušský pak již s takovou věcností a nadšením pro své vztahy, co bude ještě třeba v tomto předvolebním období udělat. Ačkoliv plány, se kterými kandidáti předstoupili před voliče, bude třeba zapřít k požadavkům tohoto obvodu. Bude jistě také správné, aby každý kandidát znal dopodrobna svůj volební obvod. A navíc znal i další kandidáty, kteří kandidují do okresního nebo místního národního výboru za tenistý obvod.

Nové národní výbory budou mít pak plnou podporu svých občanů, plnou podporu v boji proti všlím za štěstí lidu.

PRO MÍR, PRO BLAHO LIDU, PRO SOCIALISMUS

Tři roky plodné práce

Dnes se všem v Zákraevě a v Blazkové i v Novém Městě nad Metují ho práce bylo uděáno v Zákraevě a v Blazkové i v Novém Městě nad Metují.

Cestou za voliči

ho práce bylo uděáno v Zákraevě a v Blazkové i v Novém Městě nad Metují.

Co o něm říkali

ježděné cestě u kapličky. Vracel se právě z pole.

Marie Hrubá

Marie Hrubá, úřednice z Lázní Bělohrad, kandiduje do KNV za obvod 31.

Josef Falta

Josef Falta, okresní tajemník Čs. strany lidové v Dobrušce, kandiduje do KNV za obvod 9.

Jarmila Kramárová

Jarmila Kramárová, technická úřednice Závodů Vítězného únoru, kandiduje do KNV za obvod 8 i 31.

Jaroslav Trejbal

Jaroslav Trejbal, rolník ze Lhoty Smidarské, kandiduje do KNV za obvod 54.

František Marek

František Marek

POCHODEŇ • 1. květen 1957 • 8

Decent
MUDR. JAROSLAV PROCHAZKA

Na význam blízkých se volbě je možná se dívat z mnoha hledisek. Jako zdravotnický pracovník z řad těch, kteří se v minulých letech v našem zdravotnictví vykonali. S uspokojením možno konstatovat, že naše lékařská péče se rozvíjí a že v mnoha směrech se zlepšuje. To je ovšem vzhledem k tomu, že v minulých letech v našem zdravotnictví vykonali. S uspokojením možno konstatovat, že naše lékařská péče se rozvíjí a že v mnoha směrech se zlepšuje. To je ovšem vzhledem k tomu, že v minulých letech v našem zdravotnictví vykonali.

Amolizka

FRANZIŠEK EXNER, pracovník zemědělské správy rady KNV.

I já budu jedním z těch, kteří dne 19. května 1957 přistoupí k volbě nové, aby odezvali svůj hlas pro kandidáty Národní fronty. Svůj hlas odvedu rád, že i na tomto důležitém úseku péče o blaho lidí a plnění úkolů státu bude v rukou bratrského sovětského lidu a celého pokrokového lidstva.

J. Exner

JAROSLAVA JAROMĚRSKÁ, Závod Žd. Nejedleho, Náchod

Volby dnes a za buržoazní republiky — to je obrovský rozdíl. Tehdy byl dělník jen hlasovací materiálem, strany se přímo raly o hlas, silou, ačkoliv úroveň, ale po zvolení si stádu, jak chtěly. Dnes kandidát hovoří o svém životě, beseduje se o občanských plánech a voliči mají možnost připomínky. Myslím, že každý náš občan bude volit kandidáty Národní fronty, neboť jim odvedu svůj hlas, že i na tomto důležitém úseku péče o blaho lidí a plnění úkolů státu bude v rukou bratrského sovětského lidu a celého pokrokového lidstva.

V našem období kandiduje do národního výboru Bazena Poláková, úřednice v okupu. Známe ji. Je to osobní pracovníce a její hlas bude slyšet i do národních rad. Do okresního národního výboru kandiduje gymnast Josef Klápek. Je mistrem s mnohaletými zkušenostmi a jeho sportovní úspěchy. Právě tak kandiduje do krajského národního výboru Miroslav Jiráček. Je od nás z okresu, kde pracuje jako manažer. Není pochýby, že si získá důvěru voličů. Je to člověk, který se v minulých letech v našem zdravotnictví vykonali.

Právě již v našem období 15 let a jeho hlas i s tímto svědomím, čím je pro nás lidová demokratická republika a jak by nám bylo, kdyby to ještě byli kandidáti z řad z nás. Proto budu volit kandidáty Národní fronty.

Přátelství let pracuje Antonín Kovárník jako komunikační v oblasti Kopylna na okres Jičín. Za tu dobu dobře poznal zájmy lidí. A lid pak poznal její. Společně zde protivila obou předních občanů republiky, roky nacistické poroby. Pak společně rákosní vítali dny našeho osvobození. Společně zdali vítěznu a hrdinnou Sovětskou armádu. Po nich však přády dny, kdy jsme museli odstranit všechny škody, které nás napáchali okupanti. Tak Antonín Kovárník neodmítl přiložit pomocnou ruku ke společnému dílu. Dny a roky ubíhaly. Antonín Kovárník si svou upřímnou povahou získal oblibu mezi občany. Proto byl také Národní frontou v roce 1954 navržen jako kandidát do místního národního výboru v Kopylně. Už tenkrát, před třemi roky, mu bylo uděáno v Kopylně lid. Vždyť za pouhé tři roky si vybudoval přírodní divadlo a stále kino ve staré radnici. Toto kino zahájilo provoz 4. května 1956 a do konce roku bylo zde na 200 filmových představení. Tak se zlepšila a rozšířila kulturní a oševětová práce v Kopylně. Členové národního výboru pamatovali i na další rozvoj sportu, a proto se mohou v Kopylně pochlibit vlastním hokejovým stadionem, jehož vystavbu dokončil v letošním roce. Tak by bylo možno jmenovat další zlepšení, která se od posledních voleb do národního výboru v Kopylně uskutečnila. Na všech mých svých nemají pořídit člen rady MNV Antonín Kovárník, neboť patří mezi aktivní pracující funkcionáře. To ovšem nemůže zůstat bez povšimnutí občanů. Proto také, když byl navržen kandidát do národního výboru pro nové volební obvody, byl Antonín Kovárník navržen jako kandidát Národní fronty do krajského národního výboru za obvod 41. Jeho volební obvody se rozšířily. Všude ho však znají. Vždyť jeho volební obvody je i jeho pracovním obvodem. A jak on sám říká: „Jsem se svými voliči jako doma, neboť jsem s nimi se spojil při každodenní práci.“

Do deníku Emy Vodstrčilové, dělnice závodu Chlorotechna Novém Městě nad Met., přibyl další záznam. Tentokrát o schůzi v Jestřebí, malé vesničce na Dobrušsku. Deníček Ema Vodstrčilová začala psát před třemi lety, když po prvé předstupovala před voliči jako kandidátka do KNV. Od té doby navštívila pět set schůzí. V deníčku je o každé alespoň stručná poznámka. Ta o Jestřebí není zvlášť příznivá. Tam se národní výbor schází v místnosti s oprýskanou omítkou, schůzku pořádá, zaprášenou a špinavou. A kandidátka Vodstrčilová si poznamenává, že se bude muset obrátit na místní výbor žen, neboť zůstali se ženy pro více, zůstala se často celá vesnice. Jestřebí, Meziles, Sendař, Vrchovin, Příbyslav, Libohyně a Senov, a jsou obec, které nyní spadají do jejího nového volebního obvodu. Ani v jedné nemají dostatek zemědělské družstev. Všude bude třeba vykonat nutný kus práce. Nerada se loučila členka krajského národního výboru Ema Vodstrčilová se svým starým volebním obvodem. Tam už ji všichni znali, chodili za ní do závozu, vyhledávali ji doma a zvali ji nejen na schůze, ale i na všelijaká radostná shromáždění, divadla i plesy. Její diviči obce to byly Sp. Chlístov, Slavonov, Zákraev a Blazkov. Ve Spěch si za uplynulá tři léta opravil školu, budovu národního výboru, otevřel knihovnu a oševětovou místnost, založil družstvo a mladé začala dětem hrát loutkovou představení. Ve Slavonově občané postavili hasičskou zbrojnicu, kde mají nyní pěknou místnost pro schůze národního výboru a na zvelebení obce věnovali tisíce hodin. Mnozí občané postavili hasičskou zbrojnicu, kde mají nyní pěknou místnost pro schůze národního výboru a na zvelebení obce věnovali tisíce hodin. Mnozí občané postavili hasičskou zbrojnicu, kde mají nyní pěknou místnost pro schůze národního výboru a na zvelebení obce věnovali tisíce hodin.

Navštívil pět set schůzí za tři léta, to není malíček. Za tím se skrývá mnoho námahy a obětavé práce. To jsou cesty pěšky po volbních obvodech, pravidelné ústní na zasedání KNV (nevynechala ani jedno), návštěvy okresní a řada počůtek za voliči. Právě druhou rozhovoril v jeho vesnici. Byli to: Předseda MNV Karel Hanus a družstevnice Jiřina Holmanová a Ota Purner. Hovořili jsme s nimi na rozježděné cestě u kapličky. Vracel se právě z pole. „Na to by se měla svolat schůze, — povídá družstevník Purner. — To by měla přitáhnouti ostatní. Ale pak se rozhovořil i bez schůze, akdyby sem nepřišel, tak by se nestavilo. Mám málo lidí a s těmi křavami je taky hrůzná práce. Dojnice jsou zatím usatřeny na čtyřech místech, mladý dobytek na dvou a prasata taky ve dvou chlévech. Oam lidí aby se kolem toho dobytka točila, ale až bude kravin dostaven, budou asi stačit jenom čtyři...“

Triouch zestraka jame se však o sou-

filmových představení. Tak se zlepšila a rozšířila kulturní a oševětová práce v Kopylně. Členové národního výboru pamatovali i na další rozvoj sportu, a proto se mohou v Kopylně pochlibit vlastním hokejovým stadionem, jehož vystavbu dokončil v letošním roce. Tak by bylo možno jmenovat další zlepšení, která se od posledních voleb do národního výboru v Kopylně uskutečnila. Na všech mých svých nemají pořídit člen rady MNV Antonín Kovárník, neboť patří mezi aktivní pracující funkcionáře. To ovšem nemůže zůstat bez povšimnutí občanů. Proto také, když byl navržen kandidát do národního výboru pro nové volební obvody, byl Antonín Kovárník navržen jako kandidát Národní fronty do krajského národního výboru za obvod 41. Jeho volební obvody se rozšířily. Všude ho však znají. Vždyť jeho volební obvody je i jeho pracovním obvodem. A jak on sám říká: „Jsem se svými voliči jako doma, neboť jsem s nimi se spojil při každodenní práci.“

Karel Daks

Tři roky práce v krajském národním výboru a v poslední době i v jeho radě byly pro soudružku Vodstrčilovou dobrou školou. Co všechno se za tu dobu naučila, jaký rozdílný zrak a jak mohla lidem pomoci. Ve Slavonově ji poslední na schůzi řekl: „Mý jsmě více měla stejné rády, však více, jak bylo plno na schůzích, když jste k nám přišla. A to bylo člene KNV soudružka Vodstrčilová nejlepší oddávkou. Když se jí zapláta, jaký největší dojem si odnáší ze svého tříletého působení do další práce, řekne vám, že to byla usatřující schůze ZD ve Spěch, u jehož kolečků stála, dosáhlo za rok hospodářství 20 korun za pracovní jednotku, postavilo dvě družebárny, stavi kravin a v družstvu je téměř celá vesnice. Ema Vodstrčilová má k zemědělství blízký poměr. Sama vyrostla na vesnici, má rada venkovský lid a rozumí jeho problémům. Jejím největším přínámem do nastávající volebního období je založit v obci svého volebního obvodu jednotná zemědělská družstva. V tom vidí cestu ke zlepšení pomoci svému kraji, všem těm pohorským vesničkám kolem Nového Města, kraji, který miluje a kde je nejraděj.

Jsou to samozřejmě jen útržky našeho rozhovoru u kapličky. A co nám o své práci řekl on sám. „Někdy člověk nevstane začít hovořit, — jestli člověk udělal dobře, jestli to, co udělal, udělal dobře. Práce funkcionáře národního výboru se nedá ani zvažet, ani změřit. Ve funkci jsem však získal mnoho. Nej důležitější ze všeho je však práce s lidmi. Mají k tobě hodně připomínek, stížností a bolesti. A mnohdy se dáji napravit docela lehce. Na besedě s občany v hostinci u Matky si jednou jedna babička stěžovala, že nemá čím topit. Nevěděl jsem si s tím zprvu rady. Babička normálně přidat ubit spálila a na volně asi nezbyvaly peníze. Přepal jsem se proto na ONV v odboru pro obchod a zjistil jsem, že i tady se dá pomoci. Ni a měla radost babička i my.“

A teď ještě, v čem chce svoji práci zlepšit. Mám na mysli toto: Vedle pravidelných besed s občany chci navázat i úzký styk s místními národními výbory. Vyžádám si od nich plány práce a podle nich budu jejich zasedání plánovitě navštěvovat. Do funkce přide pro voličů mnoho nových lidí a myslím, že jim přijdou vhod moje zkušenosti.

Nu a to by mohlo být všechno. Ze neví, že jsem zapoměl uvést jméno toho funkcionáře? To je vlastně pravda. Řeknu na ně tedy taky stručně každý posudek: Josef Vaněk, původní povodník truhlář, nyní náměstek předsedy ONV v Jarom. kandidát NF pro volby do KNV, bytem Miskolezy.